

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Tämä on kauan vain kirjaston hyllyssä olleen kirjan digitaalinen kappale, jonka Google on huolellisesti skannanut, osana tavoitettaan tehdä maailman kirjatsaataville Internetissä.

Kirjan tekijänoikeussuoja on jo rauennut ja kirjasta on tullut vapaasti jaeltava. Vapaasti jaeltavalla teoksella ei joko koskaan ole ollut tekijänoikeussuojaa tai suoja on rauennut. Se, onko teos vapaasti jaeltava, riippuu kunkin maan lainsäädännöstä. Vapaasti jaeltavat teokset avaavat meille paluun menneisyyteen, menneisiin kulttuureihin sekä tietoon, joka muuten olisi vaikeasti löydettävissä.

Reunahuomautukset sekä muut lukijoitten lisäämät merkinnät on jätetty näkyviin kertomaan teoksen matkasta kustantajalta kirjaston kautta Internetiin.

Käyttöohjeet

Google on ylpeä saadessaan digitoida materiaalia yhteistyössä kirjastojen kanssa, ja tuodessaan vapaasti jaeltavaa materiaalia yleiseen tietoon. Vapaasti jaeltavat teokset kuuluvat yleisölle, ja Google toimii ainoastaan asianhoitajana. Koska työ tulee kalliiksi, Google on kuitenkin ryhtynyt toimenpiteisiin kaupallisen väärinkäytön estämiseksi, esimerkiksi rajoittamalla automaattisten kyselyjen suorittamista.

Käyttäjältä odotetaan:

- Rajoittumista vain yksityiskäyttöön
Googlen teoshaku on tarkoitettu yksityishenkilöille, ja teosten kaupallinen hyödyntäminen on kiellettyä.
- Pidättäytymistä hakujen automatisoinnista
Googlen hakujärjestelmien automatisoitu käyttö on kiellettyä. Jos hakujen tarkoituksena on saada materiaalia koneellisen kielenkääntämisen, optisen tekstintunnistuksen tai muun suuria määriä tekstiä vaativan sovelluksen kehittämiseen, ota yhteyttä Googleen. Google on edelläkävijä julkisesti jaeltavan materiaalin hyödyntämisessä ja voi ehkä auttaa.
- Lähdetietojen säilyttämistä
Jokaiseen tiedostoon sisällytetty Googlen leima toimii muistutuksena projektista, ja auttaa etsimään lisämateriaalia Googlen teoshaun kautta. Älä poista merkintää.
- Varmistavan käytön laillisuuden
Käytinpä teosta mihin tahansa, on muistettava, että käyttäjän on itse varmistettava käytön esteettömyys voimassa olevien säädösten kannalta. Ei pidä olettaa, että kirja on vapaasti jaeltavissa kaikkialla, jos se on sitä Yhdysvalloissa. Se, onko teos tekijänoikeussuojan alainen, riippuu maittain, eikä ole olemassa kattavaa ohjetta siitä, miten yksittäistä teosta voi missäkin tapauksessa käyttää. Ei pidä olettaa, että teoksen oleminen Googlen teoshaussa tarkoittaisi, että sitä voi käsitellä miten tahansa missä tahansa. Tekijänoikeussuojan rikkomukset voivat käydä kalliiksi.

Tietoja Googlen teoshausta

Googlen pyrkimyksenä on maailman tietojen järjestäminen ja niiden tuominen avoimesti kaikkien saataville. Googlen teoshaku tuo maailman kirjat lukijoitten ulottuville samalla kun se auttaa kirjailijoita ja kustantajia löytämään uutta yleisöä. Hakuja tämän teoksen täydestä tekstistä voi tehdä osoitteessa <http://books.google.com/>

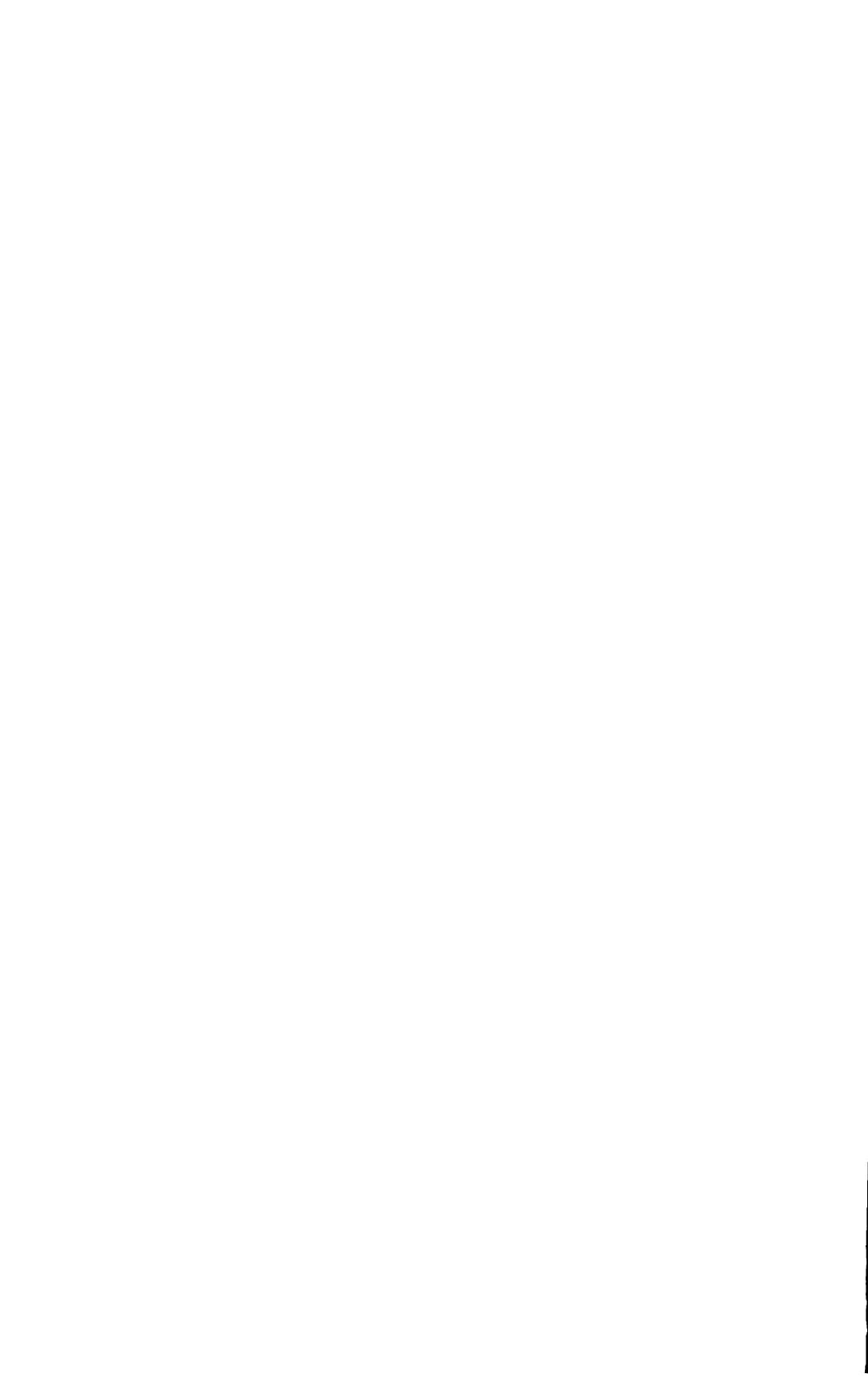

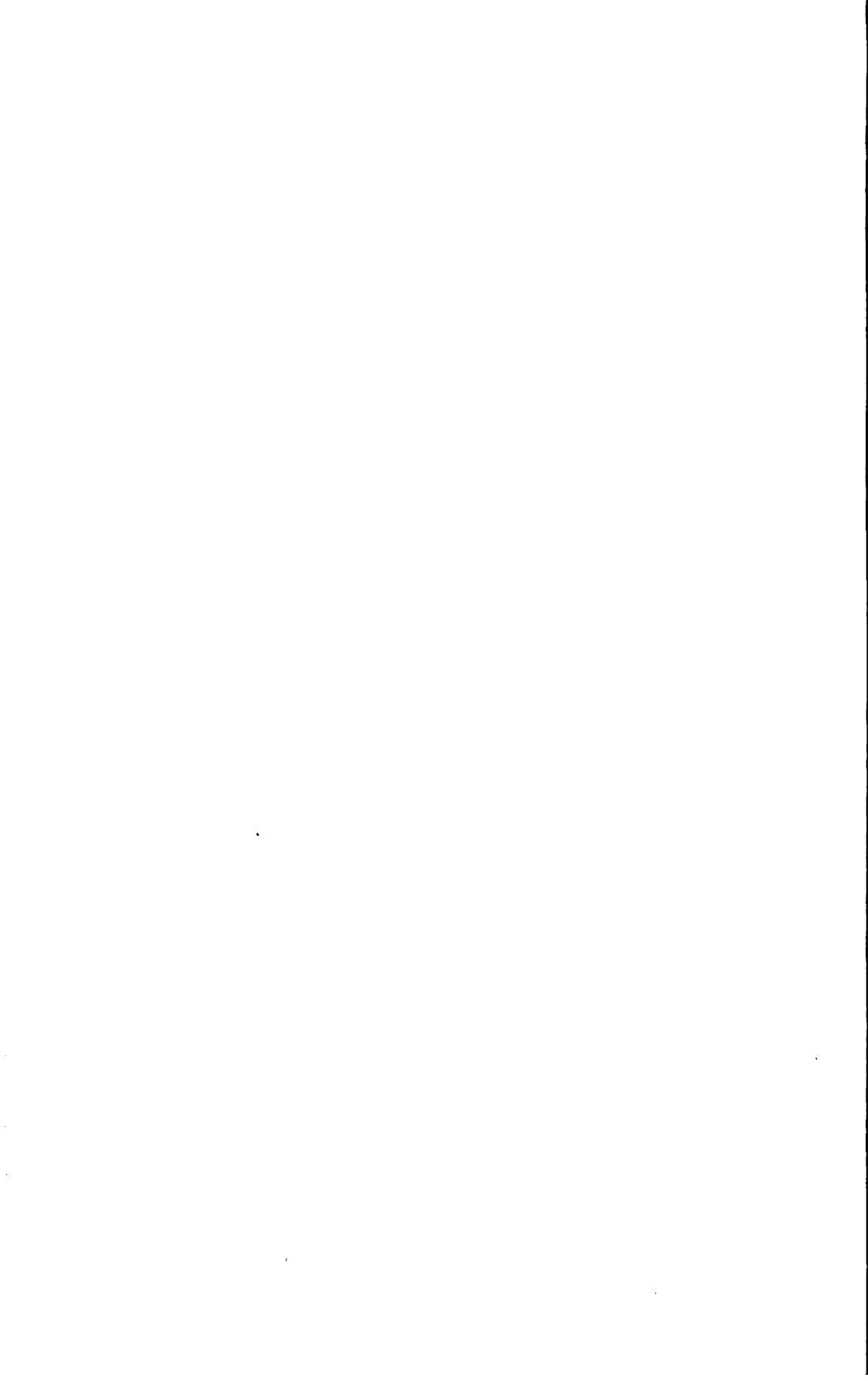
Vet. Misc. II 3.2

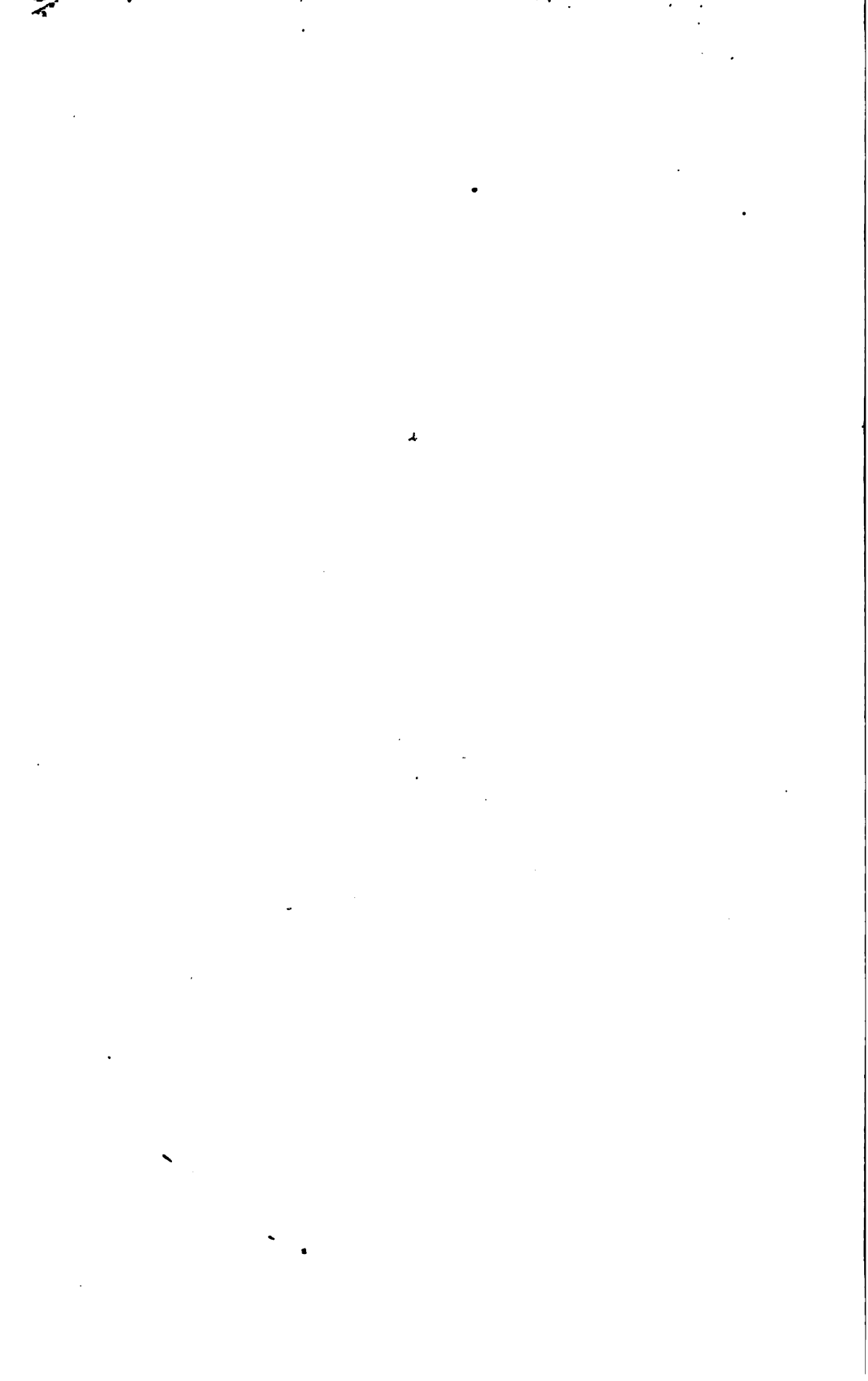
Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran

Toimituksia.

---

14 Osa.

65

KALEVALA.

Kolmas painos.

Kustannettu Kellgren'in rahaston varoilla.

HELSINGISSÄ,

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjapainossa,

1866.

Alkulause.

§ 1. Kalevalarunojen järestyksestä. Tämä kirja esivanhempaimme muinaisesta olostä, elämästä ja toimista ilmestyy nyt paljo täydellisempänä, kun minkä entisessä korjuussansa oli, ja tulee uskottavasti nykyisessä muodossansa pysymään, sillä keräämättömiä runoja tästä laadusta ei mahda enää asiaksi löytyä, koska kaikki paikat, joissa vaan vähänki on toivottu runoja laulettavan, jo ovat useampia kertoja ja useammilta kerääjillä ristin rustin käydyt ja etsityt. Hyvin muistaen, että ne tulevat olemaan vanhimpana omituisena jälkimuistona Suomen kansalle ja kielelle, kunnes niitä maailmassa löytyy, on niiltä kaikella mahdollisella huolella ja ahkeruudella pyydetty sovitella ja liittää toinen toisiinsa niin hyvästi, kuin vaan on osattu, ja koota niihin kaikki, mitä runot senaikuisesta elämästä, tavoista ja vaiheista ovat tiedoksi säilyttäneet. Sovittamisessa on kuitenkin paljo mielivaltaa ollut, sillä paraimmillaki laulojoilta ei ole kovin monta runoa yhteen jaksoon saatu, eikä sitäkään aina yhteen laatum, jonka tähden usein kyllä on täytyntyt itse aineen keskinäinen vaade perusteeksi panna, ja katsomatta entisen Kalevalailoksen järjestystä välistä siitäki poiketa. Arvattavasti ei hän siis lieenkään järjestyttämisen työ niin luonnistunut, että taitaisi olla kaikille mielen mukainen, ja ettei siinä aina yhtä ja toista jäisi muistuttamista.

§ 2. Erityisistä nimistä runoissa. Ei ainoastansa järestyksessä, vaan usein nimissäki, eroavat eri laulojoilta ja eri paikoilta saadut runot toisistansa. Yksi laulaa Väinämöisestä, minkä toinen Ilmarisesta, kolmas Lemminkäisestä; yksi Lemminkäisestä, minkä toinen Kullervosta eli Joukahaisesta. Kullervon siassa veronvientimatallansa (45: 69—358) on toisilla Tui-retuinen, Tuurikkinen, Lemminkäinen eli vanha Väinön poika.

Sama epävakaisuus on myös paikkojen nimissä häittäava. Kerran toisenki hämmentyvät Kalevalan, Väinölän, Luotolan, Luotelan, Päivölän, Päivilän, Jumalisten, Vuojelan, Joukolan, Saarelan, Sariolan, Saraojan, Sarajahan, Pohjolan, Lapin, Ruijan nimet toisiinsa, joka hämmennys niin näiden, kuin edellisten nimien välillä on varsinki vähäpätöisemmissä asioissa tavallinen, pääasioissa harvemmin tapahtuva. Kaikessa semmoisessa nimiseossa

on kuitenkin kaksi opasta hyvänä apuna olhut, nimittäin aineen johto ja paraimpien laulupaikkojen runot.

§ 3. Kalevalarunojen nykyisestä kotipesästä. *Paras ja rikkain runokoti on ainaki Vuokkiniemen pitäjää Vienan eli Arkankelin lääninä. Siitä itään päin Jyskyjärvelle ja Paanajärvelle, tahi pohjaiseen päin Tuoppajärvelle ja Pääjärvelle tullessa huononevat runot huononemistaan. Paremmiin ovat etelään päin säilyneet ensin Repolassa ja Himolassa Aunuksen lääninä ja siitä rajan poikki Suomen maahan tullen Ilomantsissa, Suojärvellä, Suis-tamossa, Impilahdessa, Sortavalassa ja Laatokan läntisiä rantamaita myö-ten Inkereen asti, jossa viimeisessäki vielä myös joita kuita Kalevalan runoja, ehkä vajanaisesti muistellaan.*

§ 4. Ensimmäiset Kalevalarunojen kotipesän ja järjestyttämisen viit-taajat. *Entisen lääninlääkäriin, tohtori Zakarias Topeliuksen ansioksi mai-nittakoon, että hän viidessä osassa, vuosina 1822—1836, ilmestyneillä ru-nokokouksillansa: Suomen Kansan Vanhoja Runoja ynnä myös Nykyisem-piä Lauluja, laitti ensimmäisen tiedon näiden runojen varsinaisesta kotipe-sästä. Jo sitä ennen oli Akatemian apulainen, nykyinen professori Reinhold von Becker, Pohjanmaalta koonnut muutamia runoja Väinämöisestä ja 1820 vuoden Turun Viikko-Sanomissa suorittanut niitä johonkuhun järjestykseen keskenänsä, joka oli ensimmäinen yritys sitä laatuua. Ilman näitä kahdetta miehettä Kalevalan runot ehkä vieläkin olisivat entisessä piilossansa; sillä kerpä ilman Topeliuksen johdotta olisi arvannut niitä Venäjän Karjalasta etsimään lähteä, ja kenenkä päähän olisi juuri äkisti taitanut tulla niiden yhteen kuto-misen ajatus, jos von Beckerin yritys ei olisi ohjannut siihen?*

§ 5. Kalevalarunojen alkuperäisyydestä. *Useampia paikkoja näistä Kalevalassa löytyvistä runoista laulellaan itsekseni. Semmoisia ovat raudan synty (r. 9), metsämiehen lu'ut (r. 14), karjan lu'ut (r. 32), tulen synty (r. 47), ja muut loihturnot, häävirit (r. 21—25), otson runot (r. 46). Kalevalalaulajien johdolla, jotka semmoisiin paikkoihin tultuansa useinki jät-tävät ne laulamatta sanoen: "siitä lähtee se tavallista raudan lu'un jälkeä", taikka: "siitä tulee häävirit laulettavaksi, joita saatta naisilta", on niitä kor-jattu ja täydellisyytetty kaikkein senlaatuisten runojen yhteisellä avulla katso-matta, laulettiinko niitä yhteen jaksoon Kalevalarunojen kanssa, elikkä eril-leen niistä. Semmoisia käytetään vielä nykyaikoinaki tavallisissa tarpeissansa yli koko Karjalan maan, niin Suomen, kuin Venäjän puolella rajaa, myös Inkeressä ja paikottain Savossaki ja Pohjan maalla, ja ehkä niihin, kuin arvattavasti muihinkin runoihin, aikaa voittaen on uusia sanoja ja mietteitä paikoillensa lisäksi tullut, niin on kuitenkin hankala, jopa mahdotoinkki, eroittaa ne alkuperäisistä Kalevalan aikuisista. Parempi on heittää semmoinen tar-kempi eroittaminen ja enemmän pitää ne alkuperäiset runot ei muuna, kun*

tarinamaalle kylvettyinä siemeninä, joista nykyinen runotouko vuosisatojen, ehkä tuhansienki, kuluessa on nousnut ja paisunut.

Lauhujen alkuperäisyyden kanssa käypi miltei seuraavaan tapaan. Pitopaikoissa eli muissa seuroissa kuulee joku uuden lauhun ja kokee sen muistoonsa panna. Sitte toisessa tilassa sitä jo itse uusille kuuliolle laulaessansa muistaa tarkemmin itsen aineen, kun sen sana sanalla joka mutkassansa kertomisen. Ne paikat, joita ei muista juuri entisillä sanoillansa, kertoo omillansa, paikoin ehkä somemmasti, kun sitä ennen olivatkaan, ja jos joku vähä arvoisempi seikka lomasta jäisi pois, niin taitau toinen laulajan omasta päästä tulla siaan. Samalla tavalla menettelevät sitte toiset ja kolmannet kuuliat lauhua, ja lauhu muuttuu, minkä muuttuu, enemmän erinäisissä sanoissa ja mutkissa, kun itessä aineessa. Tämän laatuksen laulutarinan rinnalla kulkee kuitenkin toinen, joka paremmin säilyttää sitä vanhoissa sanoissa ja saranoissansa, nimittäin lapsen vanhemmillansa polvi polvelta oppiminen, mutta samassa kun se estää toisen kulkuisarensa ylen kauas poikkeamasta, täytyy sen itsenki toisinaan sitä noudattaa, ettei muuten jäisi kovin jällelle.

§ 6. Vanhojen runojen pelätystä häviämisestä. Siitä että Venäjän Karjalassa vanhoja runoja ja niiden laulajoita näihin aikoihin asti on kunniasa pidetty, voisi päättää, laulajien runojansa ei unohtaneen, vaan enemmän niitä parannelleen ja kaunistelleen nykyiseen muotoonsa monihukuisissa toisunnoissa. Muutamia vuosisatoja tätä ennen niitä ehk' ei olisi löytynyt siihen paljouteen, vaikka kyllä jo silloinkin kaikki olivat taimella ja heristymässä. Tästälähin alkavat ne taas pikemmin supistua, kun uusilla lisäyksillä enetä, sillä kun, ken ikänänsä tahtoo, saapi ne valmiina kirjana käteensä, ja täydellisempänä, kun minkä kenen erinäinen muisto kannattaisi, niin katoaa muistolta laulamisen arvo, ja arvon kadottua itse muistolta laulaminenki. Se käypi samate kun jonkun kielen eri murren kanssa yhteisen kirjakielen voimiin päästyänsä. Sitä ennen erkanivat erkanemistansa yksi murre toisesta, ja väliin ilmautui uusia; kirjakielen saatua alkoivat taas kaikki sen ympärille yhdistyä.

§ 7. Vierassukuisista sanoista. Edellä mainitusta runojen kulku- ja säilyntätavasta on huokeasti ymmärrettävä, kuinka niihin tuo tuostakin on tainnut yhtyä semmoisia sanoja, jotka arvattavasti vasta myöhempinä aikoina ovat kieleen tulleet, joista siis ei suinkaan ole päättämistä, itse runojenkin ei vanhempia oelvan. Sanat ja kieli runoissa ei ole muu, kun tarinan ulkonainen ajan mukiin muodostuva puku. Myös on monta vanhoissa runoissa löytyvää ruotsin eli venäjän sukuista sanaa tainnut jo Permian vallan aikana tavallinen olla, koska muinaistietojen mukaan Permialaiset kävivät kauppaan niin Islandilaisten ja Norjalaisten, kuin Venäläistenki kanssa, ja kaupankäviät kansat aina saavat kaupan päälliseksi uusia sanoja kieleensä. Suuri osu

semmoisia ruotsin sukuisia sanoja, joita tavallisesti arvellaan vasta myöhemmin, Suomen maan Ruotsin yhteyteen jouduttua, Ruotsalaisilta saaduksi, löytyy rajanki takana Venäjän maalla Karjalassa ja Aunuksessa. Niiden siellä löytyminen on vaikea muulla ehdolla selittää, kun sillä, että olivat tuttuja jo ennen Suomalaisten eroamista Ruotsin ja Venäjän vallan alaisiksi.

§ 8. Runojen syntyajoista ja alkuperäisestä kodista. Montakin arvelua on näiden runojen syntyajoista ja paikasta ollut. Muita asianmukaisemmalle näyttää se, joka pitää ne Permian vallan aikana syntyneinä Vienan (eli Valkean) meren kaakkoisrannoilla, taikka niiden isojen järvien, Voikojärven, Oniekan ja Laatokan, seuduilla, jotka kaarena makaavat Oniekan lahden välillä Vienan merta yhdellä, ja Suomenlahden Itämeren, toisella puolella. Se osa Suomalaisia Venäjän Karjalassa, joiden tykönä nämät runot ovat halki vuosisatojen säilyneet, näyttää kun olisi vanhan rikkaan, voimakkaan ja kuuhsan Permian kansan suoraa jälkisukua. Sillä on vielä yli muiden Suomalaisten joku ulkonainen perintösvivustus vanhoista ajoista, omittuisia jälkiä jonkunlaisesta yhteiselämästä, erinomainen, kaikkia kieltöjä ja vastuksia kiertelevä kaupan into, nopsa sekä ruumiin liike että mielen mallti yrityksissinsä, joka kaikki samassa kun heidän nykyinen asuniansa, runomuistinsa, kielessinsä tavattavat ruotsinsukuiset sanat, vaimoväen omalaatuiset koristukset y. m. saapi vanhoista Permian ajoista paraan selityksensä. Ruumiin nopeudessa, pian hoksaavassa mielen mallissa ja kaupanhalussa ovat Suomen maan Pohjalaiset ja Karjalaiset heidän lähimpiä sukulaisiansa, jälkimmäiset ynnä Inkeriläisten kanssa runomuistissaki.

§ 9. Pohjolan asukkaista. Löytyy kyllä aihetta siihenki huuloon, että Pohjolan eli Pohjan kansalla näissä runoissa ymmärrettäisi Lappalaisia, mutta asianmukaisemmalla näyttää kuitenkin, Pohjolassa ei Lappalaisia, vaan jonkun eri lahkokunnan Suomalaisia asuneen. Tosin nimitetään lausekerroissa (parallelismoissa) Pohjolata välistä Lapiksiki, mutta se näyttää ainouustansa joku herjausnimi olleen samate kun Pimentola, Untamola, Kylmä kylä, Miesten syöjä sia j. m. Ainoastansa yhdessä paikassa (12: 199, 200) osoitetaan Pohjolassa outoa kieltä puhutuksi, mutta sen paikan voipi silläki tavalla selittää, että Lemminkäisen äiti, kun kielsi poikaansa Pohjolaan lähtemästä ja ynnä muiden syiden, jotka pidättäisivät häntä lähtemästä, sanoi "etkä tunne kieltä Turjan, maha et lausua lapiksi," kielellä tarkoitti ei puhetta, vaan Pohjolan omittuisia loihutaitoa. Myös on se paikka voinut myöhemmin runoon tulla, eli josta kusta alkuansa toisesta runosta siihen sekautua, eikä, jos kuitenkin olkoon, merkitse paljo mitään niitä moninaisia muita paikkoja vasten, jotka osoittavat Pohjolan ja Kalevalan asukasten huokeasti toinen toisensa kielen ymmärtäneen. Muuten on koko elämän laatu Pohjolassa paljo eroava Lapin niin nykyisestä, kuin arvattavasti muinaisestaki elämän laadusta, ja

koko edellisessä Kalevalan osassa pysyy Pohjolan kansa voimakkaumpana, kun mikä milloinkaan Lappalaisiin sopisi. Lemminkäinen muistuttaa (27: 109—114) sekä muiden että omistansa Pohjolaan viemistä ohrista, joilla kyllä ei muuta kun verojyviä ja veronalaisuutta tarkoitettane, jota myös toisessaki paikassa (35: 65—74) osoitetaan; mutta koskas olisi joku muu kansa Lappalaisille veronalainen ollut? Entistä ylivaltaansa muistelee Pohjolan emäntä myös runoissa 42: 335, 336 ja 43: 371—374. Uskottavinta on siis Pohjolaan jonkun Suomalaislahkokunnan asuneen, jolle Kalevalasta aikoinansa maksettiin veroa, kunnes Väinämöinen, Ilmarinen ja Lemminkäinen tekivät lopun veronalaisuudelle. Juuri siinä onki Kalevalarunojen keskinäinen side eli yhteys, että kertovat, kuinka Kalevala vähitellen vauristui Pohjolan vertaiseksi ja viimein pääsi voitolle.

§ 10. Kielenlaatu näissä runoissa on Karjalan tavallista suomea, eikä paljo poikkeava muidenki Suomen maakuntain puheesta, jonka tähden Suomalainen mistä tahansa vähällä tottumisella ne helposti ymmärtää. Muutamia oudompia sanoja on kuitenkin koettu erittäin selittää ja tässä ehkä sopinee eräitä muita selityksen viittoja antaa.

Semmoiset sanat, jotka matkivat jota kuta ääntä eli liikuntoa (onomatopöetia) ovat yleensä suomessa tavalliset, ja saavat usein paikalta, jossa tavataan yhteydessä toisten sanojen kanssa, paraan selityksensä. Senlaisia ovat esimerkiksi suihkii, piukkii, loruu, noruu, kamuaa, remuaa, nuhajaa, sohajaa, ratisee, vatisee, ärähtää, sorahtaa, sirettää, hyräytyy, viehkuroi, kääperöitsee, häiläyttää, nauskahuttaa, tölläyttää, tuivertaa, haivertaa, karittelee, kahattelee, suhuttelee, siuottelee, luskuttelee, juhmuttelee, kääramöittelee ynnä monilukuisten muiden. Useammin, kuin itsepäällensä, tavataan ne jonkun toisen lausukan eli toimisanan vieressä tarkemmin osoittamassa jonkun toimituksen erityistä ääntä eli liikuntotapaa, esimerkiksi: lyödä lynnähyttelee s. o. lyö niin että heläjää, itkeä hyryttelee s. o. itkee hiljaisella äänellä, huutaa huikahuttaa s. o. huutaa raikkaalla äänellä, käydä kuleroittelee s. o. käy keveästi ja ripsaasti jalkojansa nostellen, astua lykyttelee s. o. astuu joutuisasti, hiihtää hivittää s. o. hiihtää terävään ja uutteraan, juosta puikkii s. o. juoksee suoraan suurella vauhdilla. Tavataan välistä melkein samanlaatuisia nimi- ja mainesanojaki, esimerkiksi: huitukka, haitukka, ressurka, rehvana, pöyhtöhäntä, röyhetyinen, källeröinen, jotka samate kun sellaiset toimisanatkin ovat huokeammat ymmärtää, kun oikein sääntillensä selittää eli muilla kielillä sanoa.

Toisenlaatuisia ovat itsekohtaiset eli itseyntyvät toimisanat, joita ainoastansa Karjalan ja Savon kielessä näihin asti on käytetty, vaan muissa murteissa kahdella eri sanalla toimitettu, esimerkiksi käänteilekse s. o. kääntelee itseänsä, ajaikse s. o. ajaa itsensä, siirräikse s. o. siirtää itsensä eli itseänsä,

siirräime (siirräihen) *s. o. siirrän itseni eli itseäni*, siirtihe *s. o. siirti itsensä eli itseänsä*, siirrimie (siirrihin) *s. o. siirrin itseni, itseäni*, siirrihet (siirrihit) *siirrit itsesi, itseäsi*, tungeite *s. o. tunge itsesi, itseäsi*, veäite *s. o. vedä itsesi, itseäsi*, pannaita *s. o. panna itsensä*, laskeita *s. o. laskea itsensä*, itseänsä. vetäitä *s. o. vetää itsensä*, itseänsä.

Semmoiset toimisanat, kun käännältää, väännältää, veältää, sivaltaa, työnnältää, nostaltaa, murraltaa j. m. myös ovat entiselle kirjakielelle enimmäksi osaksi oudonlaiset. Ne osoittavat toimituksen äkillisyyttä ja väkevyyttä. esimerk. työnnältää yhtä kun työntää äkisti ja väkevällä kädellä. Äkillisyyttä yksinäänsä merkitään semmoisilla toiminanoilla, jotka päättyvät tavuella see, esimerk. vetäisee, tarpaisee, sitaisee, kutaisee, tahkaisee, parkaisee, ärjäisee, joista ensin osa jo vanhastaan on kirjakielelle tuttu.

Kun jota kuta sanaa tahdotaan somistellen eli mielitellen sanoa, niin annetaan sille Venäjän Karjalan murteessa useampiakin eri päätteitä, esimerk. sanasta reki: reyt, rekonen; käki: käyt, kähkönen; vesi: veyt, vetonen; susi: sutonen; kivi: kivytt, kivonen; hanhi: hanhut, hanhonen; meri: meryt, meronen; mesi: meto, metonen; neiti: neiyt, neito, neitonen; veli: velo, vello, veljyt, veijo, veito, veitonen; lehti: lehyt, lehtyinen, lehtonen; kesä: kesyt, kesonen; koivu: koivas, koivahainen; päivä: päivytt, päivönen; marja: marjut, marjanen; sampo: sammut, samponen; syän: syämmyt; taivas: taivo, taivonen; lammas: lampahut, lampahuinen; rove: ropehut; vene: veno, venonen, venehyt; pyörä: pyörykkä, pyöryläinen; puola: puolukka, puolukkainen; pääsky: pääskynen, pääskyläinen; sirkku: sirkkunen, sirkkulainen; juoma: juomukkainen; ohut: olo, olonen, oluoinen, olukkainen; yö: yöhyt; vyö: vyöhyt; suo: suohut; pyy: pyyhyt; puu: puuhut; tie: tiehyt j. n. e.

Monitu'ussa on Karjalan ja Savonki murteella ynnä tavallisten kirjakielen päätetten myös toiset omalaatuisensa, esimerk. tähtilöiksi, helmilöiksi, helmilöitä, ristilöitä, jokiloita, lukkoloita, käärylöihin, kelloloissa j. n. e., jotka eivät merkitse muuta kun tavalliset: tähdiksi, helmiksi, helmiä, ristiä, jokia, lukkoja, kääryihin, kelloissa, eivätkä käytetä useampi kun kaksitavuisissa sanoissa, eikä niissäkään, jos nimentäsiassa päättyvät a-lla eli ä-llä.

§ 11. Kielen kirjoitustavasta. *Kirjoitustapaa nykyisessä laitoksessa on mahdollisuutta myöten mukailtu tavalliseen kirjakielen ja yhteisiin kielenopin johtoihin *). Siitä syytä tavataan nyt kirjoitettuna: osoittaa, tavoittaa, milloin, syytöin, kultainen, vetäisee, naukaisee, muutaime, käännäikse, antoi, annoin, nauris, neula, paula, kaura, seula, kauris, äyräs, koura, ohra, teiri, peura, aura, ottakamme, ottakatte, heittäömme, heittäötte,*

*) Katso: Finsk Spräklära af Fab. Collan. Helsingfors 1847.

jossa entisen, Karjalanmurteisen, kirjoitustavan mukaan oli: osottaa, tavottaa, millon, syytön, kultanen, vetäsee, naukasee, muutame, käännäksen, anto, annon, nakris, niekla, pakla, kakra, siekla, kapris, äpräs, kopra, otra, tetri, petra, aatra, ottakame, ottakate, heittäöme, heittäöte.

Samasta syystä on nykyisessä laitoksessa kirjoitettu: hopea, valkea, sorea, usea, käpeä, leveä, melkeä *); laji, neuvo, sauva; enpä, onpi, hänpä; entisessä: hopia, valkia, soria, usia, käpiä, leviä, melkiä; lai, neuo, sauua; empä, ompi, hämpä.

Paitsi sanan ensimmäisessä tavuessa jakavat pitkät äänekkäät ja pitkät kaksoisäänet eri tavuihin, esimerk. keihä'an, paha'an, talohon, kylähän, vetehen, käyähän, saatihin, use'in, melke'in kolmitavuisiksi, ja keihä'illä, kätky'ille, hope'ita, rehe'ille, otetahan, annettiin nelitavuisiksi sen siaan, kun tavallisesti sanotaan ja kirjoitetaan keihään, pahaan, kylään, veteen, käyään, saatiin, usein, melkein kaksitavuisina, ja keihäillä, kätkyille, hopeita, reheille, otetaan, annettiin kolmitavuisina. Merkkiä (') käytetään ainoastaan, missä pitkä änekäs jakautuu kahteen tavueen taikka usiampia yhdenäänellisiä änekkäitä kohtautuu, niinkuin sanoissa: ve'en, puhe'et, sana'an, nää'an ja missä änekäs sanan lopusta on runomitän tähden poisheitetty.

Missä kirjoitustapaa ei ole yhteiseen kirjakieleen sovitettu, ymmärrettänee se huokeasti sillänsäki. Niin esimerkiksi lienevät sanat kielti, väänti, murti, löyti, löynnyt, löytty, löytähän, käätty, käätähän, väätty, souttu, kaata, kaatahan, kaannut, oisi, uunna, kuunna, miesnä, tänä päänä huokeat käsittää niilläki paikoin, joissa on totuttu sanomaan: kielsi, väänsi, mursi, löysi, löytänyt, löyetty (löydetty), löyetään (löydetään), käännetty, käännetään, väännetty, soudettu, kaataa, kaetaan (kaadetaan), kaatanut, olisi, uutena, kuutena, miehenä, tänä päivänä. Samoin ovat semmoiset sanat kun: päivää, kehräävi, rantaa, hakkaavi kieliopin sääntöjä vasten pidetyt entisessä Karjalan murteisessa muodossansa ja kirjoitetut: päiveä, kehreävi, rantoa, hakkoavi, sen vuoksi, että kun se niissä löytyvä pitkä änekäs (aa, ää) runomitassa jakautuu kahteen tavueen, niin on tämä jakautuminen helpompi sekä merkitä että puhua näin kirjottain kun millä muulla tavalla, esim. jos tämmöiset sanat kirjoitettaisi: päivä'ä, kehrä'ävi, ranta'a, hakka'ävi.

§ 12. Kalevalarunojen kokouksista ja kerääjistä. Niinä neljänätoista vuotena, jotka ovat jääneet siitä ajasta, kun ensimmäinen Kalevalan laitos v. 1835 painettiin, on paljo uusia runokokouksia tehty, ja niiden kerääjät ovat

*) Alkuperäisesti kuuluivat ne: hopeta, valketa, soreta j. n. e. T:n jo aikoja änekkästen välillä kadottua, on niitä kuitenkin parempi e:llä kun i:llä kirjoittaa. Jos kohta paikoin sanotaan hopia, valkia, soria, leviä, niin sanotaanpa taas paikoin hopee, valkee, soree, levee, joka ynnä e:n alkuperäisyyden kanssa vaatii niitä e:llä kirjoittamaan. Paikoin kuuluvat vieläki täydellisesti hopea, valkea, sorea, leveä j. n. e.

olleet: Akatemian oppilas J. Fr. Cajan, majisteri M. A. Castrén, oppilaat D. E. D. Europæus, A. E. Ahlqvist, Fr. Polén, Z. Sirelius, majisteri H. A. Reinholm ja myös nykyisen laitoksen suorittaja, joista ensiksi nimitetty kulki omilla varoillansa niitä keräämässä, muut Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran avulla. Erittäinkin onnistui Europæukselle*) paljo sekä uusia runoja että toisintoja entisiin, vuosina 1845, 1846 ja 1848, kerätyksi saada. Näistä hänen ja muiden ilmi saattamista suurista runokokouksista, jotka ynnä entisten kokousten kanssa tulevat Helsingissä olevalta Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralta säilytettäväksi, on nykyinen Kalevalan laitos kasvanut pian toistansa isommaksi ja laajemmaksi, kun minkä entinen oli. Minkä ilmanki, runojen järjestyksessä ja muussa sisällisessä kohdassa, lienee entistä laitosta parempi, se asia jääköön itsekunki lukian arvata.

§ 13. Nykyisen Kalevalalaitoksen ko'osta ja järjestyksestä entisen suhteen. Entisessä laitoksessa oli kaikkiansa 32 runoa, jotka yhteensä sisältivät ei täyttä 12,100 värsyä, nykyisessä sitä vasten on 50 runoa, ja yhteensä lähes 22.800 värsyä. Mitenkä muuten kummanki laitoksen paikat vastaavat toinen toisiansa, sen saattaa seuraavasta osotuksesta nähdä.

Nykyisessä.		Entisessä.		Nykyisessä.		Entisessä.	
Runo.	Värsyt.	Runo.	Värsyt.	Runo.	Värsyt.	Runo.	Värsyt.
1	1—108	1	1—78		255—282		95—103
	109—176				283—536		104—243
	177—244		270—315		537—580		
	245—280		247—269	4	1—136	31	1—94
	281—344		79—112		137—192		
2	1—216	24	61—209		193—231		95—107
	217—284				232—266		108—146
	285—346		19—60		267—434		
	347—376				435—504		151—208
3	1—84				505—518		
	85—100	30	1—10	5	1—16		
	101—116				17—34		331—348
	117—128		11—22		35—144		209—307
	129—144				145—164		
	145—254		23—94		165—192		308—330

*) Hän on myös kirjaansa: Pieni Runonseppä, Hels. 1847, liitettyssä johdatuksessa runon tekoon laatinut osuavasti runojen mitteilisestä rakennuksesta ja antanut hyviä neuvoja siitä asiasta tarkempaa tietoa haluaville.

IX

	193-242				59-354		18-211
6	1-234	1	113-246		355-406		
7	1-8		247-254		407-518	13	212-281
	9-42	2	1-30	20	1-174		1-115
	43-116		31-36		175-390		130-331
	117-368		37-213		391-424		
8	1-36	3	1-30		425-458		116-129
	37-90				459-498		
	91-282		31-200		499-614		332-420
9	1-424	4	1-342	21	1-438	14	1-322
	425-488			22	1-184	15	1-149
	489-586		343-424		185-448		
10	1-318	5	1-260		449-522		150-199
	319-390			23	1-78		
	391-432		261-312		79-100		214-236
	433-462				101-160		
	463-510		313-350		161-174		260-273
11	1-124				175-212		
	125-142	18	222-235		213-220		245-247
	143-402				221-230		280-282
12	1-128				231-236		237-244
	129-504	6	1-275		237-334		
13	1-258	7	1-116		335-346		274-279
14	1-460		117-641		347-384		
15	1-306	8	1-247		385-398		248-255
	307-384	4	306-332		399-850		
	385-548	8	248-289	24	1-116		
	549-650				117-136		283-296
16	1-100	9	1-25		137-186		
	101-282		26-174		187-264		297-332
	283-328				265-296		
	329-396		175-231		297-366		333-361
	397-412				367-442		
17	1-628	10	1-489		443-476		362-385
18	1-560	11	1-323		477-496		
	561-584				497-518		386-393
	585-706		324-391		519-528		462-471
19	1-32	12	1-17	25	1-48	16	1-31
	33-58				49-88		

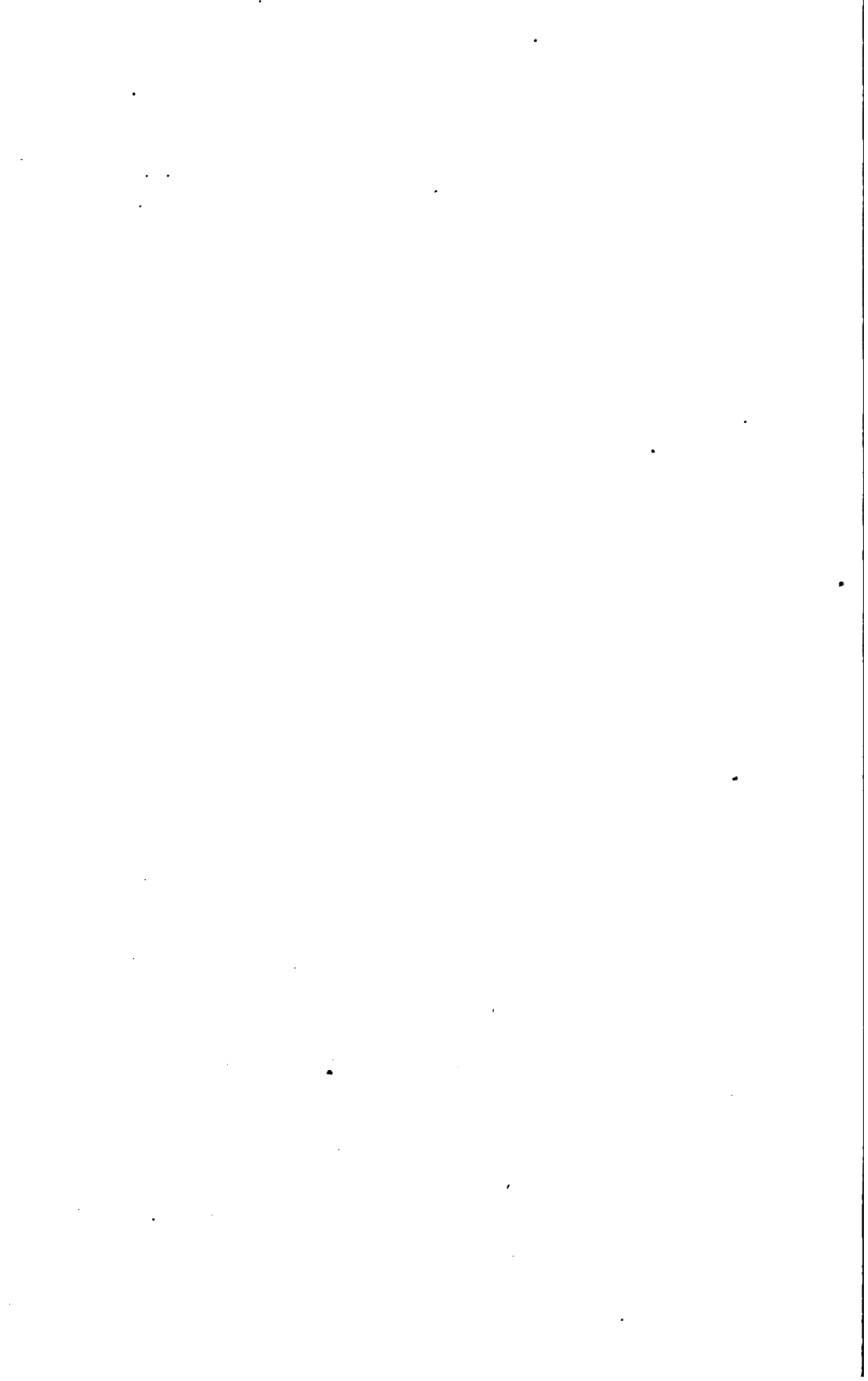
	89-242		32-144		155-230		491-530
	243-312				231-360		
	313-318		145-150	37	1-250	20	1-172
	319-380			38	1-64		173-196
	381-412		151-180		65-178		
	413-468				179-250	15	394-461
	469-672		181-314		251-286		
	673-716	14	339-366		287-328	20	197-224
	717-738			39	1-426	21	1-344
26	1-288	17	1-248	40	1-342	22	1-193
	289-314			41	1-266		194-392
	315-670		249-452	42	1-332	23	1-156
	671-776				333-356		
27	1-420		475-706		357-366		157-166
28	1-64				367-460		
	65-290	18	1-173		461-562		167-215
29	1-24			43	1-288		216-407
	25-114		174-221		289-368	24	223-321
	115-220				369-384	23	416-422
	221-404		236-347		385-398	24	1-8
	405-600				399-434		322-329
30	1-434		348-593	44	1-334	29	1-248
	435-500			45	1-30		
31	1-89				31-60	25	1-37
	90-98	19	1-7		61-108		
	99-214				109-362		49-310
	215-340		17-72	46	1-26		
	341-358				27-644	28	1-607
	359-374		8-16	47	1-20		
32	1-548		126-379		21-312	26	1-185
33	1-222		380-470		313-364		
	223-262			48	1-372		186-533
	263-296		474-490	49	1-236	27	1-157
34	1-240				237-278		
35	1-59		79-124		279-422		158-277
	60-372			50	1-512	32	1-251
36	1-154				513-620		252-280

XI

Tästä osoituksesta voipi itsekuki pian ja huokeasti nähdä, missä nykyisen Kalevalalaitoksen järjestys runojen välillä on entisestä eroava, kuin myös kaikki ne paikat, jotka ovat myöhemmin saatuja, lisäksi tulleita. Kun niillä entisessä laitoksessa ei ole mitään vastaavata, niin on niiden kohdalla oleva sia sen värsyypalstassa jätetty tyhjäksi. Mutta ilman näitä näin merkityitä on läpensä paljo uusia värsyjä semmoisillaki paikoilla, joilla entisen laitoksen palstoissa on jotain vastassaki, joka jo on mainittuin paikkojen värsyh'ustaki toinen toisensa rinnalla arvattava. Pienempiä lisiä ei kuitenkaan ole taittu erittäin osoittaa, koska osoitus sen kautta olisi kovin pitkäksi venynyt. Joka niistä haluaa tarkempata tietoa saada, tutkikoon niitä toinen toisensa rinnalla kummassaki laitoksessa.

Laukossa 17 huhtikuuta 1849.

E. L.

Ensimmäinen Runo.

Runo alotteleikse; vv. 1—102. — Ilman impi laskeutu mereen, jossa tuulella ja vedellä raskautettuna tekeytyy veden emoksi; vv. 103—176. — Sotka laittaa pesänsä ja munii veden emosen polvelle; vv. 177—212. — Munat vierivät pesästä, särkyvät palasiksi ja palaset muodostuvat maaksi, taivaaksi, auringoksi, kuuksi ja pilviksi; vv. 213—244. — Veden emonen huopi niemiä, lahtia ja muita rantoja, syviä ja mataloita paikkoja mereen; vv. 245—280. — Väinämöinen syntyy veden emosesta ja ajelehtaa kauan aalloilla, kunnes viimein pysähtyy maarannalle; vv. 281—344.

Mieleni minun tekevi,
Aivoni ajattelevi
Lähteäni laulamahan,
Saa'ani sanelemahan,
Sukuvirttä suoltamahan,
Lajivirttä laulamahan;
Sanat suussani sulavat,
Puhe'et putoelevat,
Kielelleni kerkiävät,
10. Hampahilleni hajoovat.
Veli kulta, veikkoseni,
Kaunis kasvinkumppalini!
Lähe nyt kanssa laulamahan,
Saa kera sanelemahan,
Yhtehen yhyttyämme,
Kahta'alta käytyämme;
Harvoin yhtehen yhymme,
Saamme toinen toisihimme
Näillä raukoilla rajoilla,
20. Poloisilla Pohjan mailla.
Lyökämme käsi kätehen,

Sormet sormien lomahan,
Lauloaksemme hyviä,
Parahia pannaksemme,
Kuulla noien kultaisien,
Tietä mielitehtoisien,
Nuorisossa nousevassa,
Kansassa kasuavassa,
Noita saamia sanoja,
30. Virsiä virittämiä
Vyöltä vanhan Väinämöisen,
Alta ahjon Ilmarisen,
Päästä kalvan Kaukomielen,
Joukahaisen jousen tiestä,
Pohjan peltojen periltä,
Kalevalan kankahilta.
Niit' ennen isoni laului
Kirvesvartta vuollessansa,
Niitä äitini opetti
40. Väätessänsä varttinätä,
Minun lasna lattialla
Eessä polven pyöriessä,

Maitopartana pahaisna,
Piimäsuuna pikkaraisna.
Sampo ei puuttunut sanoja,
Eikä Louhi luottehia:
Vanheni sanoihin sampo,
Katoi Louhi luottehisin,
Virsihin Vipunen kuoli,
50. Lemminkäinen leikkilöihin.

Viel' on muitaki sanoja,
Ongelmoita oppimia,
Tieohesta tempomia,
Kanervoista katkomia,
Risukoista riipomia,
Vesoista vetelemiä,
Päästä heinän hieromia,
Raitiolta ratkomia,
Paimenessa käyessäni,
60. Lasna karjan laitumilla,
Metisillä mättähillä,
Kultaisilla kunnahilla,
Mustan Muurikin jälessä,
Kimmon kirjavan keralla.

Vilu mulle virttä virkkoi,
Sae saatteli runoja,
Virttä toista tuulet toivat,
Meren aaltoset ajoivat,
Linnut liitteli sanoja,
70. Puien latvat lausehia.

Ne minä kerälle käärin,
Sovittelin sommelolle;
Kerän pistin kelkkahani,
Sommelolon rekoseheni;
Ve'in kelkalla kotihin,
Rekosella riihen luoksi;
Panin aitan parven päähän,
Vaskisehen vakkasehen.

Viikon on virtteni vilussa,
80. Kauan kaihossa siainsnut;
Veätkö vilusta virret,
Lapan laulut pakkasesta,

Tuon tupahan vakkaseni,
Rasian rahin nenähän,
Alle kuulun kurkihirren,
Alle kaunihin katoksen;
Aukaisen sanaisen arkun,
Virsilippahan viritän,
Kerittelen pään kerältä,
90. Suorin solmun sommelolta?
Niin laulan hyvänki virren,
Kaunihinki kalkuttelen
Ruoalta rukihiselta,
Oluelta ohraiselta;
Kun ei tuotane olutta,
Tarittane taarivettä,
Laulan suulta laihemmalta,
Vetoselta vierettelen
Tämän iltamme iloksi,
100. Päivän kuulun kunniaksi,
Vaiko huomenen huviksi,
Uuen aamun alkeheksi.

Noin kuulin saneltavaksi,
Tiesin virttä tehtäväksi:
Yksin meillä yöt tulevat,
Yksin päivät valkeavat,
Yksin syntyi Väinämöinen,
Ilmestyi ikirunoja
Kapehesta kantajasta,
110. Ilmattaresta emosta.

Olipa impi ilman tyttö,
Kave Luonnotar korea,
Piti viikoista pyhyyttä,
Iän kaiken impeyttä
Ilman pitkillä piholla,
Tasaisilla tanterilla.

Ikävystyi aikojansa,
Ouostui elämänsä,
Aina yksin ollessansa,
120. Impenä eläessänsä
Ilman pitkillä piholla,

Avaroilla autioilla.
 Jop' on astuiksen alemma,
 Laskeusi lainehille,
 Meren selvälle selälle,
 Ulapallen aukealle;
 Tuli suuri tuulen puuska,
 lästä vihainen ilma,
 Meren kuohuille kohotti,
 Lainehille laikahutti.

130. Tuuli neittä tuutteli,
 Aalto imeä ajeli,
 Ympäri selän sinisen,
 Lakkipäien lainehien;
 Tuuli tuuli kohtuiseksi,
 Meri paksuksi panevi.

Kantoi kohtua kovoa,
 Vatsan täyttä vaikeata
 Vuotta seitsemän satoa,

140. Yheksän yrön ikeä,
 Eikä synny syntyminen,
 Luovu luomatoin sikiö.

Vieri impi veen emona,
 Uipi iät, uipi lännet,
 Uipi luotehet, etelät,
 Uipi kaikki ilman rannat,
 Tuskissa tulisen synnyn,
 Vatsan vaivoissa kovissa;
 Eikä synny syntyminen,

150. Luovu luomatoin sikiö.

Itkeä hyryttelevi,
 Sanan virkkoi, noin nimesi:
 "Voi poloinen päiviäni,
 Lapsi kurja kulkuaani!
 Jo olen joutunut johonki,
 Iäkseni ilman alle,
 Tuulen tuuteltavaksi,
 Aaltojen ajeltavaksi,
 Näillä väljillä vesillä,

160. Lakeilla lainehilla."

"Parempi olisi ollut

Ilman impenä eleä,
 Kuin on nyt tätä nykyä
 Vierähellä veen emona:
 Vilu tääll' on ollakseni,
 Vaiva värjätelläkseni,
 Aalloissa asuakseni,
 Veessä vierießäkseni."

"Oi Ukko ylijumala,

170. Ilman kaiken kannattaja!

Tule tänne tarvittaissa,
 Käy tänne kutsuttaessa,
 Päästä piika pintehestä,
 Vaimo vatsan vääntheestä,
 Käy pian, välehen jou'u,
 Välehemmin tarvitahan!"

Kului aikoa vähäisen,
 Pirahteli pikkaraisen,
 Tuli sotka suora lintu,

180. Lenteä leluttelevi,

Etsien pesän sioa,
 Asunmaata arvaellen.

Lenti iät, lenti lännet,
 Lenti luotehet, etelät,
 Ei löyä tiloa tuota,
 Paikkaa pahintakana,
 Kuhun laatisi pesänsä,
 Ottaisi olosiansa.

Liitelevi, laatelevi,

190. Arvelee, ajattelevi:

"Teenkö tuulehen tupani,
 Aalloillen asunsiani,
 Tuuli kaatavi tupasen,
 Aalto vie asunsiani."

Niin silloin veen emonen,
 Veen emonen, ilman impi,
 Nosti polvea merestä,
 Lapaluuta lainehesta
 Sotkalle pesän siaksi,

200. Asunmaaksi armahaksi.

Tuo sotka soarea lintu

Liiteleikse, laateleikse,
 Keksi polven veen emosen
 Sinerväisellä selällä,
 Luuli heinämättähäksi,
 Tuoreheksi turpeheksi.

- Lentelevi, liitelevi,
 Päähän polven laskeuvi,
 Siihen laativi pesänsä,
 210. Muni kultaiset munansa,
 Kuusi kultaista munoa,
 Rautamunan seitsemännen.

- Alkoi hautoa munia,
 Päätä polven lämmitellä;
 Hautoi päivän, hautoi toisen,
 Hautoi kohta kolmannenki;
 Jopa tuosta veen emonen,
 Veen emonen, ilman impi,
 Tuntevi tulistuvaksi,
 220. Hipiänsä hiiltyväksi:
 Luuli polvensa palavan,
 Kaikki suonensa sulavan.

Vayahutti polveansa,
 Järkytti jäseniänsä;
 Munat vierähti vetehen,
 Meren aaltohon ajaikse;
 Karskahti munat muruiksi,
 Katkieli kappaleiksi.

- Ei munat mutahan joua,
 230. Siepalehet veen sekahan;
 Muuttuivat murut hyviksi,
 Kappalehet kaunoisiksi:
 Munasen alainen puoli
 Alaiseksi maaemäksi,
 Munasen yläinen puoli
 Yläiseksi taivahaksi,
 Yläpuoli ruskeaista
 Päivöseksi paistamahan,
 Yläpuoli valkeaista
 240. Se kuuksi kumottamahan;
 Mi munassa kirjavaista,

Ne tähiksi taivahalle,
 Mi munassa mustukaista,
 Nepä ilman pilvilöiksi.

- Ajat eelleen menevät,
 Vuonet tuota tuonemmaksi,
 Uuen päivän paistaessa,
 Uuen kuun kumottaessa;
 Aina uipi veen emonen,
 250. Veen emonen, ilman impi,
 Noilla vionoilla vesillä,
 Utuisilla lainehilla,
 Eessänsä vesi vetelä,
 Takanansa taivas selvä.

- Jo vuonna yheksäntenä,
 Kymmentenä kesänä
 Nosti päätänsä merestä,
 Kohottavi kokkoansa;
 Alkoi luoa luomiansa,
 260. Saautella saamiensa
 Selvällä meren selällä,
 Ulapalla aukealla.

Kussa kättä käännähytti,
 Siihen niemet siivoeli;
 Kussa pohjasi jalalla,
 Kalahauat kaivaeli;
 Kussa ilman kuplistihe,
 Siihen syöverit syventi.

- Kylin maahan kääntelihe,
 270. Siihen sai sileät rannat;
 Jaloin maahan kääntelihe,
 Siihen loi lohiapajat;
 Päin päätyi maata vasten,
 Siihen laitteli lahelmat.

Ui siitä ulomma maasta,
 Seisattelihe selälle;
 Luopi luotoja merehen,
 Kasvatti salakaria
 Laivan laskemasiaksi,

280. Merimiesten pään menoksi.
 Jo oli saaret siivottuna,

- Luotu luotoset merehen,
Ilman pielet pistettynä,
Maat ja manteret sanottu,
Kirjattu kiviin kirjat,
Veetty viivat kallioihin,
Viel' ei synny Väinämöinen,
Ilmau ikirunoja.
- Vaka vanha Väinämöinen
290. Kulki äitinsä kohussa
Kolmekymmentä keseä,
Yhen verran talviaki,
Noilla vienoilla vesillä,
Utuisilla lainehilla.
- Arvelee, ajattelevi,
Miten olla, kuin eleä
Pimeässä piilossansa,
Asunnossa ahtahassa,
Kuss' ei konsa kuuta nähnyt,
300. Eikä päiveä havainnut.
Sanovi sanalla tuolla,
Lausui tuolla lausehella:
"Kuu keritä, päiväyt päästä,
Otava yhä opeta
Miestä ouoilta ovilta,
Veräjiltä vierahilta,
Näiltä pieniltä pesiltä,
Asunnoilta ahtahilta!
310. Ilmoillen inehmon lasta,
Kuuta taivon katsomahan,
Päiveä ihoamahan,
Otavaista oppimahan,

- Tähtiä tähyämähän!"
- Kun ei kuu kerittänyttä,
Eikä päiväyt päästänyttä,
Ouosteli aikojansa,
Tuskastui elämätänsä;
Liikahutti linnan portin
320. Sormella nimettömällä,
Lukon luisen luikahutti
Vasemmalla varpahalla,
Tuli kynsin kynnykseltä,
Polvin porstuan ovelta.
- Siitä suistui suin merehen,
Käsin kääntyi lainehesen;
Jääpi mies meren varahan,
Uros aaltojen sekahan.
- Virui siellä viisi vuotta,
330. Sekä viisi, jotta kuusi,
Vuotta seitsemän, kaheksan;
Seisottui selälle viimein,
Niemelle nimettömälle,
Manterelle puuttomalle.
- Polvin maasta ponnistihe,
Käsivarsin käännähtihe,
Nousi kuuta katsomahan,
Päiveä ihoamahan,
Otavaista oppimahan,
340. Tähtiä tähyämähän.
- Se oli syntä Väinämöisen,
Rotu rohkean runojan
Kapehesta kantajasta,
Ilmattaresta emosta.

Toinen Runo.

Väinämöinen nousee puuttomalle maalle ja saattaa Sampsa Pellervoisen puita kylvämään; vv. 1—42. — Tammi ensimmältään ei taimi, mutta uudelleen kylvettynä nousee ja leveää yli koko maan ja estää lehvillänsä sekä kuun että auringon näkymästä; vv. 43—110. — Pieni mies nousee merestä ja kaataa tammen; kuu ja päivä pääsevät taas näkyviin; vv. 111—222. — Linnut laulavat puissa, ruohot, kukat ja marjat kasvavat maassa; ainoastaan ohran kasvua ei löydy vielä; vv. 223—236. — Väinämöinen löytää muutamia ohran siemeniä rannan hiekalta, kaataa kasken ja jättää yhden koivun lintujen istua kasvamaan; vv. 237—262. — Kotka mielihyvissänsä siitä, että häntä varten oli puu seisomaan jätetty, iskee tulta Väinämöiselle, jolla saa kaskensa poltetuksi; vv. 263—284. — Väinämöinen kylvää ohran, rukoilee kasvu-onnea ja toivottaa tuleviksikin ajoiksi menestystä; vv. 285—376.

Nousi siitä Väinämöinen
Jalan kahen kankahalle,
Saarehen selällisehen,
Manterehen puuttomahan.

Viipyi siitä vuotta monta,
Aina eellehen eleli
Saaressa sanattomassa,
Manteressa puuttomassa.

Arvelee, ajattelevi,
10. Pitkin päätänsä pitävi:
Kenpä maita kylvämähän,
Toukoja tihittämähän?

Pellervoinen pellon poika,
Sampsa poika pikkarainen,
Sep' on maita kylvämähän,
Toukoja tihittämähän.

Kylvi maita kyyhätteli,
Kylvi maita, kylvi soitaa,
Kylvi auhtoja ahoja,
20. Panettavi paasikoita.

Mäet kylvi männiköiksi,
Kummut kylvi kuusikoiksi,
Kankahat kanervikoiksi,
Notkot nuoriksi vesoiksi.

Noromaille koivut kylvi,
Lepät maille leyhkeille,
Tuomet kylvi tuorehille,
Raiat maille raikkahille,
Pihlajat pyhille maille,
80. Pajut maille paisuille,
Katajat karuille maille,
Tanmet virran vieremille.

Läksi puut ylenemähän,
 Vesat nuoret nousemahan,
 Kasvoi kuuset kukkalatvat,
 Lautui lakkapääät petäjät,
 Nousi koivupuut noroilla,
 Lepät mailla leyhkeillä,
 Tuomet mailla tuorehilla,
 40. Katajat karuilla mailla;
 Katajahan kaunis marja,
 Tuomehen hyvä he'elmä.

Vaka vanha Väinämöinen
 Kävi tuota katsomahan
 Sampsan siemenen aloa,
 Pellervoisen kylvämiä:
 Näki puut ylenneheksi,
 Vesat nuoret nousneheksi;
 Yks' on tammi taimimatta,
 50. Juurtumatta puu Jumalan.

Heitti herjan valloillensa,
 Olevillen onnillensa,
 Vuotti vielä yötä kolme,
 Saman verran päiviäki;
 Kävi siitä katsomahan
 Viikon päästä viimeistäki:
 Ei ole tammi kasvanunna,
 Juurtununna puu Jumalan.

Niin näkevi neljä neittä,
 60. Viisi veen on morsianta;
 Ne oli nurmen niitännässä,
 Kastekorren katkonnassa
 Nenässä utuisen niemen,
 Päässä saaren terhenisen;
 Mink' on niitti, sen haravoi,
 Kaikki karhille veteli.

Tulipa merestä Tursas,
 Uros aalloista yleni;
 Tunki heinäset tulehen,
 70. Ilmivalkean väkehen,
 Ne kaikki poroksi poltti,
 Kypeniksi kyyätteli.

Tuli tuhkia läjänen,
 Koko kuivia poroja;
 Saip'on siihen lemmen lehti,
 Lemmen lehti, tammen terho,
 Josta kasvoi kaunis taimi,
 Yleni vihanta virpi,
 Nousi maasta mansikkaisna,
 80. Kasvoi kaksihaarukkaisna.

Ojenteli oksiansa,
 Levitteli lehviänsä,
 Latva täytti taivahalle,
 Lehvät ilmoille levisi,
 Piätti pilvet juoksemasta,
 Hattarat hasertamasta,
 Päivän peitti paistamasta,
 Kuuhuen kumottamasta.

Silloin vanha Väinämöinen
 90. Arvelee, ajattelevi:
 Oisko tammen taittajata,
 Puun sorean sortajata!
 Ikävä imehnon olla,
 Kamala kalojen uia
 Ilman päivän paistamatta,
 Kuuhuen kumottamatta.

Ei ole sitä urosta,
 Eikä miestä urheata,
 Joka taisi tammen kaata,
 100. Satalatvan langettoa.

Siitä vanha Väinämöinen
 Itse tuon sanoiksi virkki:
 "Kave äiti kantajani,
 Luonnotar ylentäjänil
 Laitapa ve'en väkeä,
 Veessä on väkeä paljo,
 Tämä tammi taittamahan,
 Puu paha hävittämähän
 Eestä päivän paistavaisen,
 110. Tieltä kuun kumottavaisen."

Nousipa merestä miesi,
 Uros aallosta yleni;

- Ei tuo ollut suuren suuri,
 Eikä aivan pienen pieni:
 Miehen peukalon pituinen,
 Vaimon vaaksan korkeuinen.
 Vaski- oli hattu hartioilla,
 Vaskisaappahat jalassa,
 Vaskikintahat käessä,
 120. Vaskikirjat kintahissa,
 Vaskivyoht vyölle vyötty,
 Vaskikirves vyön takana,
 Varsi peukalon pituinen,
 Terä kynnen korkeuinen.
 Vaka vanha Väinämöinen
 Arvelee, ajattelevi:
 On miesi näkemiänsä,
 Uros silmän luontiansa,
 Pystyn peukalon pituinen,
 130. Härän kynnen korkunainen.
 Siitä tuon sanoiksi virkki,
 Itse lausui, noin nimesi:
 "Mi sinä olet miehiäsi,
 Ku kurja urohiasi,
 Vähän kuollutta parempi,
 Katonutta kaunihimpi?"
 Sanoi pikku mies merestä,
 Uros aallon vastaeli:
 "Olen mie mokoma miesi,
 140. Uros pieni veen väkeä,
 Tulin tammen taittamahan,
 Puun murskan murentamahan."
 Vaka vanha Väinämöinen
 Itse tuon sanoiksi virkki:
 "Ei liene sinua luotu,
 Eipä luotu, eikä suotu
 Ison tammen taittajaksi,
 Puun kamalan kaatajaksi."
 Sai toki sanoneheksi,
 150. Katsahtavi vielä kerran,
 Näki miehen muuttunehen,
 Uuistunehen urohon;
- Jalka maassa teutarovi,
 Päähyt pilviä pitävi,
 Parta on eessä polven päällä,
 Hivus kannoilla takana,
 Syltä oli silmien välitse,
 Syltä housut lahkehesta,
 Puolta toista polven päästä,
 160. Kahta kaation rajasta.
 Hivelevi kirvestänsä,
 Tahkaksi tasatereä
 Kuutehen kovaisimehen,
 Seitsemähän sieran päähän.
 Astua lykyttelevi,
 Käyä kulleroittelevi,
 Laveilla lahkehilla,
 Leveillä liehuimilla;
 Astui kerran keikahutti
 170. Hienoiselle hietikölle,
 Astui toisen torkahutti
 Maalle maksan karvaiselle,
 Kolmannenki koikahutti
 Juurelle tulisen tammen.
 Iski puuta kirvehellä,
 Tarpaisi tasaterällä,
 Iski kerran, iski toisen,
 Kohta kolmannen yritti;
 Tuli tuiski kirvehestä,
 180. Panu tammesta pakeni;
 Tahtoi tammi kallistua,
 Lysmyä rutimoraita.
 Niin kerralla kolmannella
 Jopa taisi tammen kaata,
 Ruhtoa rutimoraian,
 Satalatvan lasketella;
 Tyven työnnytti itähän,
 Latvan laski luotehesen,
 Lehvät suurehen suvehen,
 190. Oksat puolin pohjosehen.
 Kenpä siitä oksan otti,
 Se otti ikuisen onnen;

- Kenpä siitä latvan taittoi,
 Se taittoi ikuisen taian;
 Kenpä lehvän leikkaeli,
 Se leikkoi ikuisen lemmen.
 Mi oli lastuja pirannut,
 Pälähellyt pälkäreitä
 Selvälle meren selälle,
 200. Lakeille lainehille,
 Noita tuuli tuutteli,
 Meren läikkä läikytteli
 Venosina veen selällä,
 Laivasina lainehilla.
 Kantoi tuuli Pohjolahan,
 Pohjan piika pikkarainen
 Huntujahan huuhtelevi,
 Virutteli vaattehia
 Rannalla vesikivellä,
 210. Pitkän niemyen nenässä.
 Näki lastun lainehilla,
 Tuon kokosi konttihin,
 Kantoi kontilla kotihin,
 Pitkäkielellä piha'an,
 Tehä noian nuoliansa,
 Ampujan asehiansa.
 Kun oli tammi taittunuuna,
 Kaatunuuna puu katala,
 Pääsi päivät paistamahan,
 220. Pääsi kuut kumottamahan,
 Pilvet pitkin juoksemahan,
 Taivon kaaret kaartamahan
 Nenähän utuisen niemen,
 Pähän saaren terhenisen.
 Siit' alkoi salot silota,
 Metsät mielin kasvaella,
 Lehti puuhun, ruoho maahan,
 Linnut puuhun laulamahan,
 Rastahat iloitsemahan,
 230. Käki päällä kukkumahan.
 Kasvoi maahan marjanvarret,
 Kukat kultaiset keolle,

- Ruohot kasvoi kaikenlaiset,
 Monenmuotoiset sikesi;
 Ohra on yksin nousematta,
 Touko kallis kasvamatta.
 Siitä vanha Väinämöinen
 Astuvi, ajattelevi
 Rannalla selän sinisen,
 240. Ve'en vankan vieremillä;
 Löyty kuusia jyviä,
 Seitsemiiä siemeniiä
 Rannalta merelliseltä,
 Hienoiselta hietiköltä,
 Kätki nää'an nahkasehen,
 Koipehen kesäoravan.
 Läksi maata kylvämähän,
 Siementä sirottamahan
 Vierehen Kalevan kaivon,
 250. Osmon pellon penkerehen.
 Tirskuipa tianen puusta:
 "Eipä nouse Osmon ohra,
 Ei kasva Kalevan kaura
 Ilman maan alistamatta,
 Ilman kasken kaatamatta,
 Tuon tulella polttamatta."
 Vaka vanha Väinämöinen
 Teetti kirvehen terävän,
 Siitä kaatoi kasken suuren,
 260. Mahottoman maan alisti,
 Kaikki sorti puut soreat,
 Yhen jätti koivahaisen
 Lintujen leposiaksi,
 Käkösen kukuntapuuksi.
 Lenti kokko halki taivon,
 Lintunen ylitse ilman,
 Tuli tuota katsomahan:
 "Miksipä on tuo jätetty
 Koivahainen kaatamatta,
 270. Puu sorea sortamatta?"
 Sanoi vanha Väinämöinen:
 "Siksipä on tuo jätetty

Iintujen lepeämiksi,
Kokon ilman istumiksi."

- Sanoi kokko ilman lintu:
"Hyvinpä sinäki laait,
Heitit koivun kasvamahan,
Puun sorean seisomahan
Linnuille lepeämiksi,
280. Itselleni istumiksi."

Tulta iski ilman lintu,
Valahutti valkeaista,
Pohjaistuuli kasken poltti,
Koillinen kovin porotti,
Poltti kaikki puut poroksi,
Kypeniksi kyytelti.

- Siitä vanha Väinämöinen
Otti kuusia jyviä,
Seitsemää siemeniä
290. Yhen nää'än nahkasesta,
Koivesta kesäoravan,
Kesäkärpän kämmenestä.

Läksi maata kylvämähän,
Sientä sirottamahan,
Itse tuon sanoiksi virkki:
"Minä kylvän kyyhättelen
Luojan sormien lomitse,
Käen kautta kaikkivallan
Tälle maalle kasvavalle,

300. Ahollen ylenevälle."
"Akka manteren alainen,
Mannun eukko, maan emäntä!
Pane nyt turve tunkemahan,
Maa väkevä vääntämähän;
Eip' on maa väkeä puutu.
Sinä ilmoisna ikänä,
Kun lie armo antajista,
Lupa luonnon tyttäristä."

- Nouse maa makoamasta,
310. Luojan nurmi nukkumasta,
Pane korret korttumahan,
Sekä varret varttumahan,

Tuhansin neniä nosta,
Saoin haaroja hajota
Kynnöstäni, kylvöstäni,
Varsin vaivani näöstä!"

- "Oi Ukko ylijumala,
Tahi taatto taivahinen,
Vallan pilvissä pitäjä,
320. Hattarojen hallitsia!
Piä pilvissä keräjät,
Säkehissä neuvot selvät,
Iätä iästä pilvi,
Nosta lonka luotehesta,
Toiset lännestä lähetä,
Etelästä ennättele,
Vihmo vettä taivosesta,
Mettä pilvistä pirota
Orahille nouseville,
330. Touoille tohiseville!"

Tuo Ukko ylijumala,
Taatto taivon valtiainen
Piti pilvissä keräjät,
Säkehissä neuvot selvät,
Iätti iästä pilven,
Nosti longan luotehesta,
Toisen lännestä lähetti,
Etelästä ennätteli,
Syrjin yhtehen sysäsi,
340. Lomituksin loukahutti,
Vihmoi vettä taivosesta,
Mettä pilvistä pirotti
Orahille kasvaville,
Touoille tohiseville;
Nousipa oras okinen,
Kannon karvainen yleni
Maasta pellon pehmeästä,
Väinämöisen raatamasta.

- Jopa tuosta toisna päänä,
350. Kähen, kolmen yön perästä,
Viikon päästä viimeistäki
Vaka vanha Väinämöinen

Kävi tuota katsomahan
 Kyntöänsä, kylvöänsä,
 Varsin vaivansa näköä;
 Kasvoi ohra mieltä myöten,
 Tähkät kuuella taholla,
 Korret kolmisolmuksena.

Siinä vanha Väinämöinen
 360. Katseleikse, käänteleikse,
 Niin tuli kevätäkönen,
 Näki koivun kasvavaksi:
 ”Miksipä on tuo jätetty
 Koivahainen kaatamatta?”
 Sanoi vanha Väinämöinen:

”Sikspä on tuo jätetty
 Koivahainen kasvamahan,
 Sinulle kukuntapuuksi;
 Siinä kukkuos käkönen,
 370. Helkyttele hietarinta,
 Hoiloa hopearinta,
 Tinarinta riukuttele,
 Kuku illoin, kuku aamuin,
 Kerran keskipäivälläki
 Ihanoiksi ilmojani,
 Mieluisiksi metsiäni,
 Rahaisiksi rantojani,
 Viljaisiksi vieriiäni!”

Kolmas Runo.

Väinämöinen kasvaa tiedoissa ja tulee kuuluisaksi; vv. 1—20. — Joukahainen lähtee häntä tiedoissa voittlemaan, ja kun ei voita, vaatii häntä miekkasille kanssansa, josta Väinämöinen suuttuu ja laulaa Joukahaisen suohon; vv. 21—330. — Joukahainen tulee häntä suossa ja lupa'aa viimein sisarensa Väinämöiselle puolisoksi, josta Väinämöinen leppyä ja laskee hänen jälle suosta; vv. 331—476. — Joukahainen lähtee mielipahoissansa kotia ja kertoo äitillensä, kuinka hänen oli onnettomasti matkallansa käynyt; vv. 477—524. — Äiti ihastuu, kun kuulee Väinämöisen vävyksensä saavan, mutta tytär tulee pahalle mielelle ja alkaa itkeskellä; vv. 525—580.

Vaka vanha Väinämöinen
Elelevi aikojansa
Noilla Väinölän ahoilla,
Kalevalan kankahilla,
Laulelevi virsiänsä,
Laulelevi, taitelevi.

- Lauloi päivät pääksytysten,
Yhytysten yöt saneli
Muinaisia muisteloita,
10. Noita syntyjä syviä,
Joit' ei laula kaikki lapset,
Ymmärrä yhet urohot
Tällä inhalla iällä,
Katovalla kannikalla.

- Kauas kuuluvi sanoma,
Ulos viestit vierähtävät
Väinämöisen laulannasta,
Urohon osoannasta;
Viestit vierähti suvehen,
20. Sai sanomat Pohjolahan.

- Olipa nuori Joukahainen,
Laiha poika Lappalainen,
Se kävi kylässä kerran,
Kuuli kummia sanoja,
Lauluja laeltavaksi,
Parempia pantavaksi
Noilla Väinölän ahoilla,
Kalevalan kankahilla,
Kuin mitä itseki tiesi,
30. Oli oppinut isolta.
Tuo tuosta kovin pahastui,
Kaiken aikansa kaehi
Väinämöistä laulajaksi,
Paremmaksi itseänsä;
Jo tuli emonsa luoksi,
Luoksi valtavanhempansa,
Lähteäksensä käkesi,
Tullaksensa toivotteli
Noille Väinölän tuville
40. Kera Väinön voitteloille.

Iso kielti poikoansa,
 Iso kielti, emo epäsi
 Lähtemästä Väinölähän
 Kera Väinön voitteloille:
 ”Siellä silma lauletahan,
 Lauletahan, lausitahan
 Suin lumehen, päin vitihin,
 Kourin ilmahan kovahan,
 Käsin kääntymättömäksi,
 50. Jaloin liikkumattomaksi.”

Sanoi nuori Joukahainen:
 ”Hyväpä isoni tieto,
 Emoni sitä parempi,
 Oma tietoni ylinnä;
 Jos tahon tasalle panna,
 Miesten verroille vetäitä,
 Itse laulan laulajani,
 Sanelen saneliani,
 Laulan laulajan parahan
 60. Pahimmaksi laulajaksi,
 Jalkahan kiviset kengät,
 Puksut puiset lantehille,
 Kiviriipan rinnan päälle,
 Kiviharkon hartioille,
 Kivikintahat kätehen,
 Päähän paatisen kypärän.”

Siitä läksi, ei totellut;
 Otti ruunansa omansa,
 Jonka turpa tulta iski,
 70. Säkeniä sääriverret,
 Valjasti tulisen ruunan
 Korjan kultaisen etehen;
 Itse istuvi rekehen,
 Kohennaikse korjahansa,
 Iski virkkua vitsalla,
 Heitti helmiruoskasella,
 Läksi virkku vieremähän,
 Hevonen helettämähän.

Ajoi suhuttelevi,
 80. Ajoi päivän, ajoi toisen,

Ajoi kohta kolmannenki;
 Jo päivänä kolmantena
 Päättyi Väinölän ahoille,
 Kalevalan kankahille.

Vaka vanha Väinämöinen,
 Tietäjä iän ikuinen
 Oli teittensä ajaja,
 Matkojensa mitteliä
 Noilla Väinölän ahoilla,
 90. Kalevalan kankahilla.

Tuli nuori Joukahainen,
 Ajoi tiellä vastatusten,
 Tarttui aisa aisan päähän,
 Rahe rahkehen takistui,
 Länget puuttui länkilöihin,
 Vemmel vempelen nenähän.

Siitä siinä seisotahan,
 Seisotahan, mietitähän;
 Vesi vuoti vempelistä,
 100. Usva aisoista usisi.

Kysyi vanha Väinämöinen:
 ”Kuit' olet sinä sukua,
 Kun tulit tuhmasti etehen,
 Vastahan varattomasti,
 Säret länget länkäpuiset,
 Vesapuiset vempelhet,
 Korjani pilastehiksi,
 Rämäksi re'en retukan?”

Silloin nuori Joukahainen
 110. Sanan virkkoi, noin nimesi:
 ”Mie olen nuori Joukahainen,
 Vaan sano oma sukusi,
 Kuit' olet sinä sukua,
 Kuta kurja joukkioa?”

Vaka vanha Väinämöinen
 Jo tuossa nimittelihe;
 Sai siitä sanoneheksi:
 ”Kun liet nuori Joukahainen,
 Veäite syrjähän vähäisen,
 120. Sie olet nuorempi minua!”

Silloin nuori Joukahainen
 Sanan virkkoi, noin nimesi:
 "Vähä on miehen nuoruudesta,
 Nuoruudesta, vanhuudesta,
 Kumpi on tieolta parempi,
 Muistannalta mahtavampi,
 Sep' on tiellä seisokahan,
 Toinen tieltä siirtykähän;
 Lienet vanha Väinämöinen,
 180. Laulaja iänikuinen,
 Ruvetkamme laulamahan,
 Saakamme sanelemahan,
 Mies on miestä oppimahan,
 Toinen toista voittamahan."

Vaka vanha Väinämöinen
 Sanan virkkoi, noin nimesi:
 "Mitäpä minusta ompi
 Laulajaksi, taitajaksi,
 Ain' olen aikani elelyt
 140. Näillä yksillä ahoilla,
 Kotipellon pientarilla
 Kuunnellut kotikäkeä;
 Vaan kuitenkin, kaikitenki
 Sano korvin kuullakseni,
 Mitä sie enintä tieät,
 Yli muien ymmärtelet?"

Sanoi nuori Joukahainen:
 "Tieämpä minä jotaki,
 Sen on tieän selvällehen,
 150. Tajuelen tarkoillehen:
 Reppänä on liki lakea,
 Liki lieska kiukoata."
 "Hyvä on hylkehen eleä,
 Ve'en koiran viehkuroia,
 Luotansa lohia syöpi,
 Sivultansa siikasias."

"Siiall' on sileät pellot,
 Lohella laki tasainen;
 Hauki hallalla kutevi,
 160. Kuolasuu kovalla säällä;

Ahven arka, kyrmynsiska,
 Sykysyt syvillä uipi,
 Kesät kuivilla kutevi,
 Rantasilla rapsehtivi."

"Kun ei tuosta kyllin liene,
 Vielä tieän muunki tieon,
 Arvoan yhen asian:
 Pohjola porolla kynti,
 Etelä emähevolla,
 170. Takalappi tarvahalla;
 Tieän puut Pisan mäellä,
 Hongat Hornan kalliolla,
 Pitkät on puut Pisan mäellä,
 Hongat Hornan kalliolla."

"Kolme on koskea kovoa,
 Kolme järveä jaloa,
 Kolme vuotta korkeata,
 Tämän ilman kannen alla:
 Hämeheess' on Hälläpyörä,
 180. Kaatrakoski Karjalassa,
 Ei ole Vuoksen voittanutta,
 Yli käynyttä Imatran."

Sanoi vanha Väinämöinen:
 "Lapsen tieto, naisen muisti,
 Ei ole partasuun urohon,
 Eikä miehen naisekkahan;
 Sano syntyjä syviä,
 Asioita ainoisia!"

Se on nuori Joukahainen
 190. Sanan virkkoi, noin nimesi:
 "Tieän mä tiasen synnyn,
 Tieän linnuksi tiasen,
 Kyyn viherän kääremeheksi,
 Kiiskisen ve'en kalaksi,
 Rauan tieän raukeaksi,
 Mustan mullan muikeaksi,
 Varin veen on vaikeaksi,
 Tulen polttaman pahaksi."

"Vesi on vanhin voitehista,
 200. Kosken kuohu katsehista,

Itse Luoja loitsioista,
Jumala parantajista.”

”Vuoresta on vetosen synty,
Tulen synty taivosesta,
Alku rauan ruostehesta,
Vasken kanta kalliosta.”

”Mätäs on märkä maita vanhin,
Paju puita ensimmäinen,
Hongan juuri huonehia,

210. Paatonen patarania.”

Vaka vanha Väinämöinen
Itse tuon sanoiksi virkki:
”Muistatko mitä enemmän,
Vain jo loppuivat lorusi?”

Sanoi nuori Joukahainen:
”Muistan vieläki vähäisen,
Muistanpa ajan mokoman,
Kun olin merta kyntämässä,
Meren kolkot kuokkimassa,

220. Kalahauat kaivamassa,
Syänveet syventämässä,
Lampiveet on laskemassa,
Mäet mylleröittämissä,
Louhet luomassa kokohon.”

”Viel’ olin miesnä kuuentena,
Seitsemäntenä urosna
Tätä maata saataessa,
Ilmoa suettaessa,
Ilman pieltä pistämässä,

230. Taivon kaarta kantamassa,
Kuuhtta kulettamassa,
Aurinkoa auttamassa,
Otavaa ojentamassa,
Taivoa tähittämässä.”

Sanoi vanha Väinämöinen:
”Sen varsin valehtelitki;
Ei sinua silloin nähty,
Kun on merta kynnettiin,
Meren kolkot kuokittihin,

240. Kalahauat kaivettiin,

Syänveet syvennettiin,
Lampiveet on laskettiin,
Mäet mylleröitettiin,
Louhet luotihin kokohon.”

”Eikä lie sinua nähty,
Ei lie nähty, eikä kuultu
Tätä maata saataessa,

Ilmoa suettaessa,
Ilman pieltä pistettäissä,
250. Taivon kaarta kannettaissa,
Kuuhtta kuletettaissa,
Aurinkoa autettaissa,
Otavaa ojennettaissa,
Taivoa tähitettäissä.”

Se on nuori Joukahainen
Tuosta tuon sanoiksi virkki:

”Kun ei lie minulla mieltä,
Kysyn mieltä miekaltani;
Oi on vanha Väinämöinen,

260. Laulaja laveasuinen,
Lähe miekan mittelöhön,
Käypä kalvan katselohon!”

Sanoi vanha Väinämöinen:

”En noita pahoin pelänne
Miekkojasi, mieliäsi,
Tuuriasi, tuumiasi,
Vaan kuitenkin, kaikitenki
Lähe en miekan mittelöhön
Sinun kanssasi katala,

270. Kerallasi kehno raukka.”

Siinä nuori Joukahainen
Murti suuta, väänti päätä,
Murti mustoa haventa,
Itse tuon sanoiksi virkki:
”Ken ei käy miekan mittelöhön,
Lähe ei kalvan katselohon,
Sen minä siaksi laulan,
Alakärsäksi asetan,
Panen semmoiset urohott

280. Sen sikäli, tuon tākäli,

- Sorran sontatunkiohon,
Läävän nurkkahan nutistan.”
Siitä suuttui Väinämöinen,
Siitä suuttui ja häpesi,
Itse loihe laulamahan,
Sai itse sanelemahan;
Ei ole laulut lasten laulut,
Lasten laulut, naisten naurut,
Ne on partasuun urohon,
290. Joit’ ei laula kaikki lapset,
Eikä pojat puoletkana,
Kolmannetkana kosiat
Tällä inhalla iällä,
Katovalla kannikalla.
Lauloi vanha Väinämöinen,
Järvet läikkyi, maa järisi,
Vuoret vaskiset vapisi,
Paaet vahvat paukahteli,
Kalliot kaheksi lenti,
300. Kivet rannoilla rakoili.
Lauloi nuoren Joukahaisen,
Vesat lauloi vempelen,
Pajupehkon länkilöihin,
Raiat rahkehen nenähän;
Lauloi korjan kultalaian,
Lauloi lampihin haoiksi.
Lauloi ruoskan helmiletkun
Meren rantaruokosiksi,
Lauloi laukkipään hevosen
310. Kosken rannalle kiviksi.
Lauloi miekan kultakahvan
Salamoiksi taivahalle,
Siitä jousen kirjavarren
Kaariksi vesien päälle,
Siitä nuolensa sulitut
Havukoiksi kiitäviksi,
Siitä koiran koukkuleuan
Sen on maahan maakiveksi.
Lakin lauloi miehen päästä
320. Pilven pystypää kokaksi,
- Lauloi kintahat käestä
Umpilammin lumpehiksi,
Siitä haljakan sinisen
Hattaroiksi taivahalle,
Vyöltä ussakan utuisen
Halki taivahan tähiksi.
Itsen lauloi Joukahaisen,
Lauloi suohon suonivöistä,
Nütyyhyn nivuslihoista,
330. Kankahasen kainaloista.
Jo nyt nuori Joukahainen
Jopa tiesi, jotta tunsi,
Tiesi tielle tullehensa,
Matkallen osannehensa,
Voittelohon, laulelohon
Kera vanhan Väinämöisen.
Jaksoitteli jalkoansa,
Eipä jaksa jalka nousta,
Toki toistakin yritti,
340. Siin’ oli kivinen kenkä.
Siitä nuoren Joukahaisen
Jopa tuskaksi tulevi,
Läylemmäksi lankeavi;
Sanan virkkoi, noin nimesi:
”Oi on viisas Väinämöinen,
Tietäjä iänikuinen,
Pyörrytä pyhät sanasi,
Peräytä lausehesi,
Päästä tästä pälkähästä,
350. Tästä seikasta selitä,
Panenpa parahan makson,
Annan lunnahat lujimmat!”
Sanoi vanha Väinämöinen:
”Niin mitä minullen annat,
Jos pyörrän pyhät sanani,
Peräytän lauseheni,
Päästän siitä pälkähästä,
Siitä seikasta selitän?”
Sanoi nuori Joukahainen:
360. ”Onp’ on mulla kaarta kaksi,

Jousta kaksi kaunokaista,
Yks' on lyömähän riveä,
Toinen tarkka amunnalle,
Ota niistä jompi kumpi!"

Sanoi vanha Väinämöinen:

"Huoli en hurja jousistani,
En katala kaaristani,
On noita itselläni
Joka seinä seisoteltu,

370. Joka vaarnanen varottu,
Miehittä metsässä käyvät,
Urohitta ulkotöillä."

Lauloi nuoren Joukahaisen,
Lauloi siitäkin syvemmä.

Sanoi nuori Joukahainen:

"Onp' on mulla purtta kaksi,
Kaksi kaunoista venoa,
Yks' on kiistassa kepeä,
Toinen paljo kannattava,

380. Ota niistä jompi kumpi!"

Sanoi vanha Väinämöinen:

"Enp' on huoli pursistani,
Venehistäsi valita,
On noita itselläni
Joka tela tempaeltu,
Joka lahtema laottu,
Mikä tuulella tukeva,
Mikä vastasään meniä."

Lauloi nuoren Joukahaisen,

390. Lauloi siitäkin syvemmä.

Sanoi nuori Joukahainen:

"On mulla oritta kaksi,
Kaksi kaunoista hepoa,
Yks' on juoksulle jalompi,
Toinen raisu rahkehille,
Ota niistä jompi kumpi."

Sanoi vanha Väinämöinen:

"En huoli hevoisasi,
Sure en sukajalkojasi,

400. On noita itselläni

Joka soimi solmieltu,
Joka tanhua taluttu,
Vesi selvä selkäuilla,
Rasvalampi lautasilla."
Lauloi nuoren Joukahaisen,
Lauloi siitäkin syvemmä.

Sanoi nuori Joukahainen:

"Oi on vanha Väinämöinen,
Pyöräytä pyhät sanasi,
410. Peräytä lausehesi,
Annan kultia kypärin,
Hopeita huovan täyen,
Isoni soasta saamat,
Taluttamat tappelosta!"

Sanoi vanha Väinämöinen:

"En huoli hopeitasi,
Kysy en kurja kultiasi,
On noita itselläni
Joka aitta ahtaeltu,

420. Joka vakkanen varottu,
Ne on kullat kuun ikuiset,
Päivän polviset hopeat."
Lauloi nuoren Joukahaisen,
Lauloi siitäkin syvemmä.

Sanoi nuori Joukahainen:

"Oi on vanha Väinämöinen,
Päästä tästä pälkähästä,
Tästä seikasta selitä,
Annan aumani kotoiset,

430. Heitän hietapeltoseni
Oman pääni päästimeksi,
Itseni lunastimeksi!"

Sanoi vanha Väinämöinen:

"En halaja aumoja,
Herjä hietapeltoja,
On noita itselläni
Peltoja joka perällä,
Aumoja joka aholla,

440. Omat aumat armahammat."

- Lauloi nuoren Joukahaisen,
Lauloi ainakin alemma.
Siitä nuori Joukahainen
Toki viimein tuskautui,
Kun oli leuan liettehessä,
Parran paikassa pahassa,
Suun on suossa, sammalissa,
Hampahin haon perässä.
Sanoi nuori Joukahainen:
450. "Oi on viisas Väinämöinen,
Tietäjä iänikuinen,
Laula jo laulusi takaisin,
Heitä vielä heikko henki,
Laske täältä pois minua,
Virta jo jalkoa vetävi,
Hiekka silmiä hiovi!"
"Kun pyörrät pyhät sanasi,
Luovuttelet luottehesi,
Annan Aino siskoseni,
460. Lainoan emoni lapsen
Sulle pirtin pyyhkiäksi,
Lattian lakaisiaksi,
Hulikkojen huuhtojaksi,
Vaippojen viruttajaksi,
Kutojaksi kultavaipan,
Mesileivän leipojaksi."
Siitä vanha Väinämöinen
Ihastui iki hyväksi,
Kun sai neion Joukahaisen
470. Vanhan päivänsä varaksi.
Istuksen ilokivelle,
Laulupaaelle paneikse,
Lauloi kotvan, lauloi toisen,
Lauloi kotvan kolmannenki,
Pyörti pois pyhät sanansa,
Perin laski lausehensa.
Pääsi nuori Joukahainen,
Pääsi leuan liettehestä,
Parran paikasta pahasta,
480. Hevoinen kosken kivistä,
- Reki rannalta haosta,
Ruoska rannan ruokosesta.
Kohoeli korjahansa,
Reutoihe rekosehensa,
Läksi mielellä pahalla,
Syämmellä synkeällä
Luoksi armahan emonsa,
Tykö valta-vanhempansa.
Ajoa karittelevi,
490. Ajoi kummasti kotihin,
Rikki riihe'en rekensä,
Aisat poikki portahasen.
Alkoi äiti arvaella,
Isonen sanan sanovi:
"Suottapa rikoit rekesi,
Tahallasi aisan taitoit,
Mitäpä kummasti kuletki,
Tulet tuhmasti kotihin?"
Tuossa nuori Joukahainen
500. Itkeä vetistelevi
Alla päin, pahoilla mielin,
Kaiken kallella kypärin,
Sekä huulin hyppynyisin,
Nenän suulle langennuisen.
Emo ennätti kysyä,
Vaivan nähnyt vaaitella:
"Mitä itket poikueni,
Nuorna saamani nureksit,
Olet huulin hyppynyisin,
Nenän suulle langennuisen?"
510. Sanoi nuori Joukahainen:
"Oi on maammo kantajani,
Jo on syytä syntynynnä,
Taikoja tapahtununna,
Syytä kyllin itkeäni,
Taikoja nureksiani!
Tuot' itken tämän ikäni,
Puhki polveni murehin,
Annoin Aino siskoseni,
520. Lupasin emoni lapsen

Väinämöiselle varaksi,
Laulajalle puolisoksi,
Turvaksi tutisevalle,
Suojaxi sopen kululle.”

Emo kahta kämmentänsä,
Hykersi molempiansa,
Sanan virkkoi, noin nimesi:

”Elä itke poikueni,
Ei ole itkettäviä,

590. Suuresti surettavia:
Tuota toivoin tuon ikäni,
Puhki polveni halasin
Sukuhuni suurta miestä,
Rotuhuni rohkeata,
Vävykseni Väinämöistä,
Laulajata langokseni.”

Sisar nuoren Joukahaisen

Itse itkullen aputui,
Itki päivän, itki toisen,

540. Poikkipuolin portahalla,
Itki suuresta surusta,
Apeasta mielalasta.

Sai emo sanelemahan:

”Mitä itket Ainoseni,
Kun olet saava suuren sulhon,
Miehen korkean kotihin,
Ikkunoillen istujaksi,
Lautsoille lavertajaksi?”

Tuon tytär sanoiksi virkki:

550. ”Oi emoni kantajani,

Itkenpä minä jotaki,
Itken kassan kauneutta,
Tukan nuoren tuuheutta,
Hivuksien hienoutta,
Jos ne piennä peitetähän,
Katetahan kasvavana.”

”Tuotapa ikäni itken,
Tuota päivän armautta,
Suloutta kuun komean,

560. Ihanuutta ilman kaiken,
Jos oisi nuorna jättäminen,
Lapsena unohtaminen
Veikon veistotanterille
Ison ikkunan aloille.”

Sanovi emo tytölle,
Lausui vanhin lapsellensa:

”Mene huima huolinesi,
Epäkelpo itkuinesi,
Ei ole syytä synkistyä,

570. Aihetta aputua;
Paistavi Jumalan päivä
Muuallaki maailmassa,
Ei isosi ikkunoilla,
Veikkosi veräjän suulla,
Myös on marjoja mäellä,
Ahomailla mansikoita
Poimia sinun poloisen
Ilmassa etempänäki,
Ei aina ison ahoilla

580. Veikon viertokankahilla.”

Neljäs Runo.

Väinämöinen tapaa Joukahaisen sisaren vastan taitossa, ja pyytää häntä puolisoikseen; vv. 1—30. — Tytär juoksee itkein kotia ja kertoo asian äitilensä; vv. 31—116. — Äiti kieltää häntä suremasta, ja käskää enemmin iloitsemaan ja koreissa vaatteissa käymään; vv. 117—188. — Tytär itkee itkemistänsä ja sanoo, ei tahtovansa iki vanhalle miehelle puolisoiksi mennä; vv. 189—254. — Huolissansa kävellen eksyy korpeen, joutuu oudolle meren rannalle, lähtee pesemään itsensä ja hukkuu veteen; vv. 255—370. — Äiti itkee yöt päivät hukkunutta tytärtänsä; vv. 371—518.

Tuopa Aino neito nuori,
Sisar nuoren Joukahaisen
Läksi luotoa lehosta,
Vastaksia varvikosta;
Taittoi vastan taatollensa,
Toisen taittoi maammollensa,
Kokoeli kolmannenki
Verevälle veiolleensa.

Jo astui kohin kotia,

10. Lepikköä leuhautti,
Tuli vanha Väinämöinen,
Näki neitosen lehossa,
Hienohelman heinikössä,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
"Eläpä muille, neiti nuori,
Kun minulle, neiti nuori,
Kanna kaulan helmilöitä,
Rinnan ristiä rakenna,
Pane päätä palmikolle,
20. Sio silkillä hivusta!"

Neiti tuon sanoiksi virkki:

"En sinulle, enkä muille
Kanna rinnan ristilöitä,
Päätä silkillä sitaise,
Huoli en haahen haljakoista,
Vehnän viploista valita,
Asun kaiioissa sovilla,
Kasvan leivän kannikoissa
Tykönä hyvän isoni,

30. Kanssa armahan emoni."

Riisti ristin rinnaltansa,
Sormukset on sormestansa,
Helmet kaulasta karisti,
Puna-langat päänsä päältä,
Jätti maalle maan hyväksi,
Lehtohon lehon hyväksi,
Meni itkien kotihin,
Kallotellen kartanolle.

Iso istui ikkunalla,

40. Kirvesvartta kirjoavi:

"Mitä itket, tyttö raukka,
Tyttö raukka, neito nuori?"

- ”Onpa syytä itkeäni,
 Vaivoja valittoani,
 Sitä itken, taattoseni,
 Sitä itken ja valitan:
 Kirpoi risti rinnaltani,
 Kaune vyöstäni karisi,
 Rinnalta hopearisti,
 50. Vaskilangat vyöni päästä.”
 Veljensä veräjän suulla
 Vemmelpuuta veistelevi:
 ”Mitä itket, sisko raukka,
 Sisko raukka, neito nuori?”
 ”Onpa syytä itkeäni,
 Vaivoja valittoani,
 Sitä itken, veikko rukka,
 Sitä itken ja valitan:
 Kirpoi sormus sormestani,
 60. Helmet kaulasta katosi,
 Kullan sormus sormestani,
 Kaulasta hopeahelmet.”
 Sisko sillan korvasella
 Vyötä kullaista kutovi:
 ”Mitä itket, sisko raukka,
 Sisko raukka, neito nuori?”
 ”Onpa syytä itkiällä,
 Vaivoja vetistäjällä,
 Sitä itken, sisko rukka,
 70. Sitä itken ja valitan:
 Kirpoi kullat kulumiltani,
 Hopeat hivuksiltani,
 Sini-silkkit silmiltäni,
 Puna-nauhat pääni päältä.”
 Emo aitan portahalla
 Kuoretta kokoelevi:
 ”Mitä itket, tyttö raukka,
 Tyttö raukka, neito nuori?”
 ”Oi on maammo kantajani,
 80. Oi emo imettäjäni,
 Onp’ on syitä synkeitä,
 Apeita ani pahoja,
 Sitä itken, äiti rukka,
 Sitä, maammoni, valitan:
 Läksin luutoa lehosta,
 Vastan päitä varvikosta,
 Taitoin vastan taatolleni,
 Toisen taitoin maammolleni,
 Kokoelin kolmannenki
 90. Verevälle veiolleni,
 Aloin astua kotihin,
 Astuinpa läpi ahosta,
 Osmoinen orosta virkkoi,
 Kalevainen kaskesmaalta:
 ”Eläpä muille, neiti rukka,
 Kun minulle, neiti rukka,
 Kanna kaulan helmilöitä,
 Rinnan ristiä rakenna,
 Pane päätä palmikolle,
 100. Sio silkillä hivusta.””
 ”Riistin ristin rinnaltani,
 Helmet kaulasta karistin,
 Sini-langat silmiltäni,
 Puna-langat pääni päältä,
 Heitin maalle maan hyviksi,
 Lehtohon lehon hyviksi,
 Itse tuon sanoiksi virkin:
 ”En sinulle, enkä muille
 Kanna rinnan ristiäni,
 110. Päättä silkillä sitaise,
 Huoli en haahen haljakoista,
 Vehnän viploista valita,
 Asun karioissa sovissa,
 Kasvan leivän kannikoissa
 Tykönä hyvän isoni,
 Kanssa armahan emoni.””
 Emo tuon sanoiksi virkki,
 Lausui vanhin lapsellensa:
 ”Elä itke tyttäreni,
 120. Nuorna saamani nureksi!
 Syö vuosi suloa voita,
 Tulet muita vuolahampi,

- Toinen syö sianlihoa,
Tulet muita sirkeämpi,
Kolmas kuorekokkaroita,
Tulet muita kaunihimpi;
Astu aittahan mäelle,
Aukaise parahin aitta,
Siell' on arkku arkun päällä,
130. Lipas lippahan lomassa,
Aukaise parahin arkku,
Kansi kirjo kimmahuta,
Siin' on kuusi kultavyötä,
Seitsemän sini-hamoista,
Ne on Kuuttaren kutomat,
Päivättären päättelemät."
"Ennen neinnä ollessani,
Impenä eläessäni
Läksin marjahan metsälle,
140. Alle vaaran vaapukkahan,
Kuulin Kuuttaren kutovan,
Päivättären kehreävän
Sinisen salon sivulla,
Lehon lemmen liepehellä."
"Minä luoksi luontelime,
Likelle lähentelime,
Aloinpa anella noita,
Itse virkin ja sanelin:
Anna Kuutar kultiasi,
150. Päivätär hopeitasi
Tälle tyhjälle tytölle,
Lapsellen anelialle."
"Antoi Kuutar kultiansa,
Päivätär hopeitansa;
Minä kullat kulmilleni,
Päälleni hyvät hopeat,
Tulin kukkana kotihin,
Ilona ison pihoille."
"Kannoin päivän, kannoin toi-
sen,
160. Jo päivänä kolmantena
Riisuin kullat kulmiltani,

- Päältäni hyvät hopeat,
Vein ne aittahan mäelle,
Panin arkun kannen alle;
Siit' on asti siellä ollut
Ajan kaiken katsomatta."
"Sio nyt silkit silmillesi,
Kullat kulmille kohota,
Kaulahan heleät helmet,
170. Kullan ristit rinnoillesi,
Pane paita palttinainen,
Liitä liinan aivainainen,
Hame verkainen vetäise,
Senp' on päälle silkkivyöhyt,
Sukat sulkkuiset koreat,
Kautokengät kaunokaiset,
Pääsi kääri palmikolle,
Silkkinauhoilla sitase,
Sormet kullan sormuksihin,
180. Käet kullan käärylöihin!"
"Niin tulet tupahan tuolta,
Astut aitasta sisälle
Sukukuntasi suloksi,
Koko heimon hempoäksi,
Kulet kukkana kujilla,
Vaapukkaisena vaellat,
Ehompana entistäsi,
Parempana muinaistasi."
Sen emo sanoiksi virkki,
190. Senp' on lausui lapsellensa;
Ei tytär totellut tuota,
Ei kuullut emon sanoja,
Meni itkien pihalle,
Kaihoellen kartanolle,
Sanovi sanalla tuolla,
Lausui tuolla lausehella:
"Miten on mieli miekkoisien,
Autuaallisten ajatus?
Niinp' on mieli miekkoisien,
200. Autuaallisten ajatus,
Kuin on vellova vetonen,

- Eli aalto altahassa;
 Mitenpä poloisten mieli,
 Kuten allien ajatus?
 Niinpä on poloisten mieli,
 Niinpä allien ajatus,
 Kuin on hanki harjun alla,
 Vesi kaivossa syvässä.”
 ”Usein nyt minun utuisen,
210. Usein utuisen lapsen
 Mieli kulkevi kulossa,
 Vesakoissa viehkuroivi,
 Nurmessa nuhaeleivi,
 Pensahassa piehtarovi,
 Mieli ei tervoa parempi,
 Syän ei syttä valkeampi.”
 ”Parempi minun olisi,
 Parempi olisi ollut
 Syntymättä, kasvamatta,
220. Suureksi sukeumatta,
 Näille päville pahoille,
 Ilmoille ilottomille;
 Oisin kuollut kuusiöisnä,
 Kaonnut kaheksanöisnä,
 Oisi en paljoa pitänyt,
 Vaaksan palttinapaloa,
 Pikkaraisen pientaretta,
 Emon itkua vähäisen,
 Ison vieläki vähemmän,
230. Veikon ei väheäkänä.”
 Itki päivän, itki toisen,
 Sai emo kyselemähän:
 ”Mitä itket, impi rukka.
 Kuta, vaivainen, valitat?”
 ”Sitä itken impi rukka,
 Kaiken aikani valitan,
 Kun annoit minun poloisen,
 Oman lapsesi lupasit,
 Käskit vanhalle varaksi,
240. Ikäpuolelle iloksi,
 Turvaksi tutisevalle,
- Suojaksi sopen kululle;
 Oisit ennen käsenyynnä
 Alle aaltojen syvien
 Sisareksi siikasille,
 Veikoksi ve'en kaloille;
 Parempi meressä olla,
 Alla aaltojen asua
 Sisarena siikasilla,
250. Veikkona ve'en kaloilla,
 Kuin on vanhalla varana,
 Turvana tutisialla,
 Sukkahansa suistujalla,
 Karahkahan kaatujalla.”
 Siitä astui aittamäelle,
 Astui aittahan sisälle;
 Aukaisi parahan arkun,
 Kaunen kirjo kimmahutti,
 Löysi kuusi kultavyötä,
 Löysi kuusi kultavyötä,
260. Seitsemän sinihametta,
 Ne on päällensä pukevi,
 Varrellensa valmistavi;
 Pani kullat kulmillensa,
 Hopeat hivuksillensa,
 Sinisilkkit silmillensä,
 Punalangat päänsä päälle.
 Läksi siitä astumahan
 Ahon poikki, toisen pitkin,
 Vieri soita, vieri maita,
270. Vieri synkkiä saloja,
 Itse lauloi mennessänsä,
 Virkki vieriellessänsä:
 ”Syäntäni tuimelevi,
 Päättäni kivistelevi,
 Eikä tuima tuimemmasti,
 Kipeämmästi kivistä,
 Jotta koito kuolisinki,
 Katkeaisinki katala
 Näiltä suurilta suruilta,
280. Apeilta mielaloilta.”
 ”Jo oisi minulla aika,

- Näiltä ilmoilta eritä,
 Aikani Manalle mennä,
 Ikä tulla Tuonelahan:
 Ei mua isoni itke,
 Ei emo pane pahaksi,
 Ei kastu sisaren kasvot,
 Veikon silmät vettä vuoa,
 Vaikka vierisin vetehen,
 290. Kaatuisin kalamerehen,
 Alle aaltojen syvien,
 Päälle mustien murien.”
 Astui päivän, astui toisen,
 Päivänäpä kolmantena
 Ennätti meri etehen,
 Ruokoranta vastahansa;
 Tuohon yöhyt yllättävi,
 Pimeä päättelevi.
- Siinä itki impi illan,
 300. Kaikerteli kaiken yötä,
 Rannalla vesikivellä,
 Laajalla lahen perällä;
 Aamulla ani varahin
 Katsoi tuonne niemen päähän:
 Kolme oli neittä niemen päässä,
 Ne on merta kylpemässä;
 Aino neiti neljänneksi,
 Vitsan varpa viienneksi.
- Heitti paitansa pajulle,
 310. Hamiehensa haapaselle,
 Sukkansa sulalle maalle,
 Kenkänsä vesikivelle,
 Helmet hietarantaselle,
 Sormukset somerikolle.
- Kivi oli kirjava selällä,
 Paasi kullan paistavainen;
 Kiistasi kivellen uia,
 Tahtoi paaelle paeta.
- Sitte sinne saatuansa,
 320. Asetaoksen istumahan
 Kirjavaiselle kivelle,

- Paistavalle paaterelle;
 Kilahti kivi vetehen,
 Paasi pohjahan pakeni,
 Neitonen kiven keralla,
 Aino paaen palleassa.
- Siihenpä kana katosi,
 Siihen kuoli impi rukka,
 Sanoi kerran kuollessansa,
 330. Virkki vielä vierressänsä:
 ”Menin merta kylpemähän,
 Sainp’ on uimahan selälle,
 Sinne mä kana katosin,
 Lintu kuolin liian surman;
 Elköhön minun isoni
 Sinä ilmoisna ikänä
 Vetäkö ve’en kaloja
 Tältä suurelta selältä!”
- ”Läksin rannalle pesohon,
 340. Menin merta kylpemähän,
 Sinne mä kana katosin,
 Lintu kuolin liian surman;
 Elköhön minun emoni
 Sinä ilmoisna ikänä
 Panko vettä taikinahan
 Laajalta kotilahelta!”
- ”Läksin rannalle pesohon,
 Menin merta kylpemähän,
 Sinne mä kana katosin,
 350. Lintu kuolin liian surman;
 Elköhönp’ on veikkoseni
 Sinä ilmoisna ikänä
 Juottako sotaoritta
 Rannalta merelliseltä!”
- ”Läksin rannalle pesohon,
 Menin merta kylpemähän,
 Sinne mä kana katosin,
 Lintu kuolin liian surman;
 Elköhönp’ on siskoseni
 360. Sinä ilmoisna ikänä
 Peskö tästä silmiänsä

- Kotilahen laiturilta!
 Mikäli meren vesiä,
 Sikäli minun veriä;
 Mikäli meren kaloja,
 Sikäli minun lihoja;
 Mikä rannalla risuja,
 Se on kurjan kylkiluita;
 Mikä rannan heinäsiä,
 370. Se hivusta hierottua.”
 Se oli surma nuoren neien,
 Loppu kaunihin kanasen.
 Kukas nyt sanan saatantahan,
 Kielikerran kerrontahan
 Neien kuuluhun kotihin,
 Kaunihisen kartanohon?
 Karhu sanan saatantahan,
 Kielikerran kerrontahan;
 Ei karhu sanoa saata,
 380. Lehmikarjahan katosi.
 Kukas sanan saatantahan,
 Kielikerran kerrontahan
 Neien kuuluhun kotihin,
 Kaunihisen kartanohon?
 Susi sanan saatantahan,
 Kielikerran kerrontahan;
 Ei susi sanoa saata,
 Lammaskarjahan katosi.
 Kukas sanan saatantahan,
 390. Kielikerran kerrontahan
 Neien kuuluhun kotihin,
 Kaunihisen kartanohon?
 Repo sanan saatantahan,
 Kielikerran kerrontahan;
 Ei repo sanoa saata,
 Hanhikarjahan katosi.
 Kukas sanan saatantahan,
 Kielikerran kerrontahan
 Neien kuuluhun kotihin,
 400. Kaunihisen kartanohon?
 Jänö sanan saatantahan,
 Kielikerran kerrontahan;
 Jänis varman vastaeli:
 ”Sana ei miehe'en katoa.”
 Läksi jänis juoksemahan,
 Pitkäkorva piippomahan,
 Vääräsääri vääntämähän,
 Ristisuu ripottamahan
 Neien kuuluhun kotihin,
 410. Kaunihisen kartanohon.
 Juoksi saunan kynnykselle,
 Kyykistäikse kynnykselle,
 Sauna täynnä neitosia,
 Vasta käessä vastoavat:
 ”Saitko kiero keittimiksi,
 Paltsasilmä paistimiksi,
 Isännällen iltaiseksi,
 Emännällen eineheksi,
 Tyttären välipaloiksi,
 420. Pojan puolipäiväiseksi?”
 Jänis saattavi sanoa,
 Kehräsilmä kerskaella:
 ”Liepää lempo lähtenynnä
 Kattiloihin kiehumahan,
 Läksin sanan saatantahan,
 Kielikerran kerrontahan:
 Jop' on kaunis kaatununna,
 Tinarinta riutununna,
 Sortunna hopeasolki,
 430. Vyövaski valahtanunna,
 Mennyt lietohon merehen,
 Alle aavojen syvien,
 Sisareksi siikasille,
 Veikoksi ve'en kaloille.”
 Emo tuosta itkemähän,
 Kynnelvierus vieremähän,
 Sai siitä sanelemahan,
 Vaivainen valittamahan:
 ”Elkätte, emot poloiset,
 440. Sinä ilmoisna ikänä
 Tuutielko tyttäriä,

- Lapsianne liekutelko
 Vastoin mieltä miehelähän,
 Niinkun mie emo poloinen
 Tuuittelin tyttöjäni,
 Kasvatin kanasiani!"
 Emo itki, kyynel vieri,
 Vieri vetrehet vetensä
 Sinisistä silmistänsä
450. Poloisille poskillensa.
 Vieri kyynel, vieri toinen,
 Vieri vetrehet vetensä
 Poloisilta poskipäiltä
 Ripeille rinnoillensa.
 Vieri kyynel, vieri toinen,
 Vieri vetrehet vetensä
 Ripeiltä rinnoiltansa
 Hienoisille helmoillensa.
 Vieri kyynel, vieri toinen,
460. Vieri vetrehet vetensä
 Hienoisilta helmoiltansa
 Puna-suille sukkasille.
 Vieri kyynel, vieri toinen,
 Vieri vetrehet vetensä
 Puna-suilta sukkasilta
 Kultakengän kautosille.
 Vieri kyynel, vieri toinen,
 Vieri vetrehet vetensä
 Kultakengän kautosilta
470. Maahan alle jalkojensa,
 Vieri maahan maan hyväksi,
 Vetehen ve'en hyväksi.
 Ve'et maahan tultuansa
 Alkoivat jokena juosta,
 Kasvoipa jokea kolme
 Itkemistänsä vesistä,
 Läpi päänsä lähtemistä,
 Alta kulman kulkemista.
 Kasvoipa joka jokehen
480. Kolme koskea tulista,

- Joka kosken kuohumalle
 Kolme luotoa kohosi,
 Joka luo'on partahalle
 Kunnas kultainen yleni,
 Kunki kunnahan kukulle
 Kasvoi kolme koivahaista,
 Kunki koivun latvasehen
 Kolme kullaista käkeä.
 Sai kähköset kukkumahan,
490. Yksi kukkui: lemmen, lemmen!
 Toinen kukkui: sulhon, sulhon!
 Kolmas kukkui: auvon, auvon!
 Kuka kukkui: lemmen, lemmen!
 Sep' on kukkui kuuta kolme
 Lemmetömälle tytölle,
 Meressä makoavalle.
 Kuka kukkui: sulhon, sulhon!
 Sep' on kukkui kuusi kuuta
 Sulholle sulottomalle,
500. Ikävissä istuvalle.
 Kuka kukkui: auvon, auvon!
 Se kukkui ikänsä kaiken
 Auvottomalle emolle,
 Iän päivät itkevälle.
 Niin emo sanoiksi virkki
 Kuunnelleksansa käkeä:
 "Elköhön emo poloinen
 Kauan kuunnelko käkeä;
 Kun käki kukahtelevi,
510. Niin syän sykähtelevi,
 Itku silmähän tulevi,
 Ve'et poskille valuvi,
 Hereämmät herneaarta,
 Paksummat pavun jyveä;
 Kyynärän ikä kuluvi,
 Vaaksan varsi vanhenevi,
 Koko ruumis runnahtavi
 Kuultua kevätkäkösen!"

Viides Runo.

Väinämöinen lähtee Joukahaisen sisarta merestä pyytämään ja saapi hänen oudonlaiseksi kalaksi muuttuneena onkeensa; vv. 1–58. — Yrittää palasiksi leikkaamaan, mutta kala käsistä pyörähtää mereen ja ilmoittaa sieltä itsensä, ken oli; vv. 59–133. — Väinämöinen kokee turhaan sekä sanoilla että pyydyksillä kalaa jälle saada; vv. 134–163. — Kulkee raskaalla mielellä kotia ja saapi äiti vainajaltansa neuvon, lähteä Pohjan tytärtä kosimaan; vv. 164–241.

Jo oli sanoma saatu,
Viety viesti tuonemmaksi
Neien nuoren nukkumasta,
Kaunihin katoamasta.

Vaka vanha Väinämöinen,
Tuo tuosta pahoin pahastui,
Itki illat, itki aamut,
Yöhyet enemmän itki,
Kun oli kaunis kaatununna,
10. Neitonen nukahtanunna,
Mennyt lietohon merehen,
Alle aaltojen syvien.

Astui huollen, huokaellen,
Syämmellä synkeällä,
Rannalle meren sinisen,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
"Sano nyt Untamo unesi,
Maku'usi maan venyjä,
Missä Ahtola asuvi,
20. Neiot Vellamon venyvi?"
Sanoipa Untamo unensa,
Maku'unsa maan venyjä:

"Tuolla Ahtola asuvi,
Neiot Vellamon venyvi
Nenässä utuisen niemen,
Päässä saaren terhenisen,
Alla aaltojen syvien,
Päällä mustien mutien."

"Siellä Ahtola asuvi,
30. Neiot Vellamon venyvi
Pikkuisessa pirttisessä,
Kamarissa kaitaisessa,
Kiven kirjavan kylässä,
Paaen paksun kainalossa."
Siitä vanha Väinämöinen
Vetihe venesioille,
Silmeävi siimojansa,
Katsesevi onkiansa,
Otti ongen taskuhunsa,
40. Väkärauan väskyhynsä;
Soutoa melastelevi,
Päähän saaren saattavi,
Nenähän utuisen niemen,
Päähän saaren terhenisen.

- Siin' oli ongella olia,
 Aina siimalla asuja,
 Käeksellä käänteliä,
 Laski launihin merelle,
 Ongitteli, orhitteli,
 60. Vapa vaskinen vapisi,
 Hopeinen siima siukui,
 Nuora kultainen kulisi.
 ☞ päivänä muutamana,
 Huomenna moniahana
 Kala otti onkehensa,
 Taimen takrarautahansa,
 Sen veti venosehensa,
 Talui talkapohjahansa.
 Katselevi, kääntelevi,
 60. Sanan virkkoi, noin nimesi:
 "Onp' on tuo kala kalanen,
 Kun en tuota tunnekana,
 Sileähk' on siikaseksi,
 Kuleahka kuujaseksi,
 Haleahka haukiseksi,
 Evätöin emäkalaksi,
 Ihala imehnoksiki,
 Päärivatoin neitoseksi,
 Vyötöin veen on tyttöseksi,
 70. Korvitoin kotikanaksi;
 Luopuisin meriloheksi,
 Syvän aallon ahveneksi."
 Vyöll' on veitsi Väinämöisen,
 Päähopea huotrasessa,
 Veti veitsen viereltänsä,
 Huotrastansa päähopean
 Kalan palstoin pannaksensa,
 Lohen leikkaellaksensa
 Aamuisiksi atrioiksi,
 80. Murkinaisiksi muruiksi,
 Lohisiksi lounahiksi,
 Iltaruoiksi isoiksi.
 Alkoi lohta leikkaella,
 Veitsen viilteä kaloa,

- Lohi loimahti merehen,
 Kala kirjo kimmeltihe
 Pohjasta punaisen purren,
 Venehestä Väinämöisen.
 Äsken päätänsä ylenti,
 90. Oikeata olkapäätä
 Vihurilla viennellä,
 Kupahalla kuennella,
 Nosti kättä oikeata,
 Näytti jalkoa vasenta
 Seitsemännellä selällä,
 Yheksän aallon päällä.
 Sieltä tuon sanoiksi virkki,
 Itse lausui ja pakisi:
 "Oi sie vanha Väinämöinen!
 100. En ollut minä tuleva
 Lohi leikkaellaksesi,
 Kala palstoin pannaksesi,
 Aamuisiksi atrioiksi,
 Murkinaisiksi muruiksi,
 Lohisiksi lounahiksi,
 Iltaruoiksi isoiksi."
 Sanoi vanha Väinämöinen:
 "Miksi sie olit tuleva?" —
 "Olinpa minä tuleva
 110. Kainaloiseksi kanaksi,
 Ikuseksi istujaksi,
 Polviseksi puolisoiksi,
 Siasi levittäjäksi,
 Päänalaisen laskiaksi,
 Pirtin pienen pyyhkiäksi,
 Lattian lakaisiaksi,
 Tulen tuojaksi tupahan,
 Valkean virittäjäksi,
 Leivän paksun paistajaksi,
 120. Mesileivän leipojaksi,
 Olutkannun kantajaksi,
 Atrian asettajaksi."
 "En ollut merilohia,
 Syvän aallon ahvenia;

- Olin kapo, neiti nuori,
Sisar nuoren Joukahaisen,
Kuta pyyit kuun ikäsi,
Puhki polvesi halasit.”
”Ohoh sinua ukko utra,
130. Vähämieli Väinämöinen,
Kun et tuntenut piteä
Vellamon vetistä neittä,
Ahon lasta ainokaista!”
Sanoi vanha Väinämöinen
Alla päin, pahoilla mielin:
”Oi on sisar Joukahaisen
Toki tullos toinen kerta!”
Eip’ on toiste tullutkana,
Ei toiste sinä ikänä,
140. Jo vetihe, vierähtihe,
Ve’en kalvosta katosi
Kiven kirjavan sisähän,
Maksankarvaisen malohon.
Vaka vanha Väinämöinen
Tuo on tuossa arvelevi,
Miten olla, kuin eleä;
Jo kutaisi sulkkunuotan,
Veti vettä ristin rastin,
Salmen pitkin, toisen poikki,
150. Veti vienioja vesiä,
Lohiluotojen lomia,
Noita Väinölän vesiä,
Kalevalan kannaksia,
Synkkiä syväntehiä,
Suuria selän napoja,
Joukolan jokivesiä,
Lapin lahtirantasia.
Sai kyllin kaloja muita,
Kaikkia ve’en kaloja,
160. Ei saanut sitä kalaista,
Mitä mielensä pitävi,
Vellamon vetistä neittä,
Ahon lasta ainokaista.
Siitä vanha Väinämöinen
- Alla päin, pahoilla mielin,
Kaiken kallella kypärin
Itse tuon sanoiksi virkki:
”Ohoh hullu hulluuttani,
Vähämieli miehuuttani,
170. Olipa minulla mieltä,
Ajatusta annettuna,
Syäntä suurta survottuna,
Oli ennen aikoinansa,
Vaanpa nyt tätä nykyä,
Tällä inhalla iällä,
Puuttuvalla polveksella
Kaikki on mieli melkeässä,
Ajatukset arvoisessa,
Kaikki toimi toisialla!”
180. ”Kuta vuotin kuun ikäni,
Kuta puolen polveani,
Vellamon vetistä neittä,
Veen on viimeistä tytärtä
Ikuseksi ystäväksi,
Polviseksi puoliseksi,
Se osasi onkeheni,
Vierähti venoseheni,
Minä en tuntenut piteä,
En kotihin korjaella,
190. Laskin jälle lainehisin,
Alle aaltojen syvien!”
Meni matkoa vähäisen,
Astui huollen, huokaellen,
Kulkevi kotia kohti,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
”Kukkui muinaiset käkeni,
Entiset ilokäkeni
Kukkui ennen illoin, aamuin,
Kerran keskipäivälläki;
200. Mikä nyt sorti suuren äänen,
Äänen kaunihiin kaotti?
Suru sorti suuren äänen,
Huoli armahan alenti,
Sill’ ei kuulu kukkuvaksi,

- Päivän laskun laulavaksi,
 Minun iltani iloksi,
 Huomeneni huopeheksi.”
 ”Enkä nyt tuota tieäkünü,
 Miten olla, kuin eleä,
 210. Tällä ilmalla asua,
 Näillä mailla matkaella;
 Oisiko emo elossa,
 Vanhempani valvehella,
 Sepä saattaisi sanoa,
 Miten pystössä pysyä
 Murehisin murtumatta,
 Huolihin katoamatta,
 Näissä päivissä pahoissa,
 Apeissa mielaloissa!”
 220. Emo hauasta havasi,
 Alta aallon vastaeli:
 ”Viel’ ompi emo elossa,
 Vanhempasi valvehella,

- Joka saattavi sanoa,
 Miten olla oikeana
 Murehisin murtumatta
 Huolihin katoamatta,
 Niissä päivissä pahoissa,
 Apeissa mielaloissa:
 230. Mene Pohjan tyttärihin,
 Siell’ on tyttäret somemmat,
 Neiet kahta kauniimmat,
 Viittä, kuutta virkeämmät,
 Ei Joukon jorottaria,
 Lapin lapsilönttareitä.”
 ”Sieltä naios poikaseni
 Paras Pohjan tyttäristä,
 Jok’ on sievä silmiltänsä,
 Kaunis katsannoisiltansa,
 240. Aina joutuisa jalalta,
 Sekä liukas liikunnolta!”

Kuudes Runo.

Joukahainen kantaa vihaa Väinämöisen päälle ja vahta'aa häntä Pohjolan matkalla; vv. 1—78. — Näkee ratsastavan joen poikki ja ampuu häntä, mutta osa'aa ainoastansa hevoiseen; vv. 79—182. — Väinämöinen kaatuu veteen; kova tuuli uittelee häntä meren selälle ja Joukahainen ihasteleikse, kun huulee Väinämöisen jo viimeisen virtensä laulaneen; vv. 183—234.

Vaka vanka Väinämöinen
Lähteäksensä käkesi
Tuonne kylmähän kylähän,
Pimeähän Pohjolahan.
Otti olkisen orihin,
Hernevirtisen hevosen,
Pisti suitset kullan suuhun,
Päitsensä hopean päähän,
Itse istuvi selälle,
10. Löihe reisin ratsahille;
Ajoa hyryttelevi,
Matkoansa mittelevi
Orihilla olkisella,
Hernevarrella hevolla.
Ajoi Väinölän ahoja,
Kalevalan kankahia,
Hepo juoksi, matka joutui,
Koti jääpi, tie lyheni;
Jo ajoi meren selälle,
20. Ulapalle aukealle
Kapioiden kastumatta,
Vuohisen vajoumatta.
Olipa nuori Joukahainen,
Laiha poika Lappalainen,

Piti viikoista vihoa,
Ylen kauaista kaetta
Kera vanhan Väinämöisen,
Päälle laulajan ikuisen.
Laativi tulisen jousen,
30. Jalon kaaren kaunistavi,
Kaaren rauasta rakenti,
Vaskesta selän valavi,
Noita on kullalla kuvaili,
Hopealla huolitteli.
Mistä siihen nauhan saapi,
Kusta jäntehen tapasi?
Hiien hirven suoniloista,
Lemmon liinanuorasista.
Sai kaaren kanineheksi,
40. Jousen varsin valmihiksi,
Kaari oli kaunihin näköinen,
Jousi jonki maksavainen:
Hevoinen selällä seisoi,
Varsa juoksi vartta myöten,
Kapo kaarella makasi,
Jänö jäntimen siassa.
Vuoli piiliä pinosen,
Kolmisulkia kokosen,

- Varret tammesta vanuvi,
 50. Pääät tekevi tervaksesta;
 Minkä saapi valmihiksi,
 Sen sitte sulittelevi
 Pääskyn pienillä sulilla,
 Varpusen vivustimilla.
 Karkaeli nuoliansa,
 Puretteli piiliänsä
 Maon mustissa mujuissa,
 Käärmeheh kähyverissä.
 Sai vasamat valmihiksi,
 60. Jousen jänniteltäväksi,
 Siitä vuotti Väinämöistä,
 Saavaksi Suvantolaista,
 Vuotti illan, vuotti aamun,
 Vuotti kerran keskipäivän.
 Viikon vuotti Väinämöistä,
 Viikon vuotti, ei väsynyt,
 Istuellen ikkunoissa,
 Valvoen vajojen päissä,
 Kuunnellen kujan perällä,
 70. Vahtaellen vainiolla,
 Viini nuolia selässä,
 Hyvä kaari kainalossa.
 Vuotteli ulompanaki,
 Talon toisen tuolla puolla,
 Nenässä tulisen niemen,
 Tulikaiskun kainalossa,
 Korvalla tulisen kosken,
 Pyhän virran viertimellä.
 Niin päivänä muutamana,
 80. Huomenna moniahana
 Loi silmänsä luotehelle,
 Käänti päätä päivän alle,
 Keksi mustasen merellä,
 Sinerväisen lainehilla:
 "Onko se iässä pilvi,
 Päivän koite koillisessa?"
 Ei ollut iässä pilvi,
 Päivän koite koillisessa,

- Oli vanha Väinämöinen,
 90. Laulaja iänikuinen,
 Matkoava Pohjolahan,
 Kulkeva Pimentolahan
 Orihilla olkisella,
 Hernevarrella hevolla.
 Tuop' on nuori Joukahainen,
 Laiha poika Lappalainen,
 Jou'tutti tulisen jousen,
 Koppoi kaaren kaunihimman
 Pään varalle Väinämöisen,
 100. Surmaksi Suvantolaisen.
 Ennätti emo kysyä,
 Vanhempansa tutkaella:
 "Kellen jousta jouahutat,
 Kaarta rauta rauahutat?"
 Tuop' on nuori Joukahainen
 Sanan virkkoi, noin nimesi:
 "Tuohon jousta jouahutan,
 Kaarta rauta rauahutan,
 Pään varalle Väinämöisen,
 110. Surmaksi Suvantolaisen,
 Ammun vanhan Väinämöisen,
 Lasken laulajan ikuisen
 Läpi syämmen, maksan kautta,
 Halki hartiolihojen."
 Emo kielti ampumasta,
 Emo kielti ja epäsi:
 "Elä ammu Väinämöistä,
 Kaota Kalevalaista,
 Väinö on sukua suurta,
 120. Lankoni sisaren poika."
 "Ampuisitko Väinämöisen,
 Kaataisit Kalevalaisen,
 Ilo ilmalta katoisi,
 Laulu maalta lankeaisi;
 Ilo on ilmalla parempi,
 Laulu maalla laatusampi,
 Kun ompi Manalan mailla,
 Noilla Tuonelan tuvilla."

- Tuossa nuori Joukahainen
130. Jo vähän ajattelevi,
Pikkuisen piättelevi;
Käsi käski ampumahan,
Käsi käski, toinen kielti,
Sormet suoniset pakotti.
Virkki viimeinki sanoiksi,
Itse lausui, noin nimesi:
"Kaotkohot jos kahesti
Kaikki ilmaiset ilomme,
Kaikki laulut langetkohot,
140. Varsin ammun, en varanne."
Jännitti tulisen jousen,
Veti vaskisen vekaran
Vasten polvea vasenta,
Jalan alta oikeansa,
Veti viinestä vasaman,
Sulan kolmi-koipisesta,
Otti nuolen orheimman,
Valitsi parahan varren,
Tuon on juonelle asetti,
150. Liitti liinajäntehelle.
Oikaisi tulisen jousen
Olallehen oikealle,
Asetaiksen ampumahan,
Ampumahan Väinämöistä,
Itse tuon sanoiksi virkki:
"Iske nyt koivuinen sakara,
Petäjäinen selkä lyö'ös,
Jänne liina lippaellos;
Min käsi alentanehe,
160. Sen nuoli ylentäköhön,
Min käsi ylentänehe,
Sen nuoli alentakohon!"
Lekahutti liipaisinta,
Ampui nuolen ensimmäisen,
Se meni kovan ylätse,
Päältä pään on taivahalle,
Pilvihin pirajavihin,
Hattaroihin pyörivihin.
- Toki ampui, ei totellut,
170. Ampui toisen nuoliansa,
Se meni kovan alatse,
Alaisehen maa-emähän,
Tahtoi maa Manalle mennä,
Hietaharju halkiella.
Ampui kohta kolmannenki,
Kävi kohti kolmannesti
Sapsohon sinisen hirven,
Alta vanhan Väinämöisen;
Ampui olkisen orihin,
180. Hernevirtisen hevoisen
Läpi länkiluun lihoista,
Kautta kainalon vasemman.
Siitä vanha Väinämöinen
Sormin suistuvi sulahan,
Käsin kääntyi lainehesen,
Kourin kuohu'un kohahti
Selästä sinisen hirven,
Hernevirtisen hevoisen.
Nousi siitä suuri tuuli,
190. Aalto ankara merellä,
Kantoi vanhan Väinämöisen,
Uitteli ulomma maasta
Noille väljille vesille,
Ulapoille aukeille.
Siinä nuori Joukahainen
Itse kielin kerskaeli:
"Et sinä vanha Väinämöinen
Enämpi elävin silmin
Sinä ilmoisna ikänä,
200. Kuuna kullaa valkeana
Astu Väinölän ahoja,
Kalevalan kankahia!"
"Kupli nyt siellä kuusi vuotta,
Seuro seitsemän kesyttä,
Karehi kaheksan vuotta
Noilla väljillä vesillä,
Lakeilla lainehilla,
Vuotta kuusi kuusipuuna,

- Varret tammesta vanuvi,
 50. Päät tekevi tervaksesta;
 Minkä saapi valmihiksi,
 Sen sitte sulittelevi
 Pääskyn pienillä sulilla,
 Varpusen vivustimilla.
 Karkaeli nuoliansa,
 Puretteli piiliänsä
 Maon mustissa mujuissa,
 Käärmehen kähyverissä.
 Sai vasamat valmihiksi,
 60. Jousen jänniteltäväksi,
 Siitä vuotti Väinämöistä,
 Saavaksi Suvantolaista,
 Vuotti illan, vuotti aamun,
 Vuotti kerran keskipäivän.
 Viikon vuotti Väinämöistä,
 Viikon vuotti, ei väsynyt,
 Istuellen ikkunoissa,
 Valvoen vajojen päissä,
 Kuunnellen kujan perällä,
 70. Vahtaellen vainiolla,
 Viini nuolia selässä,
 Hyvä kaari kainalossa.
 Vuotteli ulompanaki,
 Talon toisen tuolla puolla,
 Nenässä tulisen niemen,
 Tulikaiskun kainalossa,
 Korvalla tulisen kosken,
 Pyhän virran viertimellä.
 Niin päivänä muutamana,
 80. Huomenna moniahana
 Loi silmänsä luotehelle,
 Käänti päätä päivän alle,
 Keksi mustasen merellä,
 Sinerväisen lainehilla:
 "Onko se iässä pilvi,
 Päivän koite koillisessa?"
 Ei ollut iässä pilvi,
 Päivän koite koillisessa,
- Oli vanha Väinämöinen,
 90. Laulaja iänikuinen,
 Matkoava Pohjolahan,
 Kulkeva Pimentolahan
 Orihilla olkisella,
 Hernevarrella hevolla.
 Tuop' on nuori Joukahainen,
 Laiha poika Lappalainen,
 Jou'utti tulisen jousen,
 Koppoi kaaren kaunihimman
 Pään varalle Väinämöisen,
 100. Surmaksi Suvantolaisen.
 Ennätti emo kysyä,
 Vanhempansa tutkaella:
 "Kellen jousta jouahutat,
 Kaarta rauta rauahutat?"
 Tuop' on nuori Joukahainen
 Sanan virkkoi, noin nimesi:
 "Tuohon jousta jouahutan,
 Kaarta rauta rauahutan,
 Pään varalle Väinämöisen,
 110. Surmaksi Suvantolaisen,
 Ammun vanhan Väinämöisen,
 Lasken laulajan ikuisen
 Läpi syämmen, maksan kautta,
 Halki hartiolihojen."
 Emo kielti ampumasta,
 Emo kielti ja epäsi:
 "Elä ammu Väinämöistä,
 Kaota Kalevalaista,
 Väinö on sukua suurta,
 120. Lankoni sisaren poika."
 "Ampuisitko Väinämöisen,
 Kaataisit Kalevalaisen,
 Ilo ilmalta katoisi,
 Laulu maalta lankeaisi;
 Ilo on ilmalla parempi,
 Laulu maalla laatusampi,
 Kun ompi Manalan mailla,
 Noilla Tuonelan tuvilla."

INDEX

- 1. J. VAN DER ...
- 2. ...
- 3. ...
- 4. ...
- 5. ...
- 6. ...
- 7. ...
- 8. ...
- 9. ...
- 10. ...
- 11. ...
- 12. ...
- 13. ...
- 14. ...
- 15. ...
- 16. ...
- 17. ...
- 18. ...
- 19. ...
- 20. ...
- 21. ...
- 22. ...
- 23. ...
- 24. ...
- 25. ...
- 26. ...
- 27. ...
- 28. ...
- 29. ...
- 30. ...
- 31. ...
- 32. ...
- 33. ...
- 34. ...
- 35. ...
- 36. ...
- 37. ...
- 38. ...
- 39. ...
- 40. ...
- 41. ...
- 42. ...
- 43. ...
- 44. ...
- 45. ...
- 46. ...
- 47. ...
- 48. ...
- 49. ...
- 50. ...
- 51. ...
- 52. ...
- 53. ...
- 54. ...
- 55. ...
- 56. ...
- 57. ...
- 58. ...
- 59. ...
- 60. ...
- 61. ...
- 62. ...
- 63. ...
- 64. ...
- 65. ...
- 66. ...
- 67. ...
- 68. ...
- 69. ...
- 70. ...
- 71. ...
- 72. ...
- 73. ...
- 74. ...
- 75. ...
- 76. ...
- 77. ...
- 78. ...
- 79. ...
- 80. ...
- 81. ...
- 82. ...
- 83. ...
- 84. ...
- 85. ...
- 86. ...
- 87. ...
- 88. ...
- 89. ...
- 90. ...
- 91. ...
- 92. ...
- 93. ...
- 94. ...
- 95. ...
- 96. ...
- 97. ...
- 98. ...
- 99. ...
- 100. ...

- "Teen mä tuulehen tupani,
 40. Ei ole tuulessa tukea,
 Veistän pirttini veteen,
 Vesi viepi veistokseni."
 Lenti lintunen Lapista,
 Kokko lintu koillisesta;
 Ei ole kokko suuren suuri,
 Eikä kokko pienen pieni,
 Yksi siipi vettä viisti,
 Toinen taivasta lakasi,
 Pursto merta pyyhätteli,
 60. Nokka luotoja lotasi.
 Lenteleikse, liiteleikse,
 Katseleikse, käänteileikse,
 Näki vanhan Väinämöisen
 Selällä meren siuisen:
 "Mit' olet meressä miesi,
 Uros aaltojen seassa?"
 Vaka vanha Väinämöinen
 Sanan virkkoi, noin nimesi:
 "Sit' olen meressä miesi,
 60. Uros aaltojen varassa:
 Läksin neittä Pohjolasta,
 Impeä Pimentolasta."
 "Ajoa karautime
 Suloa meryttä myöten,
 Niin päivänä muutamana,
 Huomenna moniahana
 Tulin Luotolan lähelle,
 Joukolan jokivesille,
 Hepo alta ammuttihin,
 70. Itseäni mielittihin."
 "Siitä vierähin veteen,
 Sorruin sormin lainehesen,
 Tuulen tuuiteltavaksi,
 Aaltojen ajeltavaksi."
 "Tulipa tuuli luotehesta,
 lästä iso vihuri,
 Se mun kauas kannatteli,
 Uitteli ulomma maasta;
- Mont' olen päiveä pälynnyt,
 80. Monta yötä uiksennellut
 Näitä väljiä vesiä,
 Ulapoita aukeita,
 Enk' on tuota tunnekana,
 Arvoa, älyäkänä,
 Kumpi kuoloksi tulevi,
 Kumpi ennen ennättävi,
 Nälkähäkö nääntyminen,
 Vai veteen vaipuminen."
 Sanoi kokko ilman lintu:
 90. "Ellös olko milläskänä,
 Seisotaite selkähäni,
 Nouse kynkkäluun nenille,
 Mie sinun merestä kannan,
 Minne mielesi tekevi;
 Vielä muistan muunki päivän,
 Arvoan ajan paremman,
 Kun ajoit Kalevan kasken,
 Osmolan salon sivallit,
 Heitit koivun kasvamahan,
 100. Puun sorean seisomahan
 Linnuille lepeämiksi,
 Itselleni istumiksi."
 Siitä vanha Väinämöinen
 Kohottavi kokkoansa,
 Mies on nousevi merestä,
 Uros aallosta ajaikse,
 Siiville sioitteleikse,
 Kokon kynkkäluun nenille.
 Tuop' on kokko ilman lintu
 110. Kantoi vanhan Väinämöisen,
 Viepi tuulen tietä myöten,
 Ahavan ratoa myöten
 Pohjan pitkähän perähän,
 Summahan Sariolahan;
 Siihen heitti Väinämöisen,
 Itse ilmahan kohosi.
 Siinä itki Väinämöinen,
 Siinä itki ja urisi

- Rannalla merellisellä,
 120. Nimen tietämättömällä,
 Sata haavaa sivulla,
 Tuhat tuulen pieksemätä,
 Partaki pahoin kulunut,
 Tukka mennyt tuuhakaksi.
 Itki yötä kaksi, kolme,
 Saman verran päiviäki,
 Eikä tiennyt tietä käyä,
 Outo matkoa osannut,
 Palataksensa kotihin,
 130. Mennä maille tuttaville,
 Noille syntymäsiolle,
 Elomaillen entisille.
 Pohjan piika pikkarainen,
 Vaimo valkean-verinen
 Teki liiton päivän kanssa,
 Päivän kanssa, kuun keralla,
 Yhen ajan noustaksensa
 Ja yhen havataksensa;
 Itse ennen ennätteli,
 140. Ennen kuuta, aurinkoa,
 Kukonki kurahtamatta,
 Kanan lapsen laulamatta.
 Viisi villoa keritsi,
 Kuusi lammasta savitsi,
 Villat saatteli saraksi,
 Kaikki vatvoi vaatehiksi
 Ennen päivän nousemista,
 Auringon ylenemistä.
 Pesi siitä pitkät pöyät,
 150. Laajat lattiat lakaisi
 Vastasella varpaisella,
 Luutasella lehtisellä;
 Ammueli rikkasensa
 Vaskisehen vakkasehen,
 Vei ne ulos usta myöten,
 Pellolle pihoa myöten,
 Perimmäisen pellon päähän,
 Alimmaisen aian suuhun;

- Seisattelihe rikoille,
 160. Kuuntelihe, kääntelihe;
 Kuulevi mereltä itkun,
 Poikki joen juorotuksen.
 Juosten joutuvi takaisin,
 Pian pirttihin menevi,
 Sanoi tuonne saatuaansa,
 Toimitteli tultuaansa:
 "Kuulin mie mereltä itkun,
 Poikki joen juorotuksen."
 Louhi Pohjolan emäntä,
 170. Pohjan akka harvahammas
 Pian pistihe pihalle,
 Vierähti veräjän suuhun,
 Siinä korvin kuunteleikse,
 Sanan virkkoi, noin nimesi:
 "Ei ole itku lapsen itku,
 Eikä vaimojen valitus,
 Itku on partasuun urohon,
 Joughileuan juorottama."
 Työnnähti venon vesille,
 180. Kolmilaian lainehille,
 Itse loihe soutamahan,
 Sekä souti, jotta joutui,
 Souti luoksi Väinämöisen,
 Luoksi itkevän urohon.
 Siinä itki Väinämöinen,
 Urisi Uvannon sulho
 Pahalla pajupurolla,
 Tiheällä tuomikolla,
 Suu liikkui, järisi parta,
 190. Vaan ei leuka lonkaellut.
 Sanoi Pohjolan emäntä,
 Puhutteli, lausutteli:
 "Ohoh sinua ukko utra,
 Jo olet maalla vierahalla!"
 Vaka vanha Väinämöinen
 Päättänsä kohottelevi,
 Sanan virkkoi, noin nimesi:
 "Jo ma tuon itseki tieän,

- Olen maalla vierahalla,
 200. Tuiki tuntemattomalla,
 Maallani olin parempi,
 Kotonani korkeampi.”
 Louhi Pohjolan emäntä
 Sanan virkkoi, noin nimesi:
 ”Saisiko sanoakseni,
 Oisiko lupa kysyä,
 Mi sinä olet miehiäsi,
 Ja kuka urohiasi?”
 Vaka vanha Väinämöinen
 210. Sanan virkkoi, noin nimesi:
 ”Mainittihinpa minua,
 Arveltiin aikoinansa
 Illoilla iloitsiaksi,
 Joka lakson laulajaksi
 Noilla Väinölän ahoilla,
 Kalevalan kankahilla,
 Mi jo lienenki katala,
 Tuskin tunnen itsekänä.”
 Louhi Pohjolan emäntä
 220. Sanan virkkoi, noin nimesi:
 ”Nouse jo norosta miesi,
 Uros uuelle uralle,
 Haikeasi haastamahan,
 Satuja sanelemahan!”
 Otta miehen itkemästä,
 Urohon urisemasta,
 Saattoi siitä purtehensa,
 Istutti venon perähän,
 Itse airoille asettui,
 230. Soutimille suorittihe,
 Souti poikki Pohjolahan,
 Viepi vierahan tupahan.
 Syötteli nälästynehen,
 Kastunehen kuivaeli,
 Siitä viikon hierleivi,
 Hierleivi, hautelevi,
 Teki miehen terveheksi,
 Urohon paranneheksi;
- Kysytteli, lausutteli,
 240. Itse virkki, noin nimesi:
 ”Mitä itkit Väinämöinen,
 Uikutit Uvantolainen
 Tuolla paikalla pahalla,
 Rannalla meryttä vasten?”
 Vaka vanha Väinämöinen
 Sanan virkkoi, noin nimesi:
 ”Onpa syytä itkeäni,
 Vaivoja valittoani,
 Kauan oon meriä uinut,
 250. Lapioinnut lainehia
 Noilla väljillä vesillä,
 Ulapoilla aukeilla.”
 ”Tuota itken tuon ikäni,
 Puhki polveni murehin,
 Kun ma uin omilta mailta,
 Tulin mailta tuttavilta
 Näille ouoille oville,
 Veräjille vierahille;
 Kaikki täällä puut purevi,
 260. Kaikki havut hakkoavi,
 Joka koivu koikkoavi,
 Joka leppä leikkoavi,
 Yks’ on tuuli tuttuani,
 Päivä ennen nähtyäni
 Näillä mailla vierahilla,
 Äkki ouoilla ovilla.”
 Louhi Pohjolan emäntä
 Siitä tuon sanoiksi saatti:
 ”Elä itke Väinämöinen,
 270. Uikuta Uvantolainen,
 Hyvä tääll’ on ollaksesi,
 Armas aikaellaksesi,
 Syöä lohta luotaselta,
 Sivulta sianlihoa.”
 Silloin vanha Väinämöinen
 Itse tuon sanoiksi virkki:
 ”Kylkehen kyläinen syönti
 Hyvissäki vierahissa,

- Mies on maallansa parempi,
 280. Kotonansa korkeampi;
 Soisipa sula Jumala,
 Antaisipa armo-luoja,
 Pääsisin omille maille,
 Elomailten entisille!
 Parempi omalla maalla
 Vetonenki virsun alta,
 Kuin on maalla vierahalla
 Kultamaljasta metonen.”
 Louhi Pohjolan emäntä
290. Sanan virkkoi, noin nimesi:
 ”Niin mitä minullen annat,
 Kun saatan omille maille,
 Oman peltoni perille,
 Kotisaunan saapuville!”
 Sanoi vanha Väinämöinen:
 ”Mitäpä kysyt minulta,
 Jos saatat omille maille,
 Oman peltoni perille,
 Oman käen kukkumille,
300. Oman linnun laulamille;
 Otatko kultia kypärin,
 Hopeita huovallisen?”
 Louhi Pohjolan emäntä
 Sanan virkkoi, noin nimesi:
 ”Oho viisas Väinämöinen,
 Tietäjä iän-ikuinen,
 En kysele kultiasi,
 Halaja hopeitasi,
 Kullat on lasten kukkasia,
310. Hopeat hevon helyjä;
 Taiatko takoa sammon,
 Kirjokannen kalkutella
 Joutsenen kynän nenästä,
 Maholehmän maitosesta,
 Yhen ohrasen jyvästä,
 Yhen uuhien villasesta,
 Niin annan tytön sinulle,
 Panen neien palkastasi,

- Saatan sun omille maille,
 320. Oman linnun laulamille,
 Oman kukon kuulumille,
 Oman peltosi perille.”
 Vaka vanha Väinämöinen
 Sanan virkkoi, noin nimesi:
 ”Taia en sampoa takoa,
 Kirjokantta kirjoitella;
 Saata mie omille maille,
 Työnnän seppo Ilmarisen,
 Joka samposi takovi,
330. Kirjokannet kalkuttavi,
 Neitosi lepyttelevi,
 Tyttäresi tyy’yttävi.”
 ”Se on seppo sen mokoma,
 Ylen taitava takoja,
 Jok’ on taivoa takonut,
 Ilman kantta kalkutellut,
 Ei tunnu vasaran jälki,
 Eikä pihtien pitämät.”
 Louhi Pohjolan emäntä
340. Sanan virkkoi, noin nimesi:
 ”Sille työnnän tyttäreni,
 Sille lapseni lupoon,
 Joka sampuen takovi,
 Kannen kirjo kirjoittavi
 Joutsenen kynän nenästä,
 Maholehmän maitosesta,
 Yhen ohrasen jyvästä,
 Yhen uuhien untuvasta.”
 Pani varsan valjahisin,
350. Ruskean re’en etehen,
 Saattoi vanhan Väinämöisen,
 Istutti oron rekehen,
 Siitä tuon sanoiksi virkki,
 Itse lausui, noin nimesi:
 ”Elä päätäsi ylennä,
 Kohottele kokkoasi,
 Kun ei uupune oronen,
 Tahi ei ilta ennättäne;

Josp' on päätäsi ylennät,
360. Kohottelet kokkoasi,
Jo toki tuho tulevi,
Paha päivä päälle saapi."
Siitä vanha Väinämöinen

Löi orosen juoksemahan,
Harjan liina liikkumahan,
Ajoa karittelevi
Pimeästä Pohjolasta,
Summasta Sariolasta.

Kahdeksas Runo.

Matkallansa näkee Väinämöinen ihanasti puctun Pohjan neiden ja pyytää häntä puolisoksensa; vv. 1—50. — Neiti viimein lupa'aa suostua Väinämöiseen, jos veistäisi kehrävarren palasista veneen ja saattaisi sen vesille ilman millään tavalla siihen koskematta; vv. 51—132. — Väinämöinen rupeaa veistämään, lyöpi kirveellä ison haavan polveensa, eikä saa veren juoksua tukkiutumaan; vv. 133—204. — Lähtee verentukinnan tietäjää etsimään ja löytää ukon, joka uhka'aa veren sulkea; vv. 205—282.

Tuo oli kaunis Pohjan neiti,
Maan kuulu, ve'en valio,
Istui ilman vempelellä,
Taivon kaarella kajotti
Pukehissa puhtaissa,
Valkeissa vaattehissa;
Kultakangasta kutovi,
Hopeista huolittavi
Kultaisesta sukkulasta,
10. Pirralla hopeisella.
Suihki sukkula piossa,
Käämi käessä kääperöitsi,
Niiet vaskiset vatisi,
Hopeinen pirta piukki
Neien kangasta kutoissa,
Hopeista huolittaissa.
Vaka vanha Väinämöinen
Ajoa karittelevi
Pimeästä Pohjolasta,
20. Summasta Sariolasta;
Ajoi matkoa palasen,
Pikkaraisen piirrätteli,

Kuuli sukkulan surinan
Ylähältä päänsä päältä.
Tuossa päätänsä kohotti,
Katsahtavi taivahalle,
Kaari on kaunis taivahalla,
Neiti kaaren kannikalla,
Kultakangasta kutovi,
30. Hopeista helkyttävi.
Vaka vanha Väinämöinen
Heti seisatti hevoisen,
Tuossa tuon sanoiksi virkki,
Itse lausui, noin nimesi:
"Tule neiti korjahani,
Laskeite rekoseheni!"
Neiti tuon sanoiksi virkki,
Itse lausui ja kysyvi:
"Miksi neittä korjahasi,
40. Tyttöä rekosehesi?"
Vaka vanha Väinämöinen
Tuop' on tuohon vastaeli:
"Siksi neittä korjahani,
Tyttöä rekoseheni:

- Mesileivän leipojaksi,
 Oluen osoajaksi,
 Joka lautsan laulajaksi,
 Ikkunan iloitsiaksi
 Noilla Väinölän tiloilla,
 50. Kalevalan kartanoilla.”
 Neiti tuon sanoiksi virkki,
 Itse lausui ja pakisi:
 ”Kun kävin matara-maalla,
 Keikuin kelta-kankahalla
 Eilen ilta-myöhäsellä,
 Aletessa aurinkoisen,
 Lintu lauleli lehossa,
 Kyntörastas raksutteli,
 Lauleli tytärten mielen,
 60. Ja lauloi miniän mielen.”
 ”Mie tuota sanelemahan,
 Linnulta kyselemähän:
 Oi sie kyntörastahainen,
 Laula korvin kuullakseni,
 Kumman on parempi olla,
 Kumman olla kuulusampi:
 Tyttärenkö taattolassa,
 Vai miniän miehelessä?”
 ”Tianenpa tieon antoi,
 70. Kyntörastas raksahutti:
 ”Valkea kesäinen päivä,
 Neitivalta valkeampi,
 Vilu on rauta pakkasessa,
 Vilumpi miniävalta;
 Niin on neiti taattolassa,
 Kuin marja hyvällä maalla,
 Niin miniä miehelässä,
 Kuin on koira kahlehisssa,
 Harvoin saapi orja lemmen,
 80. Ei miniä milloinkana.”
 Vaka vanha Väinämöinen
 Itse tuon sanoiksi virkki:
 ”Tyhjiä tiasen virret,
 Rastahaisen raksutukset;

- Lapsi on tytär kotona,
 Vasta on neiti naituansa;
 Tule neiti korjahani,
 Laskeite rekoseheni,
 En ole mitätöin miesi,
 90. Uros muita untelompi!”
 Neiti taiten vastaeli,
 Sanan virkkoi, noin nimesi:
 ”Sitte sun mieheksi sanoisin,
 Urohoksi arveleisin,
 Jospa jouhen halkaiseisit
 Veitsellä kärettömällä,
 Munan solmuhun vetäisit
 Solmun tuntumattomaksi.”
 Vaka vanha Väinämöinen
 100. Jouhen halki halkaisevi
 Veitsellä kärettömällä,
 Aivan tutkaimettomalla,
 Munan solmuhun vetävi
 Solmun tuntumattomaksi;
 Käski neittä korjahansa,
 Tyttöä rekosehensa.
 Neiti taiten vastaeli:
 ”Ehkäpä tulen sinulle,
 Kun kiskot kivistä tuohta,
 110. Säret jäästä aiaksia,
 Ilman palan pakkumatta,
 Pilkkehen pirahtamatta.”
 Vaka vanha Väinämöinen
 Ei tuosta kovin hätäile,
 Kiskoipa kivistä tuohta,
 Särki jäästä aiaksia
 Ilman palan pakkumatta,
 Pilkkehen pirahtamatta;
 Kutsui neittä korjahansa,
 120. Tyttöä rekosehensa.
 Neiti taiten vastoavi,
 Sanovi sanalla tuolla:
 ”Sillennpä minä menisin,
 Kenp’ on veistäisi venosen

- Kehrävarteni muruista,
 Kalpimeni kappaleista,
 Työntäisi venon vesille,
 Uuen laivan lainehille
 Ilman polven polkematta,
 130. Ilman kouran koskematta,
 Käsivarren kääntämättä,
 Olkapään ojentamatta.”
 Siitä vanha Väinämöinen
 Itse tuon sanoiksi virkki:
 ”Liene ei maassa, maailmassa,
 Koko ilman kannen alla
 Mointa laivan laatiata,
 Vertoani veistäjätä.”
- Otti värttinän muruja,
 140. Kehrävarren kiertimiä,
 Läksi veistohon venosen,
 Satalauan lattelohon
 Vuorelle teräksiselle,
 Rautaiselle kalliolle.
 Veikaten venettä veisti,
 Purtta puista uhkaellen;
 Veisti päivän, veisti toisen,
 Veisti kohta kolmannenki,
 Ei kirves kivehen koske,
 150. Kasa ei kalka kalliohon.
 Niin päivällä kolmannella
 Hiisi pontta pyörähytti,
 Lempo tempasi tereä,
 Paha vartta vaapahutti,
 Kävipä kivehen kirves,
 Kasa kalkkoi kalliohon,
 Kirves kilpistyi kivistä,
 Terä liuskahti liha’an,
 Polvehen pojan pätöisen,
 160. Varpahasen Väinämöisen,
 Sen Lempo lihoille liitti,
 Hiisi suonille sovitti,
 Veri pääsi vuotamahan,
 Hurme huppelehtamahan.
- Vaka vanha Väinämöinen,
 Tietäjä iän-ikuinen
 Tuossa tuon sanoiksi virkki,
 Noin on lausui ja pakisi:
 ”Oi sie kirves kikkanokka,
 170. Tasaterä tapparainen,
 Luulitko puuta purrehesi,
 Honkoa hotaisnehesi,
 Petäjätä pannehesi,
 Koivua kohannehesi,
 Kun sa lipsahit liha’an,
 Solahutit suonilleni!”
 Loihe siitä loitsimahan,
 Sai itse sanelemahan,
 Luki synnyt syitä myöten,
 180. Luottehet lomiamyöten,
 Mutt’ ei muista muutamia
 Rauan suuria sanoja,
 Joista salpa saataisiin,
 Luja lukko tuotaisihin
 Noille rauan ratkomille,
 Suu sinervän silpomille.
 Jo veri jokena juoksi,
 Hurme koskena kohisi,
 Peitti maassa marjan varret,
 190. Kanervaiset kankahalla,
 Eik’ ollut sitä mätästä,
 Jok’ ei tullut tulvillehen
 Noita liikoja veriä,
 Hurmehia huurovia
 Polvesta pojan totisen,
 Varpahasta Väinämöisen.
 Vaka vanha Väinämöinen
 Ketti villoja kiveältä,
 Otti suolta sammalia,
 200. Maasta mättähän repäsi
 Tukkeheksi tuiman reiän,
 Paikaksi pahan veräjän;
 Ei vääjää vähäistäkänä,
 Pikkuistakana piätä.

- Jopa tuskaksi tulevi,
 Läylemmäksi lankeavi;
 Vaka vanha Väinämöinen
 Itse itkuhun hyräytyi,
 Pani varsan valjahisin,
210. Ruskean re'en etehen,
 Siitä reuoikse rekehen,
 Kohennaikse korjahansa.
 Laski virkkua vitsalla,
 Helähytti helmisvyöllä,
 Virkku juoksi, matka joutui,
 Reki vieri, tie lyheni;
 Jo kohta kylä tulevi,
 Kolme tietä kohtaavi.
 Vaka vanha Väinämöinen
220. Ajavi alinta tietä
 Alimaisehen talohon,
 Yli kynnyksen kysyvi:
 "Oisiko talossa tässä
 Rauan raannan katsojata,
 Uron tuskan tuntiata,
 Vammojen vakittajata?"
 Olipa lapsi lattialla,
 Poika pieni pankon päässä,
 Tuop' on tuohon vastoavi:
230. "Ei ole talossa tässä
 Rauan raannan katsojata,
 Uron tuskan tuntiata,
 Kivun kiinni ottajata,
 Vammojen vakittajata;
 Onpi toisessa talossa,
 Aja toisehen talohon."
 Vaka vanha Väinämöinen
 Laski virkkua vitsalla,
 Ajoa suhuttelevi,
240. Ajoi matkoa palasen
 Keskimäistä tietä myöten
 Keskimäisehen talohon,
 Kysyi kynnyksen takoa,
- Anoi alta ikkunaisen:
 "Oisiko talossa tässä
 Rauan raannan katsojata,
 Salpoa verisatehen,
 Suonikosken sortajata?"
 Akka oli vanha vaipan alla,
250. Kielipalku pankon päässä,
 Akka varsin vastaeli,
 Hammas kolmi kolkkaeli:
 "Ei ole talossa tässä
 Rauan raannan katsojata,
 Verisynnyn tietäjätä,
 Kivun kiinni ottajata;
 Onpi toisessa talossa,
 Aja toisehen talohon."
 Vaka vanha Väinämöinen
260. Laski virkkua vitsalla,
 Ajoa suhuttelevi,
 Ajoi matkoa palasen
 Ylimäistä tietä myöten
 Ylimäisehen talohon,
 Yli kynnyksen kysyvi,
 Lausui lakkapuun takoa:
 "Oisiko talossa tässä
 Rauan raannan katsojata,
 Tämän tulvan tukkiata,
270. Veren summan sulkiata?"
 Ukko oli uunilla asuva,
 Halliparta harjun alla,
 Ukko uunilta urahti,
 Halliparta paukutteli:
 "On sulettu suurematki,
 Jalommatki jaksettuna
 Luojan kolmella sanalla,
 Syvän synnyn säätämällä,
 Joet suista, järvet päistä,
280. Virrat niskalta vihaiset,
 Lahet niemien nenistä,
 Kannakset kapeimmilta."

Oydeksäs Runo.

*Väinämöinen kertoo ukolle raudan synnyn; vv. 1—266. — Ukko her-
ju'aa rautaa ja lukee verensulku-sanat; veri salpautuu; vv. 267—418. —
Ukko laittaa poikansa voiteen tekoon, voitelee ja sitoo haavan; Väinämöinen
paranee ja kiittää Jumalaa avun saannista; vv. 419—586.*

Siitä vanha Väinämöinen
Itse korjasta kohosi,
Nousi reestä nostamatta,
Yleni ylentämättä,
Tuosta pirttihin tulevi,
Alle kattojen ajaikse.
Tuoahan hopeatuoppi,
Kultakannu kannetahan,
Ei veä vähäistäkänä,
10. Pikkuistakana piätä
Verta vanhan Väinämöisen,
Hurmetta jalon urohon.
Ukko uunilta urahti,
Halliparta paukutteli:
"Mi sinä lienet miehiäsi,
Ja kuka urohiasi,
Verta on seitsemän venettä,
Kanto-korvoa kaheksan
Sun poloinen polvestasi
20. Lattialle laskettuna;
Muut on muistaisin sanaset,
Vaan en arvoa alusta
Mist' on rauta syntynynnä,
Kasvanunna koito kuona."
Silloin vanha Väinämöinen
Sanan virkkoi, noin nimesi:

"Itse tieän rauan synnyn,
Arvoan alun teräksen:
Ilma on emoja ensin,
30. Vesi vanhin veljeksiä,
Rauta nuorin veljeksiä,
Tuli kerran keskimäinen."
"Tuo Ukko ylinen luoja,
Itse ilmojen Jumala
Ilmasta ve'en eroitti,
Veestä maati manterehen,
Rauta on raukka syntymättä,
Syntymättä, kasvamatta."
"Ukko ilmainen Jumala
40. Hieroi kahta kämmentänsä,
Mykelti molempiansa
Vasemmassa polven päässä;
Siitä syntyi kolme neittä,
Koko kolme Luonnotarta
Rauan ruostehen emoiksi,
Suu sinervän siittäjiksi."
"Neiet käyä notkutteli,
Astui immet pilven äärtä
Utarilla uhkuvilla,
50. Nännillä pakottavilla,
Lypsit maalle maitojansa,
Uhkutit utariansa,

- Lypsit maille, lypsit soille,
Lypsit vienoille vesille.”
”Yksi lypsi mustan maion
Vanhimpainen neitoisia,
Toinen valkean valutti
Keskimäinen neitosia,
Kolmas puikutti punaisen
60. Nuorimpainen neitosia.”
”Ku on lypsi mustan maion,
Siitä syntyi meltorauta,
Ku on valkean valutti,
Siit’ on tehtynä teräkset,
Ku on puikutti punaisen,
Siit’ on saatu räähkylauta.”
”Olipa aikoa vähäinen,
Rauta tahteli tavata
Vanhempata veikkoansa,
70. Käyä tulta tuntemahan.”
”Tuli tuhmaksi rupesi,
Kasvoi aivan kauheaksi,
Oli polttoa poloisen,
Rauta raukan veikkosensa.”
”Rauta pääsi piilemähän,
Piilemähän, säilymähän
Tuon tuiman tulen käsistä,
Suusta valkean vihaisen.”
”Siitä sitte rauta piili,
80. Sekä piili, jotta säilyi
Heiluvassa hettehessä,
Läikkyvässä lähteessä,
Suurimmalla suon selällä,
Tuiman tunturin laella,
Jossa joutsenet munivat,
Hanhi poiat hautelevi.”
”Rauta suossa soikottavi,
Veteläisessä venyvi,
Piili vuoen, piili toisen,
90. Piili kohta kolmannenki,
Kahen kautosen välissä,
Koivun kolmen juuren alla;
- Ei toki pakohon pääsnyt
Tulen tuimista käsistä,
Piti tulla toisen kerran,
Lähteä tulen tuville
Astalaksi tehtäessä,
Miekaksi taottaessa.”
”Susi juoksi suota myöten,
100. Karhu kangasta samosi,
Suo liikkui suen jälessä,
Kangas karhun kämmenissä,
Siihen nousi rautaruoste,
Ja kasvoi teräskaranko
Suen sorkkien sioille,
Karhun kannan kaivamille.”
”Syntyi seppo Ilmarinen,
Sekä syntyi, jotta kasvoi,
Se syntyi sysimäellä,
110. Kasvoi hiilikankahalla,
Vaskinen vasara käessä,
Pihet pikkuiset piossa.”
”Yöllä syntyi Ilmarinen,
Päivällä pajasen laati,
Etsi paikkaa pajalle,
Levitystä lietsimille,
Näki suota salmekkehen,
Maata märkeä vähäisen,
Läksi tuota katsomahan,
120. Likeltä tähyämähän,
Tuohon painoi palkehensa,
Tuohon ahjonsa asetti.”
”Jo joutui suen jälille,
Karhun kantapään sijoille,
Näki rautaiset orahat,
Teräksiset tierottimet
Suen suurilla jälillä,
Karhun kämmenen tiloilla.”
”Sanovi sanalla tuolla:
130. ”Voi sinua rauta raukka,
Kun olet kurjassa tilassa,
Alahaisessa asussa,

- Suolla sorkissa sutosen,
Aina karhun askelissa!"
- "Arvelee, ajattelevi:
Mitä tuostaki tulisi,
Josp' on tunkisin tulehen,
Ahjohon asettelisin?"
- "Rauta raukka säpsähtihe,
140. Säpsähtihe, säikähtihe,
Kun kuuli tulen sanomat,
Tulen tuimat maininnaiset."
"Sanoi seppo Ilmarinen:
"Ellös olko milläskänä,
Tuli ei polta tuttuansa,
Herjaele heimoansa!
Kun tulet tulen tuville,
Valkean varustimille,
Siellä kasvat kaunihiksi,
150. Ylenet ylen ehoksi,
Miesten miekoiksi hyväiksi,
Naisten nauhan päättimiksi."
"Senp' on päivyen perästä
Rauta suosta sotkettihin,
Vetelästä vellottihin,
Tuotihin sepon pajahan."
"Tuon seppo tulehen tunki,
Alle ahjonsa ajeli,
Lietsoi kerran, lietsoi toisen,
160. Lietsoi kerran kolmannenki,
Rauta vellinä viruvi,
Kuonana kohaelevi,
Venyi vehnäisnä tahasna,
Rukihisna taikinana
Sepon suurissa tulissa,
Ilmi-valkean väessä."
"Siinä huuti rauta raukka:
"Ohoh seppo Ilmarinen,
Ota pois minua täältä
170. Tuskista tulen punaisen!"
- "Sanoi seppo Ilmarinen:
"Jos otan sinun tulesta,
Ehkä kasvat kauheaksi,
Kovin raivoksi rupeat,
Vielä veistät veljeäsi,
Lastuat emosi lasta."
"Siinä vannoi rauta raukka,
Vannoi vaikean valansa
Ahjolla, alaisimella,
180. Vasaroilla, valkkamilla,
Sanovi sanalla tuolla,
Lausui tuolla lausehella:
"Onpa puuta purrakseni,
Kiven syäntä syöäkseni,
Ett' en veistä veikkoani,
Lastua emoni lasta;
Parempi on ollakseni,
Eleäkseni ehompi
Kulkialla kumppalina,
190. Käyvällä käsi-asenna,
Kun syöä omaa sukua,
Heimoani herjaella."
"Silloin seppo Ilmarinen,
Takoja iän-ikuinen
Rauan tempasi tulesta,
Asetti alaisimelle,
Rakentavi raukeaksi,
Tekevi teräkaluiksi,
Keihäiksi, kirvehiksi,
200. Kaikenlaisiksi kaluiksi."
"Viel' oli pikkuista vajalla,
Rauta raukka tarpehessa:
Eipä kiehu rauan kieli,
Ei sukeu suu teräksen,
Rauta ei kasva karkeaksi
Ilman veessä kastumatta."
"Siitä seppo Ilmarinen
Itse tuota arvelevi,
Laati pikkuisen poroa,
210. Lipeäistä liuotteli
Teräksen teko-mujuiksi,
Rauan karkaisu-vesiksi."

- "Koitti seppo kielellänsä,
Hyvin maistoi mielellänsä,
Itse tuon sanoiksi virkki:
"Ei nämät hyvät minulle
Teräksen teko-vesiksi,
Rautojen rakento-maiksi."
"Mehiläinen maasta nousi,
220. Sini-siipi mättähästä,
Lentelevi, liitelevi
Ympäri sepon pajoa."
"Niin seppo sanoiksi virkki:
"Mehiläinen mies kepeä,
Tuo simoa siivessäsi,
Kanna mettä kielessäsi
Kuen kukkasen nenästä,
Seitsemän on heinän päästä
Teräksille tehtäville,
230. Rauoille rakettaville!"
"Herhiläinen Hien lintu
Katselevi, kuuntelevi,
Katseli katon rajasta,
Alta tuohen tuiotteli
Rautoja rakettavia,
Teräksiä tehtäviä."
"Lenteä hyrähtelevi,
Viskoi Hien hirmuloita,
Kantoi käärmehehän kähyjä,
240. Maon mustia mujuja,
Kusiaisen kutkelmoita,
Sammakon salavihoja
Teräksen teko-mujuihin.
Rauan karkaisu-vetehen."
"Itse seppo Ilmarinen,
Takoja alinomainen
Luulevi, ajattelevi
Mehiläisen tulleheksi,
Tuon on mettä tuoneheksi,
250. Kantaneheksi simoa,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
"Kas nämät hyvät minulle
- Teräksen teko-vesiksi,
Rautojen rakentamiksi."
"Siihen tempasi teräksen,
Siihen kasti rauta raukan
Pois tulosta tuotaessa,
Ahjosta otettaessa."
"Sai siitä teräs pahaksi,
260. Rauta raivoksi rupesä,
Petti vaivainen valansa,
Söi kun koira kunniansa,
Veisti raukka veljeensä,
Sukuansa suin piteli,
Veren päästi vuotamahan,
Hurmehehän hurahamahan."
Ukko uunilta urahti,
Parta lauloi, pää järähti:
"Jo nyt tieän rauan synnyn,
270. Tajuan tavat teräksen."
"Ohoh sinua rauta raukka,
Rauta raukka, koito kuona,
Teräs tenhon päivällinen,
Siitäkö sinä sikesit,
Siitä kasvoit kauheaksi,
Ylen suureksi sukesit!"
"Et sä silloin suuri ollut,
Etkä suuri, etkä pieni,
Et kovin koreakana,
280. Etkä äijältä äkäinen,
Kun sa maitona makasit,
Rieskasena riuottelit
Nuoren neitosen nisissä,
Kasvoit immen kainalossa
Pitkän pilven rannan päällä,
Alla taivahan tasaisen."
"Etkä silloin suuri ollut,
Et ollut suuri, etkä pieni,
Kun sa liejuna lepäsit,
290. Seisoit selvänä vetenä
Suurimmalla suon selällä,
Tuiman tunturin laella,

- Muutuit tuolla maan muraksi,
Ruoste-mullaksi rupesit.”
- ”Etkä silloin suuri ollut,
Et ollut suuri, etkä pieni,
Kun sua hirvet suolla hieroi,
Peurat pieksi kankahalla,
Susi sotki sorkillansa,
300. Karhu kämmenyisillänsä.”
- ”Etkä silloin suuri ollut,
Et ollut suuri, etkä pieni,
Kun sa suosta sotkettihin,
Maan muasta muokattihin,
Vietihin sepon pajahan,
Alle ahjon Ilmarisen.”
- ”Etkä silloin suuri ollut,
Et ollut suuri, etkä pieni,
Kun sa kuonana kohisit,
310. Läikyt lämminnä vetenä
Tuimissa tulisioissa,
Vannoit vaikean valasi
Ahjolla, alaisimella,
Vasaroilla, valkkamilla,
Sepon seisonta-sioilla,
Takehinta-tanterilla.”
- ”Joko nyt suureksi sukenit,
Äreäksi ärtelihit,
Rikoit vaivainen valasi,
320. Söit kuin koira kunniasi,
Kun sa syrjit syntyäsi,
Sukuasi suin pitelit!”
- ”Ku käski pahalle työlle,
Kenp’ on kehnolle kehoitti,
Isosiko vai emosi,
Vaiko vanhin veljiäsi,
Vai nuorin sisariasi,
Vaiko muu sukusi suuri?”
- ”Ei isosi, ei emosi,
330. Eikä vanhin veljiäsi,
Ei nuorin sisariasi,
Eikä muu sukusi suuri,
- Itse teit tihua työtä,
Katkoit kalman karvallista.”
- ”Tule nyt työsi tuntemahan,
Pahasi parantamahan,
Ennen kun sanon emolle,
Vanhemmallesi valitan,
Enemp’ on emolla työtä,
340. Vaiva suuri vanhemmalla,
Kun poika pahoin tekevi,
Lapsi tuhmin turmelevi!”
- ”Piäty veri vuotamasta,
Hurme huppelehtamasta,
Päälleni päräjämästä,
Riuskumasta rinnoilleni,
Veri seiso kuni seinä,
Asu hurme kuni aita,
Kuin miekka meressä seiso,
350. Saraheinä sammalessa,
Paasi pellon pientaressa,
Kivi koskessa kovassa!”
- ”Vaan jos mieli laatinevi
Liikkua lipeämmästä,
Niin sä liikkuos lihassa,
Sekä luissa luistaellos,
Sisässä sinun parempi,
Alla kalvon kaunihimpi
Suonissa sorottamassa,
360. Sekä luissa luistamassa,
Kun on maahan vuotamassa,
Rikoille ripajamassa.”
- ”Et sä maito maahan joua,
Nurmehen veri viatoin,
Miesten hempu heinikkohon,
Kumpuhun urosten kulta,
Syämmessä sinun siasi,
Alla keuhkon kellarisi,
Sinne siirräite välehen,
370. Sinne juoskos joutuisasti,
Et ole joki juoksemahan,
Etkä lampi laskemahan,

- Suo-hete solottamahan,
Vene-lotti vuotamahan.”
”Tyy’y nyt tyiris tippumasta,
Punainen putoamasta,
Kun et tyy’y, niin tyrehy!
Tyytyi ennen Tyrjän koski,
Joki Tuonelan tyrehtyi,
380. Meri kuivi, taivas kuivi
Sinä suurna poutavuonna,
Tulivuonna voimatoinna.”
”Jos et tuostana totelle,
Viel’ on muita muistetahan,
Uuet keinot keksitähän:
Huan Hiestä patoa,
Jolla verta keitetähän,
Hurmetta varistetahan
Ilman tilkan tippumatta,
390. Punaisen putoamatta,
Veren maahan vuotamatta,
Hurmeheh hurajamatta.”
”Kun ei lie minussa miestä,
Urosta ukon pojassa
Tämän tulvan tukkiaksi,
Suonikosken sortajaksi,
Onp’ on taatto taivahinen,
Pilven päällinen Jumala,
Joka miehistä pätevi,
400. Urohista kelpoavi
Veren suuta sulkemahan,
Tulevata tukkimahan.”
”Oi Ukko ylinen luoja,
Taivahallinen Jumala!
Tule tänne tarvittaissa,
Käy tänne kutsuttaessa,
Tunge turpea kätesi,
Paina paksu peukalosi
Tukkeheksi tuiman reiän,
410. Paikaksi pahan veräjän,
Veä päälle lemmen lehti,
Kultalumme luikahuta

- Veren tielle telkkimeksi,
Tulevalle tukkeheksi,
Jott’ ei parsku parralleni,
Valu vaate-rievuilleni!”
Sillä sulki suun vereltä,
Tien on telkki hurmehelta.
Pani poikansa pajahan
420. Tekemähän voitehia
Noista heinän helpehistä,
Tuhatlatvan tutkamista,
Me’en maahan vuotajista,
Simatilkan tippujista.
Poikanen meni pajahan,
Läksi voitehen tekohon,
Tuli tammi vastahansa,
Kysytteli tammeltansa:
”Onko mettä oksillasi,
430. Alla kuoresi simoa?”
Tammi taiten vastoavi:
”Päivänäpä eilisenä
Sima tippui oksilleni,
Mesi latvalle rapatti
Pilvistä piriseivistä,
Hattaroista haihtuvista.”
Otti tammen lastuloita,
Puun murskan murenemia,
Otti heiniä hyviä,
440. Ruohoja monennäköjä,
Joit’ ei nähä näillä maille
Kaikin paikoin kasvaviksi.
Panevi pa’an tulelle,
Laitti keiton kiehumahan
Täynnä tammen kuoriloita,
Heiniä hyvännäköjä.
Pata kiehui paukutteli
Kokonaista kolme yötä,
Kolme päiveä keväistä;
450. Siitä katsoi voitehia,
Onko voitehet vakaiset,
Katsethet alinomaiset.

- Ei ole voitehet vakaiset,
 Katsehet alinomaiset;
 Pani heiniä lisäksi,
 Ruohoa monennäöistä,
 Kut oli tuotu toisialta,
 Sa'an taipalen takoa
 Yheksältä loitsialta,
 460. Kaheksalta katsojalta.
 Keitti vielä yötä kolme,
 Ynnähän yheksän yötä,
 Nostavi pa'an tulelta,
 Katselevi voitehia,
 Onko voitehet vakaiset,
 Katsehet alinomaiset.
 Olipa haapa haaraniekka,
 Kasvoi pellon pientarella,
 Tuon murha murenti poikki,
 470. Kaikki kahtia hajotti;
 Voiti niillä voitehilla,
 Katsoi niillä katsehilla,
 Itse tuon sanoiksi virkki:
 "Kun lie näissä voitehissa
 Vian päälle vietävätä,
 Vammoille valettavata,
 Haapa yhtehen paratkos,
 Ehommaksiksi entistäsi!"
 Haapa yhtehen parani,
 480. Ehommaksiksi entistänsä,
 Kasvoi päältä kaunihiksi,
 Alta aivan terveheksi.
 Siitä koitti voitehia,
 Katselevi katsehia:
 Koitteli kiven koloihin,
 Paasien pakatumihin,
 Jo kivet kiviin tarttui,
 Paaet paatehen rupesi.
 Tuli poikanen pajasta
 490. Tekemästä voitehia,
 Rasvoja rakentamasta,
 Ne työnti ukon kätehen:
- "Siin' on voitehet vakaiset,
 Katsehet alinomaiset,
 Vaikka vuoret voitelisit,
 Kaikki kalliot yheksi."
 Koki ukko kielellänsä,
 Maistoi suullansa sulalla,
 Tunsi katsehet hyviksi,
 500. Voitehet vakaisiksi.
 Siitä voiti Väinämöistä,
 Pahoin tullutta paranti,
 Voiti alta, voiti päältä,
 Kerta keskeä sivalti,
 Sanovi sanalla tuolla,
 Lausui tuolla lausehella:
 "En liiku omin lihoini,
 Liikun luojani lihoilla,
 En väiky omin väkini,
 510. Väikyn vällä kaikkivallan,
 En puhu omalla suulla,
 Puhelen Jumalan suulla;
 Josp' on mulla suu suloinen,
 Suloisempi suu Jumalan,
 Jospa on kaunoinen käteni,
 Käsi luojan kaunihimpi."
 Kun oli voie päälle pantu,
 Nuot on katsehet vakaiset,
 Murti se puolipyörryksihin,
 520. Väinämöisen väännyksihin,
 Lyökse sinne, lyökse tänne,
 Vaan ei löytänyt lepoa.
 Niin ukko kipuja kiisti,
 Työnti tuosta tuskapäitä
 Keskelle Kipumäkeä,
 Kipuvuoren kukkulalle
 Kiviä kivistämähän,
 Paasia pakottamahan.
 Tukun silkkiä sivalti,
 530. Senpä leikkeli levyiksi,
 Senp' on katkoi kappaleiksi,
 Sitehiksi suoritteli,

- Sitoi niillä silkillänsä,
 Kapaloivi kaunoisilla
 Polvea pojan pätöisen,
 Varpahia Väinämöisen.
 Sanovi sanalla tuolla,
 Lausui tuolla lausehella:
 "Siteheksi luoja silkki,
 540. Luojan kaapu katteheksi
 Tälle polvelle hyvälle,
 Vakaisille varpahille!
 Katso nyt kaunoinen Jumala,
 Varjele vakainen luoja,
 Jott' ei vietäisi vioille,
 Vammoille veällettäisi!"
 Siitä vanha Väinämöinen
 Jö tunki avun totisen,
 Pian pääsi terveheksi,
 550. Liha kasvoi kaunihiksi,
 Alta aivan teryheksi,
 Keskeä kivuttomaksi,
 Vieriltä viattomaksi,
 Päältä päärmehettömäksi,
 Ehommaksi entistänsä,
 Paremmaksi tuonnoistansa;
 Jo nyt jaksoi jalka käyä,
 Polvi polkea kykeni,
 Ei nuuru nimeksikänä,
560. Vaikerra vähäistäkänä.
 Siitä vanha Väinämöinen
 Siirti silmänsä ylemmä,
 Katsahtavi kaunihisti
 Päälle pään on taivosehen,
 Sanovi sanalla tuolla,
 Lausui tuolla lausehella:
 "Tuoltapa aina armot käyvät,
 Turvat tuttavat tulevat
 Yläältä taivahasta,
 570. Luota luoja kaikkivallan."
 "Ole nyt kiitetty Jumala,
 Ylistetty luoja yksin,
 Kun annoit avun minulle,
 Tuotit turvan tuttavasti
 Noissa tuskissa kovissa,
 Terän rauan raatamissa!"
 Siitä vanha Väinämöinen
 Vielä tuon sanoiksi virkki:
 "Elkätte etinen kansa,
 580. Kansa vasta kasvavainen,
 Veikaten venettä tehkö,
 Uhkaellen kaartakana;
 Jumalass' on juoksun määrä,
 Luojassa lopun asetus,
 Ei uron osoannassa,
 Vallassa väkevänkänä!"

Kymmenes Runo.

Väinämöinen tulee kotia ja kehoittaa Ilmarista lähtemään Pohjan neittä kosimaan, jonka olisi sammon takomalla ansaitseva; vv. 1—100. — Ilmarinen ei lupa'a sinä ilmoisna ikänä Pohjolaan lähteä, jonka tähden Väinämöisen täytyy muulla mahdollansa laittaa hänen vastoin tahtoansa matkaan; vv. 101—200. — Ilmarinen tulee Pohjolaan, otetaan hyvästi vastaan ja laitetaan sammon taontaan; vv. 201—280. — Ilmarinen takoo sammon ja Pohjolan emäntä saattaa sen Pohjolan kivimäkeen; vv. 281—432. — Ilmarinen pyytää neittä työnsä palkaksi; neiti teeskelee esteitä ja sanoo ei vielä kodista joutavansa; vv. 433—462. — Ilmarinen saapi purren, pala'aa kotiinsa ja kertoo Väinämöiselle jo sammon Pohjolaan takoneensa; vv. 463—510.

Vaka vanha Väinämöinen
Otti ruskean orihin,
Pani varsan valjahisin,
Ruskean re'en etehen,
Itse reuoikse rekehän,
Kohennaikse korjahansa.
Laski virkkua vitsalla,
Helähytti helmisvyöllä,
Virkku juoksi, matka joutui,
10. Reki vierä, tie lyheni,
Jalas koivuinen kolasi,-
Vemmel piukki pihlajainen.
Ajavi karettelevi,
Ajoi soita, ajoi maita,
Ajoi aavoja ahoja,
Kulki päivän, kulki toisen,
Niin päivällä kolmannella
Tuli pitkän sillan päähän,
Kalevalan kankahalle,

20. Osmon pellon pientarelle.
Siinä tuon sanoiksi virkki,
Itse lausui ja pakisi:
”Syö susi unen näkiä,
Tapa tauti Lappalainen!
Sanoi ei saavani kotihin
Enämpi elävin silmin
Sinä ilmoisna ikänä,
Kuuna kullan valkeana,
Näille Väinölän ahoille,
80. Kalevalan kankahille.”
Siitä vanha Väinämöinen
Laulelevi, taittelevi,
Lauloi kuusen kukkalatvan,
Kukkalatvan, kultalehvän,
Latvan työnti taivahalle,
Puhki pilvien kohotti,
Lehvät ilmoille levitti,
Halki taivahan hajotti.

- Laulelevi, taitelevi,
 40. Lauloi kuun kumottamahan
 Kultalatva kuusosehen,
 Lauloi oksillen otavan.
 Ajavi karettelevi
 Kohti kullaista kotia,
 Alla päin, pahoilla mielin,
 Kaiken kallella kypärin,
 Kun oli seppo Ilmarisen,
 Takojan iän-ikuisen
 Luvannut lunastimeksi,
 50. Oman päänsä päästimeksi
 Pimeähän Pohjolahan,
 Summahan Sariolahan.
 Jop' on seisottui oronen
 Osmon uuen pellon päähän,
 Siitä vanha Väinämöinen
 Päättä korjasta kohotti,
 Kuuluvi pajasta pauke,
 Hilke hiilihuonehesta.
 Vaka vanha Väinämöinen
 60. Itse pistihe pajahan,
 Siell' on seppo Ilmarinen
 Takoa taputtelevi,
 Sanoi seppo Ilmarinen:
 "Oi sie vanha Väinämöinen,
 Miss' olet viikon viipynynnä,
 Kaiken aikasi asunut?"
 Vaka vanha Väinämöinen
 Itse tuon sanoiksi virkki:
 "Tuoll' olen viikon viipynynnä,
 70. Kaiken aikani elellyt
 Pimeässä Pohjolassa,
 Summassa Sariolassa,
 Liukunut Lapin lauilla,
 Tietomiesten tienohilla."
 Siitä seppo Ilmarinen
 Sanan virkkoi, noin nimesi:
 "Oi sie vanha Väinämöinen,
 Tietäjä iän-ikuinen,

- Mitä lausut matkoiltasi,
 80. Tultua kotituville?"
 Virkki vanha Väinämöinen:
 "Äijä on mulla lausumista:
 Onp' on neiti Pohjolassa,
 Impi kylmässä kylässä,
 Jok' ei suostu sulhosihin,
 Mielly miehi'in hyvihin,
 Kiitti puoli Pohjan maata,
 Kun onpi kovin korea:
 Kuuhtu paistoi kulmaluilta,
 90. Päivä rinnoilta risoitti,
 Otavainen olkapäiltä,
 Seitsentähtinen selältä."
 "Sinä seppo Ilmarinen,
 Takoja iän-ikuinen,
 Lähe neittä noutamahan,
 Päättä kassa katsomahan!
 Kun saatat takoa sammon,
 Kirjokannen kirjaella,
 Niin saat neion palkastasi,
 100. Työstäsi tytön ihanan."
 Sanoi seppo Ilmarinen:
 "Oho vanha Väinämöinen,
 Joko sie minun lupasit
 Pimeähän Pohjolahan
 Oman pääsi päästimeksi,
 Itsesi lunastimeksi!
 En sinä pitkänä ikänä,
 Kuuna kullon valkeana
 Lähe Pohjolan tuville,
 110. Sariolan salyoksille,
 Miesten syöjille sioille,
 Urosten upottajille."
 Siitä vanha Väinämöinen
 Itse tuon sanoiksi virkki:
 "Viel' on kumma toinen kumma,
 Onp' on kuusi kukkalatva,
 Kukkalatva, kultalehvä
 Osmon pellon pientarella;

- Kuuhut latvassa kumotti,
 120. Oksilla otava seisoi.”
 Sanoi seppo Ilmarinen:
 ”En usko toeksi tuota,
 Kun en käyne katsomahan,
 Nähne näillä silmilläni.”
 Sanoi vanha Väinämöinen:
 ”Kun et usko kuitenkin,
 Lähtekämme katsomahan,
 Onko totta vai valetta!”
 Lähettihin katsomahan
 130. Tuota kuusta kukkapäätä,
 Yksi vanha Väinämöinen,
 Toinen seppo Ilmarinen;
 Sitte tuonne tultuansa,
 Osmon pellon pientarelle,
 Seppo seisovi likellä,
 Uutta kuusta kummeksivi,
 Kun oli oksilla otava,
 Kuuhut kuusen latvasessa.
 Siinä vanha Väinämöinen
 140. Itse tuon sanoiksi virkki:
 ”Nyt sinä seppo veikkoseni
 Nouse kuuta noutamahan,
 Otavaista ottamahan
 Kultalatva kuusosesta!”
 Siitä seppo Ilmarinen
 Nousi puuhun korkealle,
 Ylähäksi taivahalle,
 Nousi kuuta noutamahan,
 Otavaista ottamahan
 150. Kultalatva kuusosesta.
 Virkki kuusi kukkalatva,
 Lausui lakkapää petäjä:
 ”Voipa miestä mieletöntä,
 Äkki outoa urosta!
 Nousit outo oksilleni,
 Lapsen mieli latvahani
 Kuvakuun on nouantahan,
 Valetähtyen varahan.”

- Silloin vanha Väinämöinen
 160. Lauoa hyrähtelevi,
 Lauloi tuulen tuppurihin,
 Iman raivohon rakenti,
 Sanovi sanalla tuolla,
 Lausui tuolla lausehella:
 ”Ota tuuli purtehesi,
 Ahava venosehesi
 Vieä vieretelläksesi
 Pimeähän Pohjolahan!”
 Nousi tuuli tuppurihin,
 170. Ilma raivohon rakentui,
 Otti seppo Ilmarisen
 Vieä viiletelläksensä
 Pimeähän Pohjolahan,
 Summahan Sariolahan.
 Siinä seppo Ilmarinen
 Jopa kulki, jotta joutui,
 Kulki tuulen tietä myöten,
 Ahavan ratoa myöten,
 Yli kuun, alatse päivän,
 180. Otavaisten olkapäitse;
 Päättyi Pohjolan pihalle,
 Sariolan saunatielle,
 Eikä häntä koirat kuullut,
 Eikä haukkujat havannut.
 Louhi Pohjolan emäntä,
 Pohjan akka harvahammas,
 Tuop’ on päätyvi pihalle,
 Itse ennätti sanoa:
 ”Mi sinä lienet miehiäsi,
 190. Ja kuka urohiasi,
 Tulit tänne tuulen tietä,
 Ahavan rekiratoa,
 Eikä koirat kohti hauku,
 Villähännät virkkaele!”
 Sanoi seppo Ilmarinen:
 ”En mä tänne tullutkana
 Kylän koirien kuluiksi,
 Villähäntien vihoiksi

- Näillen ouoillen oville,
 200. Veräjille vierahille."
 Siitä Pohjolan emäntä
 Tutkaeli tullehelta:
 "Oletko tullut tuntemahan,
 Kuulemahan, tietämähän
 Tuota seppo Ilmarista,
 Takojata taitavinta?
 Jo on viikon vuotettuna,
 Sekä kauan kaivattuna
 Näille Pohjolan perille,
 210. Uuen sammon laaintahan."
 Se on seppo Ilmarinen
 Sanan virkkoi, noin nimesi:
 "Lienen tullut tuntemahan
 Tuon on seppo Ilmarisen,
 Kun olen itse Ilmarinen,
 Itse taitava takoja."
 Louhi Pohjolan emäntä,
 Pohjan akka harvahammas
 Pian pistihe tupahan,
 220. Sanovi sanalla tuolla:
 "Neityeni nuorempani,
 Lapseni vakavimpani,
 Pane nyt päällesi parasta,
 Varrellesi valkeinta,
 Hemptä helmoillesi,
 Ripeintä rinnoillesi,
 Kaulallesi kaunihinta,
 Kukkeinta kulmillesi,
 Poskesi punottamahan,
 230. Näköpäsi näyttämähän!
 Jo on seppo Ilmarinen,
 Takoja iän-ikuinen
 Saanut sammon laaintahan,
 Kirjokannen kirjantahan."
 Tuop' on kaunis Pohjan tytti,
 Maan kuulu, ve'en valio
 Otti vaattehet valitut,
 Pukehensa puhtahimmat,

- Viitiseikse, vaatiseikse,
 240. Pää-somihin suoritseikse,
 Vaskipantoihin paneikse,
 Kultavöihin kummitseikse.
 Tuli aitasta tupahan,
 Kaapsahellen kartanolta,
 Silmistänsä sirkeänä,
 Korvistansa korkeana,
 Kaunihina kasvoiltansa,
 Poskilta punektivana,
 Kullat riippui rinnan päällä,
 250. Pään päällä hopeat huhti.
 Itse Pohjolan emäntä
 Käytti seppo Ilmarisen
 Noissa Pohjolan tuvissa,
 Sariolan salvoksissa,
 Siellä syötti syöneheksi,
 Juotti miehen juoneheksi,
 Apatti ani hyväksi,
 Sai tuosta sanelemahan:
 "Ohoh seppo Ilmarinen,
 260. Takoja iän-ikuinen,
 Saatatko takoa sammon,
 Kirjokannen kirjaella
 Joutsenen kynän nenästä,
 Maholehmän maitosesta,
 Ohran pienestä jyvästä,
 Kesä-uuhun untuvasta,
 Niin saat neion palkastasi,
 Työstäsi tytön ihanan?"
 Silloin seppo Ilmarinen
 270. Itse tuon sanoiksi virkki:
 "Saattanen takoa sammon,
 Kirjokannen kalkutella
 Joutsenen kynän nenästä,
 Maholehmän maitosesta,
 Ohran pienestä jyvästä,
 Kesä-uuhun untuvasta,
 Kun olen taivoa takonut,
 Ilman kantta kalkuttanut

Ilman alkusen alutta,
 280. Riporihman tehtyisettä."
 Läksi sammon laaintahan,
 Kirjokannen kirjontahan,
 Kysyi paikalta pajoa,
 Kaipasi sepinkaluja;
 Ei ole paikalla pajoa,
 Ei pajoa, ei paletta,
 Ahjoa, alaisintana,
 Vasarata, varttakana.

Silloin seppo Ilmarinen
 290. Sanan virkkoi, noin nimesi:
 "Akatp' on epäelköhöt,
 Herjat kesken heittäköhöt,
 Eip' on mies pahempikana,
 Uros untelompikana!"
 Etsi ahjollen alusta,
 Leveyttä lietshele
 Noilla mailla, mantereilla,
 Pohjan peltojen perillä.

Etsi päivän, etsi toisen,
 300. Jo päivänä kolmantena
 Tuli kirjava kivonen,
 Vahatukko vastahansa;
 Tuohon seppo seisottihe,
 Takoja tulen rakenti,
 Päivän laati palkehia,
 Toisen ahjoa asetti.

Siitä seppo Ilmarinen,
 Takoja iän-ikuinen
 Tunki ainehet tulehen,
 310. Takehensa alle ahjon,
 Otti orjat lietsomahan,
 Väkipuolet vääntämähän.

Orjat lietsoi löyhytteli,
 Väkipuolet väännätteli
 Kolme päiveä kesäistä,
 Ja kolme kesäistä yötä,
 Kivet kasvoi kantapäihin,
 Vahat varvasten sioille.

Niin päivänä ensimmäisnä
 320. Itse seppo Ilmarinen
 Kallistihe katsomahan
 Ahjonsa alaista puolta,
 Mitä tullehe tulesta,
 Selvinnehe valkeasta.
 Jousi tungeikse tulesta,
 Kaari kulta kuumoksesta,
 Kaari kulta, pää hopea,
 Varsi vasken kirjavainen.
 On jousi hyvän näköinen,
 330. Vaan onpi pahan tapainen:
 Joka päivä pään kysyvi,
 Parahana kaksi päätä.

Itse seppo Ilmarinen
 Ei tuota kovin ihastu,
 Kaaren katkaisi kaheksi,
 Siitä tunkevi tulehen;
 Laitti orjat lietsomahan,
 Väkipuolet vääntämähän.
 Jop' on päivänä jälestä

340. Itse seppo Ilmarinen
 Kallistihe katsomahan
 Ahjonsa alaista puolta;
 Veno tungeikse tulesta,
 Punapursi kuumoksesta,
 Kokat kullann korjaeltu,
 Hangat vaskesta valettu.

On veno hyvän näköinen,
 Ei ole hyvän tapainen:
 Suotta lähtisi sotahan,
 350. Tarpehetta tappelohon.

Se on seppo Ilmarinen
 Ei ihastu tuotakana,
 Venon murskaksi murenti,
 Tunkevi tulisiahan;
 Laitti orjat lietsomahan,
 Väkipuolet vääntämähän.

Jo päivänä kolmantena
 Itse seppo Ilmarinen

- Kallistihe katsomahan
 360. Ahjonsa alaista puolta;
 Hieho tungeikse tulesta,
 Sarvi kulta kuumoksesta,
 Otsassa otavan tähti,
 Päässä päivän pyöryläinen.
 On hieho hyvän näköinen,
 Ei ole hyvän tapainen:
 Metsässä makaelevi,
 Maion maahan kaatelevi.
 Se on seppo Ilmarinen
370. Ei ihastu tuotakana,
 Lehmän leikkeli paloiksi,
 Siitä tunkevi tulehen;
 Laitti orjat lietsomahan,
 Väkipuolet vääntämähän.
 Jo päivänä neljäntenä
 Itse seppo Ilmarinen
 Kallistihe katsomahan
 Ahjonsa alaista puolta;
 Aura tungeikse tulesta,
380. Terä kulta kuumoksesta,
 Terä kulta, vaski varsi,
 Hopeata ponnen päässä.
 On aura hyvän näköinen,
 Ei ole hyvän tapainen:
 Kylän pellot kyntelevi,
 Vainiot vakoelevi.
 Se on seppo Ilmarinen
 Ei ihastu tuotakana,
 Auran katkaisi kaheksi,
390. Alle ahjonsa ajavi;
 Laittoi tuulet lietsomahan,
 Väkipuuskat vääntämähän.
 Lietsoi tuulet löyhytteli,
 Itä lietsoi, lietsoi länsi,
 Etelä enemmän lietsoi,
 Pohjainen kovin porotti,
 Lietsoi päivän, lietsoi toisen,
 Lietsoi kohta kolmannenki,
- Tuli tuiski ikkunasta,
 400. Säkehet ovesta säykkyi,
 Tomu nousi taivahalle,
 Savu pilvihin sakeni.
 Se on seppo Ilmarinen
 Päivän kolmannen perästä
 Kallistihe katsomahan
 Ahjonsa alaista puolta;
 Näki sammon syntyväksi,
 Kirjokannen kasvavaksi.
 Siitä seppo Ilmarinen,
410. Takoja iän-ikuinen
 Takoa taputtelevi,
 Lyöä lynnähyttelevi,
 Takoi sammon taitavasti:
 Laitahan on jauhomyllyn,
 Toisehen on suolamyllyn,
 Rahamyllyn kolmantehen.
 Siitä jauhoi uusi sampo,
 Kirjokansi kiikutteli,
 Jauhoi purnun puhteessa,
420. Yhen purnun syötäviä,
 Toisen jauhoi myötäviä,
 Kolmannen kotipitoja.
 Niin ihastui Pohjan akka,
 Saattoi itse sammon suuren
 Pohjolan kivimäkehen,
 Vaaran vaskisen sisähän
 Yheksän lukon ta'aksi;
 Siihen juuret juurrutteli
 Yheksän sylen syvähän,
430. Juuren juurtti maa-emähän,
 Toisen vesiviertheesen,
 Kolmannen kotimäkehen.
 Siitä seppo Ilmarinen
 Tyttöä anelemahan,
 Sanan virkkoi, noin nimesi:
 "Joko nyt minulle neiti,
 Kun sai sampo valmihiksi,
 Kirjokansi kaunihiksi?"

- Tuop' on kaunis Pohjan tyttö
440. Itse noin sanoiksi virkki:
 "Kukapa tässä toisna vuonna,
 Kenpä kolmanna kesänä
 Käkiä kukutteleisi,
 Lintusia laulattaisi,
 Jos minä menisin muunne,
 Saisin marja muille maille!"
 "Jos tämä kana katoisi,
 Tämä hanhi hairahtaisi,
 Eksyisi emosen tuoma,
 Eksyisi emosen tuoma,
450. Puna-puola pois menisi,
 Kaikkipa käet katoisi,
 Ilolinnut liikahtaisi
 Tämän kunnahan kukuilta,
 Tämän harjun hartehilta."
 "Enkä joua ilmankana,
 Pääse en neiti-päiviltäni
 Noilta töiltä tehtäviltä,
 Kesäisiltä kiirehiltä;
 Marjat on maalla poimimatta,
460. Lahen rannat laulamatta,
 Astumattani ahoset,
 Lehot leikin lyömättäni."
 Siitä seppo Ilmarinen,
 Takoja iän-ikuinen
 Alla päin, pahoilla mielin,
 Kaiken kallella kypärin,
 Jo tuossa ajattelevi,
 Pitkin päätänsä pitävi,
 Miten kulkea kotihin,
470. Tulla maille tuttaville
 Pimeästä Pohjolasta,
 Summasta Sariolasta.
 Sanoi Pohjolan emäntä:
 "Ohoh seppo Ilmarinen,
- Mit' olet pahoilla mielin,
 Kaiken kallella kypärin,
 Laatisiko mieli mennä
 Elomaille entisille?"
 Sanoi seppo Ilmarinen:
480. "Sinne mieleni tekisi
 Kotihini kuolemahan,
 Maalleni masenemahan."
 Siitä Pohjolan emäntä
 Syötti miehen, juotti miehen,
 Istutti perähän purren,
 Melan vaskisen varahan;
 Virkki tuulen tuulemahan,
 Pohjasen puhaltamahan.
 Siitä seppo Ilmarinen,
490. Takoja iän-ikuinen
 Matkasi omille maille,
 Ylitse meren sinisen;
 Kulki päivän, kulki toisen,
 Päivälläpä kolmannella
 Jo tuli kotihin seppo,
 Noille syntymäsioille.
 Kysyi vanha Väinämöinen
 Ilmariselta sepolta:
 "Veli seppo Ilmarinen,
500. Takoja iän-ikuinen,
 Joko laait uuen sammon,
 Kirjokannen kirjaelit?"
 Sanoi seppo Ilmarinen,
 Itse laatia pakisi:
 "Jopa jauhoi uusi sampo,
 Kirjokansi kiikutteli,
 Jauhoi purnun puutehessa,
 Yhen purnun syötäviä,
 Toisen jauhoi myötäviä,
510. Kolmannen pieltäviä."

Yhdestoista Runo.

Lemminkäinen lähtee Saaren suurisukuista neittä kosimaan; vv. 1—110. — Saaren piikat ensin pilkkaavat häntä, mutta tulevat pian liianki tutuksi hänen kanssansa; vv. 111—186. — Yhtä Kyllikkiä, jota varten oli lähtenyt, ei saa hyvällä suostumaan, jonka tähden lopulta ryöstää hänen väkisellä, nakka'aa rekeen ja lähtee matkalle; vv. 187—272. — Kyllikki itkee ja paheksii erittäinkin Lemminkäisen sotahakua; Lemminkäinen lupa'aa ei koskaan lähteä sotaan, jos Kyllikki lupa'aisi, ei milloinkaan juoksemalla kylässä, ja kunpanenki vannoo pysyöksensä; vv. 273—314. — Lemminkäisen äiti ihastuu nuoresta miniästänsä; vv. 315—402.

Aika on Ahtia sanoa,
Veitikkätä vieretellä.
Ahti poika Saarelainen,
Tuo on lieto Lemmin poika
Kasvoi koissa korkeassa,
Luona armahan emonsa
Laajimman lahen perällä,
Kaukoniemen kainalossa.
Kaloin siinä Kauko kasvoi,
10. Ahti ahvenin yleni,
Tuli mies mitä parahin,
Puhkesi punaverinen,
Joka päästänsä pätevi,
Kohastansa kelpoavi;
Vaan tuli vähän vialle,
Tavoiltansa turniolle:
Ain' oli naisissa eläjä,
Yli öitä öitsilöissä,
Noien impien iloissa,
20. Kassapäien karkeloissa.

Kylli oli Saaren neiti,
Saaren neiti, Saaren kukka,
Kasvoi koissa korkeassa,
Yleni ylen ehossa,
Istuen ison majoilla,
Peräpenkin notkumilla.
Kauan kasvoi, kauas kuului,
Kaukoa tuli kosiat
Neien kuuluhun kotihin,
30. Kaunoisehen kartanohon.
Kosi Päivä poiallehen,
Eip' on mennyt Päivilähän
Päivän luona paistamahan
Kesäisillä kiirehillä.
Kosi Kuuhut poiallehen,
Eip' on mennyt Kuutolahan
Kun luona kumottamahan,
Kehät ilman kiertämähän.
Kosi Tähti poiallehen,
40. Eip' on mennyt Tähtelähän

- Pitkin öitä pilkkimähän
Talvisilla taivahilla.
Tulevi Virosta sulhot,
Toiset tuolta Inkereltä,
Eip' on neiti mennytkänä,
Itse vasten vastaeli:
"Suotta kultanne kuluvi,
Hopeanne hoikkenevi!
En lähe minä Virohon,
50. En lähe, lupoakana
Viron vettä soutamahan,
Saarellista sauomahan,
Syömähän Viron kaloja,
Viron lientä lippomahan."
"Enkä lähe Inkerelle,
Penkerelle, pänkerelle,
Siell' on nälkä kaiken nälkä,
Puun nälkä, pärehen nälkä,
Ve'en nälkä, vehnän nälkä,
60. Rukihisen leivän nälkä."
Tuop' on lieto Lemminkäinen,
Itse kaunis Kaukomieli
Lähteäksensä lupasi
Saaren kukkoa kosihin,
Tuota mointa morsianta,
Kaunokaista kassapäätä.
Emo kielteä käkesi,
Varoitteli vaimo vanha:
"Ellös menkö poikaseni
70. Parempihin itseäsi,
Ei suattane sinua
Saaren suurehen sukuhun!"
Sanoi lieto Lemminkäinen,
Virkki kaunis Kaukomieli:
"Jos en ole koiltani korea,
Su'ultani aivan suuri,
Mie valitsen varrellani,
Otan muilla muo'oillani."
Aina kieltävi emonsa
80. Lähtemästä Lemminkäistä
- Saaren suurehen sukuhun,
Laajahan laji-perähän:
"Siellä piiat pilkkoavat,
Naiset nauravat sinua."
Mitä huoli Lemminkäinen,
Itse tuon sanoiksi virkki:
"Kyllä hää'än naisten naurun,
Soppityrskyt tyttärien,
Potkaisen pojan povehen,
90. Käsikannon kainalohon,
Siin' on pää hyvänki pilkau,
Parahanki parjauksen."
Emo tuon sanoiksi virkki:
"Voi poloinen päiviäni!
Nauraisitko Saaren naiset,
Pitäisit pyhäiset piiat,
Niin siitä tora tulisi,
Sota suuri lankeaisi,
Saisi kaikki Saaren sulhot,
100. Sata miestä miekkoinensa,
Päällesi sinun poloisen,
Yksinäisen ympärille."
Mitä huoli Lemminkäinen
Varoituksista emonsa,
Ottavi hyvän orosen,
Valjasti valion varsan,
Ajavi karittelevi
Saaren kuuluhun kylähän
Saaren kukkoa kosihin,
110. Saaren mointa morsianta.
Nauroi naiset Lemminkäistä,
Piiat pisti pilkkojansa,
Kun ajoi kummasti kujalle,
Kamalasti kartanolle,
Ajoi korjansa kumohon,
Veräjähän vierähytti.
Siinä lieto Lemminkäinen
Murti suuta, väänti päätä,
Murti mustoa haventa,
120. Itse tuon sanoiksi virkki:

- "Eu ole tuota ennen nähnyt,
Eu ole nähnyt, enkä kuullut,
Naisen nauravan minulle,
Piian pilkkoja suannut."
- Mitä huoli Lemminkäinen,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
"Onko Saarella sioa,
Maata Saaren manterella,
Minun leikki lyöäkseni,
130. Tanner tanhuellakseni
Saaren impien iloissa,
Kassapäien karkeloissa?"
- Saaren impyät sanovat,
Niemen neiet vastoavat:
"Oup' on Saarella sioa,
Maata saaren manterella,
Sinun leikki lyöäksesi,
Tanner tanhuellaksesi,
Karjalaisna kaskimailla,
140. Paimenpoikana palolla;
Lapset on laihat Saaren mailla,
Lihavat hevoisen varsat."
- Mitä huoli Lemminkäinen,
Palkkasihe paimeneksi,
Kävi päivät paimenessa,
Yöt on impien iloissa,
Noien neitojen kisoissa,
Kassapäien karkeloissa.
- Sillä lieto Lemminkäinen,
150. Itse kaunis Kaukomieli
Jopa hääti naisen naurun,
Piätteli piian pilkan;
Ei ollut sitä tytärtä,
Piikoa pyhintäkänä,
Kuta hän ei kosketellut,
Jonk' ei vieressä venynyt.
- Yksi oli impi kaikkienensa
Saaren suuressa su'ussa,
Jok' ei suostu sulhaisihin,
160. Mielly miehi'in hyvihin,
- Se oli Kyllikki korea,
Saaren kukka kaunokainen.
Tuop' on lieto Lemminkäinen,
Itse kaunis Kaukomieli
Sa'at saappahat kulutti,
Sa'at airot poikki soutu
Tuota neittä saassansa,
Kyllikkiä pyydessänsä.
- Kyllikki korea neiti,
170. Hänpä tuon sanoiksi virkki:
"Mitä kehno kierteletki,
Rannan raukuja ajelet,
Täältä tyttöjä kyselet,
Tinavöitä tieustelet?
En mä tästä ennen joua,
Kun kiven kuluksi jauhan,
Pieksän petkelen periksi,
Huhmaren sukuksi survon.
"Enkä huoli huitukoille,
180. Huitukoille, haitukoille,
Mie tahon tasaisen varren
Tasaiselle varrelleni,
Tahan muo'on muhkeamman
Muhkeille muo'oilleni,
Sekä kasvon kaunihimman
Kaunihille kasvoilleni."
- Oli aikoa vähäisen,
Kului tuskin puoli kuuta,
Jo päivänä muutamana,
190. Iltana moniahana
Neitokset kisaalevi,
Kaunokaiset karkelevi
Mannerpuolella saloa
Kaunihilla kankahalla,
Kyllikki ylinnä muita,
Saaren kukka kuuluisinna.
- Tuli veitikkä verevä,
Ajoin lieto Lemminkäinen
Orihillansa omalla,
200. Valitulla varsallansa

Keskelle kisaketoa,
Kaunokaisten karkeloa;
Reutoi Kyllikin rekehen,
Koppoi neien korjahansa,
Tuon asetti taljallensa,
Liitti liistehyisillensä.

- Laski ruoskalla hevoista,
Nauskahutti nauhasella,
Siitä läksi liukumahan,
210. Lähtiessänsä sanovi:
"Elkätte minua immet
Ilmi antako ikänä,
Minun täällä käyneheni,
Täältä neien vieneheni!"
"Jos ette totelle tuosta,
Niin teille paha paneikse,
Laulan sulhonne sotahan,
Nuoret miehet miekan alle,
Ettei kuulla kuuna päänä,
220. Nähä ilmoisna ikänä
Kujasilla kulkemassa,
Ahoilla ajelemassa!"
Kyllä Kyllikki valitti,
Saaren kulkka kuikutteli:
"Päästä jo minua poies,
Laske lasta vallallensa,
Kotihinsa kulkemahan,
Luoksi itkevän emonsa!"
"Jos ei laskea luvanne
230. Kotihini kulkemahan,
Viel' on viisi veljeäni,
Seitsemän setäni lasta
Jänön jalen polkiaksi,
Neien pään perilliseksi."
Kun ei pääsnyt kuitenkana,
Itse itkulle hyräytyi,
Sanan virkkoi, noin nimesi:
"Joutenpa poloinen synnyin,
Jouten synnyin, jouten kasvoin,
240. Jouten aikani elelin,

Jo nyt sainki joutavalle,
Miehelle mitättömälle,
Suojihin soan käviän,
Aina tuiman tappelian."

- Virkki lieto Lemminkäinen,
Sanoi kaunis Kaukomieli:
"Kyllikki syänkäpyni,
Minun maire marjueni,
Ellös olko milläkänä,
250. En sua pahoin pitäne,
Sylissäni syöessäni,
Käsissäni käyessäni,
Sivullani seistessäni,
Vieressä venyessäni!"
"Mitäpä sinä sureksit,
Mitä huollen huokaelet,
Tuotako sinä sureksit,
Tuota huollen huokaelet:
Lehmityyttä, leivätyyttä,
260. Ja kaiken elon vähyyttä?"
"Ellös olko milläkänä,
Mont' on lehmeä minulla,
Monta maion antajata,
Yks' on suolla Muurikkinen,
Toinen mäellä Mansikkinen,
Kolmas Puolukka palolla,
Ne on syömättä soreat,
Katsomatta kaunokaiset,
Ei ole illoin kytkemistä,
270. Eikä aamuin laskemista,
Heinävihkon heittämistä,
Suolan suuruksen surua."
"Vaiko tuotaki surisit,
Tuota huollen huokoaisit,
Ettei oo sukuni suuri,
Kovin korkea kotini?"
"Jos en oo su'ulta suuri,
Enkä korkea koilta,
On mulla tulinen miekka,
280. Säkenevä säilärauta,

Se onpi sukua suurta,
 Laajoa laji-pereä,
 Onp' on Hiuessa hiottu,
 Jumaloissa kirkastettu;
 Sillä suuremman sukuni,
 Laajennan lajini kaiken,
 Miekalla tuliterällä,
 Säilällä säkenevällä."

Neiti parka huokoaikse,
 290. Itse tuon sanoiksi virkki:
 "Oi on Ahti Lemmin poika,
 Jos tahot minuista neittä
 Ikuseksi puolisosksi,
 Kainaloiseksi kanaksi,
 Sie vanno valat ikuiset
 Ei sotia käyäksesi,
 Kullankana tarpehella,
 Hopeankana halulla!"

Siinä lieto Lemminkäinen
 300. Itse tuon sanoiksi virkki:
 "Vannon mie valat ikuiset
 Ei sotia käyäkseni,
 Kullankana tarpehella,
 Hopeankana halulla!
 Sie itse valasi vanno,
 Et kyllä käyäkseesi,
 Hyväntä hyppyy halulla,
 Tanhujoukso tarpehella!"

Siitä vannoivat välansa,
 310. Laativat iki-lupansa
 Eessä julkisen Jumalan,
 Alla kasvon kaikkivallan,
 Ei Ahin sotia käyä,
 Eikä Kyllikä kyleä.

Siitä lieto Lemminkäinen
 Veti virkkuä vitsalla,
 Löi oritta ohjaksella,
 Itse tuon sanoiksi virkki:
 "Jää hyvästi Saaren nurmet,
 320. Kuusen juuret, tervaskannot,

Joit' olen kesän kävellyt,
 Talvet kaiket tallaellut,
 Piileskellen pilvi-öillä,
 Paeten pahalla säällä,
 Tätä pyytä pyydessäni
 Allia ajellessani!"

Ajoo hypittelevi,
 Jo kohta koti näkyvi,
 Neiti tuon sanoiksi virkki,
 330. Itse lausui, noin nimesi:
 "Tupa tuolla tuulottavi,
 Nälkä-raunio näkyvi,
 Kenen onpi tuo tupanen,
 Kenen koti kunnottoman?"

Se on lieto Lemminkäinen
 Sanan virkkoi, noin nimesi:
 "Elä sie sure tuvista,
 Huokaele huonehista!
 Tuvat, toiset tehtänehe,
 340. Paremmaiset pantanehe
 Hirveistä hirsiköistä,
 Parahista parsikoista."

Siitä lieto Lemminkäinen
 Jo kohta kotihin saapr
 Luoksi armahan emonja,
 Tykö valta-vanhempansa.
 Emo tuon sanoiksi virkki,
 Itse lausui, noin nimesi:
 "Viikon viiryit poikaseksi,
 350. Viikon mailla vierahilla."

Lausui lieto Lemminkäinen,
 Sanan virkkoi, noin nimesi:
 "Piti naiset naurellani,
 Kosto pyhäiset piat
 Piännästä pitkän pilkan,
 Naurannoistansa minulle;
 Sain parahan korjähani,
 Tuon asetin taljalleni,
 Liitin liestehyisille.
 360. Alle vilthin vierähtin,

NO BACK COVER RECEIVED

133

KALEVALA

Kolmas painos.

Cd 13

ORIEL COLLEGE LIBRARY.

Bequeathed by
DAVID BINNING MONRO, Provost,
1905.

